

Riksdagens protokoll

2006/07:117

Torsdagen den 31 maj

Kl. 12.00 – 19.45

Protokoll
2006/07:117

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 maj.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Magdalena Andersson* (m) av-sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:570

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:570 Människor med utländsk bakgrund som står längst bort från arbetsmarknaden
av Nikos Papadopoulos (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 21 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 maj 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:573

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:573 Unga långtidsarbetslösa

av Maryam Yazdanfar (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 21 juni 2007.

Prot. 2006/07:117
31 maj

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 25 maj 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:583

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:583 Vallöften till långtidsarbetslösa
av Bosse Ringholm (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 21 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 28 maj 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2006/07:117 till socialförsäkringsutskottet
2006/07:122 till civilutskottet

Skrivelse
2006/07:130 till finansutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 2006/07:NU12 och NU13
Utrikesutskottets betänkanden 2006/07:UU10 och UU8

SkU16 Skatt på trafikförsäkringspremier m.m.

Återförvisningsyrkande (s)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framförda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Votering:

126 för bifall

164 för avslag

59 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att *minst en tredjedel* av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet. Kammaren hade således bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 106 s, 18 v, 2 mp

För avslag: 89 m, 22 c, 20 fp, 19 kd, 14 mp

Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Kallelse till sammanträde

Förste vice talmannen kallade på uppdrag av skatteutskottets ordförande skatteutskottet till sammanträde *fredagen den 1 juni kl. 8.00* i skatteutskottets sessionssal.

En skriftlig kallelse skulle delas ut till kammarens ledamöter.

SkU18 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

1. utskottet

2. res. (s, v)

Votering:

165 för utskottet

124 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 22 c, 19 fp, 19 kd, 16 mp

För res.: 106 s, 18 v

Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 9 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

UbU13 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan

Punkt 1 (Omhändertagande av föremål som tillhör elever)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

224 för utskottet

18 för res. 1

43 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 s, 88 m, 22 c, 20 fp, 19 kd

För res. 1: 18 v

Avstod: 27 s, 16 mp

Frånvarande: 28 s, 9 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Eva-Lena Jansson och Thomas Östros (båda s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (s)

Votering:

150 för utskottet

106 för res. 3

34 avstod

59 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 22 c, 20 fp, 19 kd, 2 mp

För res. 3: 106 s

Avstod: 2 m, 18 v, 14 mp

Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 2 (Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 4 (v)

3. res. 5 (mp)

Förberedande votering:

22 för res. 4

16 för res. 5

249 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:
243 för utskottet
18 för res. 4
26 avstod
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 s, 89 m, 22 c, 19 fp, 17 kd
För res. 4: 18 v
Avstod: 10 s, 16 mp
Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 9 fp, 7 kd, 4 v, 3 mp
Gunnar Andrén (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 6 (s)

Votering:
150 för utskottet
106 för res. 6
34 avstod
59 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 22 c, 20 fp, 19 kd
För res. 6: 106 s
Avstod: 18 v, 16 mp
Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

UbU14 Vissa skolfrågor

Punkt 1 (Riksdagens tidigare uttalanden om avstämmningstillfällen i grundskolan)

1. utskottet
2. res. 1 (s, mp)
3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

128 för res. 1
19 för res. 2
137 avstod
65 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Sten Nordin (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
150 för utskottet
122 för res. 1
18 avstod
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 22 c, 20 fp, 19 kd
För res. 1: 106 s, 16 mp
Avstod: 18 v
Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 2 (Riksdagens tidigare uttalande om skriftlig information i samband med utvecklingssamtal)

1. utskottet
2. res. 3 (s, mp)

Votering:

150 för utskottet

122 för res. 3

18 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 22 c, 20 fp, 19 kd

För res. 3: 106 s, 16 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 24 s, 8 m, 7 c, 8 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Bättre möjligheter
till tidsbegränsad
anställning*

7 § Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU14

Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning (prop. 2006/07:111).

Anf. 1 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Herr talman! Jag tänkte just inleda med att säga att det är så trevligt att se mitt utskott så här samlat, piggt och fräscht. Det har inte att göra med om vi gjorde någonting annat i går kväll, för vi var ju faktiskt i kammaren hela dagen i går också.

Nu ser det ut som att alla börjar komma på plats efter voteringen.

Dagens debatt ska handla om de förslag som regeringen lade fram i sin proposition *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning*. Förslagen handlar om ändringar i lagen om anställningsskydd – den som vi brukar kalla för LAS – och semesterlagen.

Debatten kommer även att handla om nya regler i förhållande till lagändringar som antogs av riksdagen förra våren, då det var en annan regering och en annan riksdagsmajoritet. Det var regler som egentligen skulle ha trätt i kraft den 1 juli i år. Om riksdagen nu i stället väljer att följa den nya utskottsmajoritetens förslag kommer alltså andra regler att börja tillämpas från och med den 1 juli i år.

Flera av er åhörare har säkert hört debatter tidigare under året som har handlat om rätt till heltid eller att man ska se till att säsongsjobben kan vara kvar. I arbetsmarknadsutskottets behandling återkommer naturligtvis denna diskussion. Den återfinns också i det betänkande vi har som grund, och den kommer säkert att förekomma i debatten som snart följer.

I betänkandet finns det fem reservationer där olika partier redovisar varför de inte håller med om förslaget, inte minst till förmån för det beslut som den förra riksdagen fattade förra våren.

Herr talman! Skillnaderna i synsätt kommer nu att redovisas under den följande debatten. Liksom i går har vi också med oss arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin i debatten, vilket vi tycker är trevligt!

Anf. 2 LARS LILJA (s):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Den moderatledda regeringen har rivstartat. Först av allt genomfördes ett jobbskatteavdrag som gynnar dem som redan har ett jobb och mest dem som har ett högvärlönat jobb. Arbetslösa, sjukskrivna och pensionärer får inget. Arbetslösa drabbas dubbelt, för de får inget jobbavdrag och de får lägre ersättning. Dessutom har avgiften till arbetslöshetsförsäkringen ökat kraftigt samtidigt som det har blivit svårare att kvalificera sig till försäkringen. Den har blivit en sämre försäkring som dessutom har blivit dyrare.

De som har de lägst betalda jobben och de sämsta villkoren har ofta den sämsta arbetsmiljön. Regeringen lägger ned Arbetslivsinstitutet och genomför stora besparingar inom Arbetsmiljöverket. Antalet inspektioner kommer att minska kraftigt.

Samtidigt som detta sker tar regeringen bort fastighetsskatten och förmögenhetsskatten. Redan rika i storstädernas välmående kranskommuner gynnas, och klyftorna i samhället ökar. Man ger mer åt dem som redan har och mindre åt dem som har lite. Den moderatledda regeringens politik är orättvis, oansvarig och omodern.

Herr talman! Regeringens politik följer en blå tråd – hårdare krav och försämringar för de svagaste och skattelättnader för de gynnade. Denna politik får sin logiska fortsättning i propositionen *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning*.

De som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden är just de som har en tidsbegränsad anställning. Den förra, socialdemokratiska regeringen ville tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet stärka de visstidsanställdas möjligheter att få en tillsvidareanställning samt förenkla regelverket genom att minska antalet anställningsformer. Detta kommer nu inte att ske. De förslag som nu läggs fram av den moderatledda regeringen innebär kraftiga försämringar av anställningsskyddet jämfört med förra årets förslag.

De fackliga organisationerna, framför allt LO och TCO, är mycket kritiska till förslagen, dels till förslagets innehåll, dels till beredningen av förslagen. Precis som när de mycket stora försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen skulle hastas igenom ordnas även här pliktskyldigast en hearing med mycket kort remisstid, så kort att en grundlig beredning och analys av vissa av förslagen varit omöjlig.

Herr talman! Vi socialdemokrater motsätter oss bestämt att tiden för automatisk övergång till tillsvidareanställning förlängs från 14 till 24 månader, speciellt eftersom förslaget innebär att olika former av visstidsanställning kan staplas på varandra så att tiden i otrygga visstidsanställningar kan uppgå till 54 månader inom en femårsperiod. I och med detta urholkas LAS på ett sådant sätt att det är svårt att hävda att huvudregeln i LAS fortsättningsvis är tillsvidareanställning.

Vi har svårt att se nödvändigheten i att underlätta visstidsanställningar. Problemet är ju snarast det motsatta. Antalet personer med otrygga visstidsanställningar har ökat markant de senaste åren. Över en halv miljon arbetstagare, eller 15 procent av arbetskraften, har visstidsanställningar. De mest otrygga formerna av visstidsanställningar, så kallad behovsanställning och timanställning, har ökat sin andel mest av de tidsbegränsade anställningarna.

Ungdomar, kvinnor och invandrare är överrepresenterade bland tidsbegränsat anställda. Nästan hälften av de förvärvsarbetande kvinnorna under 25 år har tillfälliga anställningar, och bland LO-förbundens kvinnliga medlemmar gäller det nästan var tredje anställd. Klass, kön och ålder är generellt avgörande för vilka som har tidsbegränsade anställningar.

Det finns flera nackdelar med att ha tidsbegränsade anställningar. En nackdel är sämre löneutveckling, som leder till lägre sjuk- och arbetslöshetsförsäkring och lägre pension. Det är också svårare att få lån och hyreskontrakt.

Tendensen med fler visstidsanställningar skapar ytterligare ekonomiska orättvisor mellan män och kvinnor, som bestär livet igenom. Visstidsanställda har ofta mindre stöd av sina chefer och mindre inflytande på jobbet, och det är av naturliga skäl svårare att ställa rättmätiga krav på arbetsvillkor och arbetsförhållanden. Redan tysta arbetsplatser riskerar att bli ännu tystare.

Ett vanligt argument för visstidsanställningar är att de är inkörsporten till fasta anställningar. Det kan äga sin riktighet om man har hög utbildning, om man är man och om man har ett högavlönat jobb. Är man ung och kvinna är risken stor att fastna i olika visstidsanställningar under mycket lång tid. Regeringens förslag riskerar att förstärka redan existerande orättvisor och strukturer i arbetslivet.

Herr talman! Regeringen nöjer sig inte med dessa försämringar i anställningsskyddet. Det ska också vara svårare att upparbeta företrädesrätt till återanställning. Enligt tidigare regelverk hade en arbetstagare företrädesrätt till återanställning efter sex månaders arbete under en tvåårsperiod. Nu ska detta försvåras så att det krävs tolv månaders arbete under en treårsperiod för att få företrädesrätt till anställning.

I den promemoria som låg till grund för de remissvar som de fackliga organisationerna lämnat om de förändringar i LAS som vi debatterar i dag fanns ett förslag om att företrädesrätten skulle gälla i tolv månader efter det att anställningen upphörde i stället för dagens nio månader. Denna lilla förbättring av arbetstagarnas möjlighet att få bättre fotfäste på arbetsmarknaden förmådde regeringen dock inte att genomföra.

Även äldre arbetstagare drabbas av regeringens vilja att försämra anställningsskyddet. De som är över 45 år ska inte längre få tillgodoräkna sig extra anställningstid. Det här extra skyddet i LAS har tillkommit just för att äldre ofta har svårare att finna en ny anställning efter en uppsäg-

ning. Det huvudsakliga motiv som regeringen anger är att det skulle diskriminera yngre arbetstagare i förhållande till äldre. I så fall skulle det vara intressant att veta hur regeringen resonerar när man inför sämre villkor för unga i arbetslöshetsförsäkringen. Är inte det diskriminering av yngre i förhållande till äldre? Nej, den där argumentationen faller platt till marken.

Dessutom konstaterar Diskrimineringskommittén att särbehandling av äldre många gånger är rimlig och har saklig grund. Stöd för detta kan även finnas i EG-rätten. Regeringen är dessutom mycket väl medveten om att det är svårare för äldre arbetslösa att få ett nytt jobb eftersom reglerna för nystartsjobben säger att den som är över 55 år får tillgodoräkna sig dubbel tid med rabatt på arbetsgivaravgiften.

Nyligen infördes i lagstiftningen, med stor politisk enighet, ett förstärkt skydd mot diskriminering av föräldralediga. Stick i stäv med detta tar nu regeringen bort arbetsgivarens skyldighet att lämna information direkt till föräldralediga med tidsbegränsad anställning om lediga tillsvidareanställningar och provanställningar. Nu måste arbetstagaren själv begära ut informationen. Några rimliga skäl för den här förändringen anges inte.

Det är alldeles uppenbart att detta innebär ett missgynnande av föräldralediga arbetstagare. Det bidrar sannolikt till att kvinnor i mindre utsträckning än män får tillgång till lediga tillsvidareanställningar, då kvinnor oftare är föräldralediga än män. Regeringens ointresse för att motverka könsdiskriminering på arbetsmarknaden visas tydligt.

Herr talman! Trots allt finns det två små ljusglimtar i denna proposition. Den ena är att tiden för att vikariat ska övergå till fast anställning kortas från tre till två år samt att ledighet för vård av allvarligt sjukt barn då föräldrapenning utgår ska vara semestergrundande. De här små förbättringarna kompenserar dock inte på långa vägar de försämringar i anställningsskyddet som föreslås i det här betänkandet.

Avslutningsvis, herr talman, tvingas jag konstatera att de i betänkandet föreslagna försämringarna av anställningsskyddet tillsammans med försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen håller på att urholka skyddet för löntagarna på svensk arbetsmarknad till en oacceptabel nivå. Detta kan vi socialdemokrater aldrig acceptera.

I detta anförande instämde Ann-Christin Ahlberg, Luciano Astudillo, Patrik Björck, Lars U Granberg, Sylvia Lindgren, Jennie Nilsson och Maria Öberg (alla s).

Anf. 3 JOSEFIN BRINK (v):

Herr talman! Redan titeln på dagens betänkande, *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning*, avslöjar ju ganska tydligt vilka det är regeringen identifierar sig med på arbetsmarknaden. Väljer man i stället att se det här förslaget ur löntagarnas perspektiv så är *Större risk för otrygg anställning* en betydligt mer relevant titel.

Alla som har erfarenhet av att sitta och vänta vid telefonen för att få veta om man har ett jobb just den dagen, eller av att gå från arbetslöshet till några månaders jobb och sedan tillbaka till arbetslöshet igen, vet hur stressande och otryggt det är att leva på det sättet och hur omöjligt det är att planera sin vardag och än mindre sin framtid när man inte har en

aning om ifall man kommer att ha ett jobb i morgon, nästa vecka eller nästa månad.

Det är dessutom otroligt knäckande för självkänslan att ge allt vad man har på ett vikariat för att kanske, kanske ha chansen att få förlängt och sedan få ett "Tack och hej" och bli ersatt av en ny vikarie.

Jag vet vad jag pratar om. Jag fick själv mitt livs första fasta jobb när jag var 33 år gammal, och det är ju ingen unik situation. Det är ju så här dagens arbetsmarknad ser ut för allt fler. Otrygga anställningar håller redan på att bli det normala för allt fler på den svenska arbetsmarknaden.

Antalet tillfälliga anställningar har ökat kraftigt ända sedan början av 1990-talet, men den här ökade otryggheten har inte drabbat alla lika. Ålder, kön, klasstillhörighet och etnicitet spelar en avgörande roll för om man kan räkna med trygghet eller otrygghet i arbetslivet.

Så många som hälften av alla mellan 20 och 25 år har en tidsbegränsad anställning i dag. Betydligt fler kvinnor än män får nöja sig med timvikariat, behovsanställningar och andra otrygga jobb. Allra vanligast är det att man har ett sådant jobb om man är kvinna och anställd i ett LO-yrke. Dessutom är människor födda utanför Europa i betydligt högre grad än infödda svenskar hänvisade till otrygga jobb. Så många som en tredjedel i den gruppen, oavsett ålder, är i dag hänvisade till tillfälliga anställningar. Det är helt enkelt så att anställningstryggheten, den som lagen om anställningsskydd en gång kom till för att garantera, är på god väg att bli ett privilegium för allt färre samtidigt som allt fler får hålla till godo med att utgöra ett slags buffert av reservarbetskraft.

Herr talman! Om man har som målsättning att arbetslivet ska erbjuda lika villkor för kvinnor och män, att ingen ska diskrimineras på grund av sitt ursprung, att unga människor ska ha möjlighet att kunna flytta hemifrån och bilda familj och att allas yrkeskompetens, oavsett om det är som undersköterska eller som ingenjör, ska tas till vara och kunna utvecklas måste man göra allt man kan för att vända utvecklingen.

Den 1 juli i år skulle en lagändring, som den förra majoriteten beslutade om, ha trätt i kraft. Den var tänkt att åstadkomma just detta genom att den syftade till att begränsa de otrygga anställningarna och till att ge alla visstidsanställda en snabbare väg in i fasta anställningar. De förändringarna skulle naturligtvis inte ha löst alla problem, och Vänsterpartiet hade gärna sett att man gått längre och stärkt skyddet ännu mer, men det var en lagändring som skulle ha gått i helt rätt riktning, mot ökad anställningstrygghet och bort från den alltmer vilda västern-liknande situation som visstidsanställningarna håller på att skapa.

Jag kan inte säga att jag är förvånad över att den moderatledda regeringen i stället lägger fram förslag som går i rakt motsatt riktning. Det är dock värt att notera för den som eventuellt trodde något annat att alla försäkringar om att Moderaterna nu tänkt om vad gäller arbetsrätten och den svenska modellen, det som vi fick höra i valrörelsen, bara var tomt prat. Det man nu föreslår innebär nämligen en rejäl urholkning av arbetsrätten. De generösa regler för tillfälliga anställningar som föreslås innebär att en person inom loppet av fem år kan vara tillfälligt anställd hos en och samma arbetsgivare så länge som fyra och ett halvt år utan att det ger rätt till fast anställning. Man ska akta sig för att ta till överord, men det är inte någon överdrift att påstå att regeringen i och med detta överger den fasta anställningen som norm på arbetsmarknaden.

För arbetsgivarna blir det naturligtvis väldigt smidigt. De får nu möjlighet att täcka upp permanenta arbetskraftsbehov med personal som de inte har några som helst åtaganden mot. Den som är tillfälligt anställd kan sägas upp utan sakliga skäl, och den dag anställningen upphör då upphör också arbetsgivarens ansvar för rehabilitering, kompetensutveckling och stöd vid nedsatt arbetsförmåga på grund av ålder eller sjukdom.

Att ha visstidsanställda är också ett bra sätt att ha tillgång till ständigt billig arbetskraft, eftersom lönerna som regel stiger i takt med anställningstiden. Visstidsanställda tjänar i genomsnitt 10 procent mindre än fast anställda. Den som är anställd på viss tid står dessutom i ett extremt beroendeförhållande till arbetsgivaren. Det minskar utrymmet för att våga ställa krav på arbetsförhållanden eller ens våga värja sig mot regelrätta trakasserier som är förbjudna i lag. Såväl JämO som fackliga ombudsmän runt om i landet kan vittna om utpressningssituationer som framför allt unga kvinnor – som ju ofta är visstidsanställda – hamnar i. De utsätts för sexuella trakasserier från sina arbetsgivare, men hotet om att inte få fortsätta att jobba kvar gör att de inte vågar anmäla.

Faktum är att det också är svårare att organisera visstidsanställda fackligt. 75 procent av de fast anställda är i dag medlemmar i facket, medan bara 53 ½ procent av de visstidsanställda är det. Det finns flera skäl till detta. Ett skäl är naturligtvis att det är svårare att hitta sin fackliga tillhörighet om man ständigt byter arbetsgivare, och därmed avtalsområde, och inte vet var man kommer att jobba nästa vecka eller nästa månad. Men framför allt handlar det om det beroendeförhållande man står i till sin arbetsgivare. Om en arbetsgivare antyder att han eller hon tycker illa om facklig verksamhet på arbetsplatsen sätter det självfallet stor press på den som är tillfälligt anställd att hålla sig utanför facket om det kan antas förbättra möjligheterna för att få fast anställning.

Att som regeringen nu gör öka andelen anställda med otrygga anställningar är alltså ett sätt att sakta men säkert undergräva den fackliga organisationen, som ju är själva grundpelaren i den svenska modellen och förutsättningen för att kollektivavtalen och det dagliga demokratiarbetet på arbetsplatserna ska fungera.

Återigen: Den som trodde på utropen från de nyfrälsta moderaterna, de som plötsligt under valrörelsen sade sig älska kollektivavtalen, har anledning att tänka om. Det är samma gamla antifackliga politik som det alltid har varit.

Herr talman! Vi kommer i dag säkert att få höra från de borgerliga debattörerna att tidsbegränsade anställningar är en bra språngbräda in i arbetslivet och att fler otrygga anställningar på något sätt kommer att leda till att fler får jobb. Men det är påståenden som saknar grund i verkligheten. Utredningen *Hållfast arbetsrätt* från 2002 visar att mindre än hälften av dem med tidsbegränsad anställning hade fått en tillsvidareanställning efter fyra år medan resten antingen fortfarande var arbetslösa eller var kvar i andra otrygga anställningar.

En studie från 2004, en avhandling av en nationalekonom, ger en ännu sämre prognos. Han visar att endast en av fyra tillfälliga anställningar övergår i tillsvidareanställning. Åter kan man konstatera att chanserna för att en tillfällig anställning ska leda till fast jobb är mycket olika beroende på vem man är. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering har visat att män med högre utbildning och högavlönade jobb har

stor chans att få fast anställning som ett resultat av en tidsbegränsad anställning, medan det är betydligt mer sannolikt att lågutbildade kvinnor med utländsk bakgrund blir kvar i den ena visstidsanställningen efter den andra.

Det faktum att Jämställdhetsombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen, Handikappombudsmannen, Ungdomsstyrelsen och alla de fackliga organisationerna är starkt kritiska till regeringens förslag talar sitt tydliga språk. Det är solklart vilka som ska ingå i den otrygga reservarbetskraften. Vi har en regering som konsekvent, på område efter område, ökar klyftorna mellan kvinnor och män, mellan svenskfödda och invandrade och mellan hög- och lågavlönade.

Regeringen har emellertid ringat in ännu en grupp i förslaget, nämligen de äldre, som tydligen också behöver smiskas lite extra. Det är ett välkänt faktum att äldre har betydligt svårare att hitta nytt jobb än yngre om de blir arbetslösa. Statistiken talar även här sitt tydliga språk. Medan personer över 55 år utgör 20 procent av alla arbetslösa utgör de en tredjedel av alla långtidsarbetslösa. Det är inget nytt eller okänt fenomen. Tvärtom var behovet av ett särskilt starkt skydd för äldre anställda en av grundpelarna i utformningen av lagen om anställningsskydd när den antogs 1974. Man visste då, precis som vi vet i dag, att den som är över 45 år löper betydligt större risk att fastna i långvarig arbetslöshet.

Om syftet med regeringens politik är att bryta utanförskapet, vilket så ofta sägs, är det tydligt att den ambitionen i vart fall inte omfattar dem som jobbat i 30 eller kanske 40 år och som plötsligt ställs inför nedskärningar på sin arbetsplats. När regeringen nu vill slopa det extraskydd som finns i lagen om anställningsskydd för den som hamnar i en sådan situation minskar man också möjligheten för många människor att med värdighet gå i pension efter ett långt arbetsliv. Det är en oerhört hjärtlös politik.

I gårdagens debatt om arbetsmarknadspolitiken nämnde jag det orimliga i att regeringen har en ensidig inriktning på hårdare krav på de arbetslösa samtidigt som man är oerhört mån om att avlasta arbetsgivarna varje tänkbar liten ansträngning. I dagens betänkande blir det återigen nästan löjligt tydligt. Man vill slopa skyldigheten för arbetsgivare att informera föräldralediga visstidsanställda om lediga tjänster. Hur jobbigt kan det vara att skicka ett mejl eller ett brev till en föräldraledig medarbetare och tala om att det finns en ledig tjänst?

Arbetsgivares ovilja att ha gravida och föräldralediga anställda är kanske den mest väldokumenterade av de diskriminerande strukturer som drabbar kvinnor i arbetslivet. Varför då underlätta för arbetsgivarna att välja bort föräldralediga? Det är fullkomligt huvudlöst – om det nu inte är så att regeringen egentligen tycker att arbetsgivarna i grund och botten måste få ha den möjligheten.

Herr talman! Den här propositionen är en present till direktörerna i svenskt näringsliv, som helst av allt vill ha tillgång till en armé av daglönare som de kan plocka in och sparka efter eget godtycke. Självklart kommer de inte att vara nöjda. De kommer att gnälla ihjäl sig över att besluten inte går tillräckligt långt. Men att besluten går i deras riktning råder det inget som helst tvivel om.

Sätter man dessutom in det här förslaget i dess sammanhang blir det ännu tydligare. Tillsammans med försämringarna i arbetslöshetsförsäk-

ringen, skattesubventionen för hushållstjänster, nedskärningarna på arbetsmarknadspolitiken och vuxenutbildningen och de höjda avgifterna för medlemskap i fack och a-kassa är den försvagning av arbetsrätten som regeringen föreslår i dag ett led i en politik som syftar till att stimulera framväxten av en otrygg låglönearbetsmarknad för stora grupper på den svenska arbetsmarknaden. De som ska befolka denna låglönearbetsmarknad är kvinnor, invandrade och ungdomar med kort utbildning. Det är en politik som är raka motsatsen till den som vi i Vänsterpartiet står för.

Jag står självklart bakom alla våra reservationer i betänkandet, men nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

(Applåder)

I detta anförande instämde Torbjörn Björlund (v).

Anf. 4 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Förra året beslutade Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern här i riksdagen att olika typer av tidsbegränsade anställningar skulle föras samman till en gemensam fri visstidsanställning. Miljöpartiet ansåg då, och anser fortfarande, att det var en bra ordning och ett väldigt bra beslut. Bakgrunden är och var inte minst att det behöver rensas upp bland de alltför många tidsbegränsade anställningsformer som finns i Sverige i dag.

Sammantaget ökade de tidsbegränsade anställningarna med 236 000 mellan 1990 och 2007, från 380 000 till 616 000 personer, enligt uppgifter från arbetskraftundersökningen, AKU. Andra uppgifter gör gällande att antalet tidsbegränsade anställningar nu överstiger 660 000. Det betyder att över 15 procent av arbetskraften i Sverige har olika typer av visstidsanställningar i dag.

Vad är det då för fel med att det finns så många och att vi kan se en ökning av dessa anställningar? Jo, framför allt att de motverkar jämställdheten och bidrar till utanförskapet i samhället. Det finns en rad olika nackdelar med visstidsanställningar: sämre löneutveckling, lägre sjuk- och arbetslöshetsersättning och lägre pension. Möjligheterna att planera sin ekonomi blir sämre. Det är svårare att få till exempel lån, hyreskontrakt och telefonabonnemang.

Med den pågående tendensen mot fler visstidsanställningar skapar arbetsmarknaden ytterligare ekonomiska orättvisor mellan kvinnor och män som består livet igenom. Dessutom har visstidsanställda ofta mindre inflytande på jobbet och sämre stöd av sina chefer. Det är svårt att ställa rättmätiga krav på arbetsvillkor och arbetsförhållanden. Risken finns för tystare arbetsplatser med sämre arbetsmiljö.

Kvinnor är, precis som när det gäller andelen deltidsarbeten, överrepresenterade bland de tidsbegränsade anställningarna. 353 000 kvinnor har tidsbegränsade anställningar. Motsvarande siffra för männen är 263 000. När Moderaterna och deras stödpartier i regeringen nu river upp det beslut vi fattade förra året återgår man till den föråldrade lagstiftning som öppnar för att fler ska tvingas ta otrygga anställningar. Enligt Miljöpartiets mening motverkas jämställdheten på arbetsmarknaden med denna nygamla ordning.

Än mer anmärkningsvärt blir det när det av propositionen framgår att regeringen är medveten om denna jämställdhetsproblematik. ”Det är idag främst kvinnor som har tidsbegränsad anställning, vilket kan ses som ett hinder för såväl ekonomiskt oberoende som utveckling och karriär. Förslagen att förbättra möjligheterna att träffa avtal om tidsbegränsad anställning kan därmed uppfattas medföra risk för att kvinnors position på arbetsmarknaden försämras ytterligare.” Så skriver regeringen själv i sin proposition.

Det är mest unga kvinnor som i dag har tidsbegränsade anställningar. Den allra otryggaste formen av tidsbegränsad anställning, behovsanställning, har ökat i samhället. Behovsanställning innebär i princip att arbetsgivaren ringer och erbjuder jobb när behov uppstår. Det är inte ovanligt att sådana telefonsamtal kommer på morgonen den dag då man vill att den anställde ska arbeta. Antalet behovsanställningar av denna form hade ökat till 125 000 för några år sedan. Behovsanställningar är i särklass vanligast bland unga kvinnor inom Hotell och Restaurang, Transport, Handels och Kommunal. På motsvarande sätt ökade antalet objekts- och projektanställningar från 40 000 till 90 000 fram till 2003.

Tidsbegränsade anställningar finns inom alla branscher, bland män och kvinnor, i alla åldersgrupper och bland såväl svenskfödda som utlandsfödda. När det gäller antalen är emellertid skillnaderna mycket stora. Bland unga LO-kvinnor, i åldern 16–24 år, har nästan hälften tidsbegränsade anställningar, medan det handlar om ungefär en fjärdedel bland unga LO-män. I en jämförelse mellan svenskfödda och utlandsfödda är förhållandet detsamma, fast med skillnaden att det för utlandsfödda är betydligt högre siffror för såväl kvinnor som män. Av detta kan vi dra slutsatsen att den genomsnittliga personen med tidsbegränsad anställningsform är en ung invandrarkvinna som arbetar i hotell- och restaurangbranschen.

Argumentet att arbetsgivarna behöver flexibla anställningsformer är ibland relevant. Problemet är att viktiga delar av det övriga samhället inte agerar utifrån samma tänkesätt. Där är det dåligt med flexibiliteten. Det är till exempel vanligt att banker och andra kreditinstitut inte beviljar lån till köp av bostad och andra nyttigheter. På samma sätt är det svårt att få teckna ett hyreskontrakt om fast anställning saknas.

I den allmänna debatten hörs ofta argumentet att en stor del av den nuvarande unga generationen är ointresserad av och till och med avvissande till fasta anställningar. Det skulle motverka deras – jag tänkte nästan säga våra – frihetssträvanden och vilja att fritt kunna röra sig i världen. Fasta anställningsformer skulle motverka deras intressen, resoneras det.

Huruvida detta resonemang är sant eller inte kan förstås diskuteras. Men oss veterligen finns det inga undersökningar som visar att den unga generationen ser en motsättning mellan fast anställning och personlig frihet. Det kan lika gärna vara tvärtom: att man ser en frihet i en någorlunda säker anställning, som i sin tur under överskådlig tid garanterar en lön som ger rimliga planeringsförutsättningar för boende, resor och annat som krävs för ett bra och innehållsrikt liv. Det mesta talar för att resonemanget om att unga önskar tidsbegränsade anställningsformer är en myt.

Herr talman! Vi kommer senare i debatten att få höra att om bara en arbetslös, ung eller invandrare har fått in en fot på arbetsmarknaden kommer detta sedan att leda till en fast anställning. Så är det inte. Tvärtom visar de flesta undersökningar att särskilt unga kvinnor som är tidsbegränsat anställda tenderar att fastna i denna anställningsform under mycket lång tid. Ungdomar är ofta arbetslösa som en effekt av just de tidsbegränsade anställningarna.

Det stora problemet med återkommande arbetslöshet bland ungdomar kan nu förstärkas ytterligare. En ny studie från IFAU visar att det är män med högre utbildning och högvärlöna jobb som med störst sannolikhet får fast anställning efter en tidsbegränsad sådan. Regeringens förslag riskerar även i detta avseende att förstärka redan existerande orättvisor och diskriminerande strukturer i arbetslivet.

Det var mot denna bakgrund, att de tidsbegränsade anställningarna ökar närmast okontrollerat, som den förra riksdagsmajoriteten bestämde sig för att använda lagstiftningsinstrumentet för att begränsa arbetsgivarernas överutnyttjande av tidsbegränsade anställningar. Vi anser att 2006 års riksdagsbeslut innebar lösningar som tillgodoser både de visstidsanställdas berättigade behov av trygghet och arbetsgivarens behov av ett enhetligt och enkelt regelverk.

Herr talman! Moderaterna och deras stödpartier i regeringen föreslår att om en arbetstagare under en femårsperiod varit anställd hos samma arbetsgivare antingen i allmän visstidsanställning i sammanlagt mer än två år eller som vikarie i sammanlagt mer än två år, ska anställningen övergå till en tillsvidareanställning. Miljöpartiet står fast vid den tidigare riksdagsmajoritetens uppfattning och föreslår att om en arbetstagare under en femårsperiod varit anställd hos samma arbetsgivare i allmän visstidsanställning i sammanlagt mer än 14 månader, ska anställningen övergå till en tillsvidareanställning.

Moderaterna och deras stödpartier i regeringen föreslår vidare att avtal om tidsbegränsade anställningar ska få träffas även för säsongsarbete. Vi anser i likhet med till exempel TCO att det inte finns behov att reglera avtal om tidsbegränsad anställning för säsongsanställda i lagen eftersom säsongsanställningar i de flesta fall bör rymmas inom anställningsformen fri visstidsanställning. Lagen är dessutom dispositiv, vilket betyder att parterna har möjlighet att teckna avtal som anpassas till de speciella förutsättningar som gäller i en bransch.

Det är självklart att skidindustrin i Åre eller äppelplockarna på Österlen måste kunna ha säsongsanställningar. Men då fixar man det med dispositiv lagstiftning. Det blev också resultatet i oktober, tror jag det var, efter valet förra året. De fackliga organisationerna kom överens med arbetsgivarna om att just fixa till detta i de branscher där det behövdes. Nu river regeringen med Moderaterna och deras stödpartier i spetsen upp detta faktum.

Slutligen, herr talman, kan vi konstatera att Moderaterna och deras stödpartier i regeringen nu river upp förra årets riksdagsbeslut trots en massiv kritik från arbetstagar sidan och trots kritiska synpunkter bland annat från Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Handikappombudsmannen. Nu vet vi på vems sida Moderaterna och deras stödpartier i regeringen står. De står i varje fall inte på vår sida i de här frågorna.

Anf. 5 ANNA KÖNIG JERLMYR (m):

Herr talman! Efter Josefin Brinks anförande tidigare borde jag kanske som ung kvinna vara alldeles skälvanne rädd. Men jag känner mig ganska trygg. Jag har för avsikt att här i dag redogöra för bakgrunden till propositionen som vi ska debattera men också att sammanfatta innehållet för att slutligen också motivera våra förslag till förändringar.

LAS- och arbetsrättsfrågor kan minst sagt upplevas som komplicerade. Det finns många begrepp och termer vi rör oss med, och det gäller att försöka hänga med. Låt mig börja med själva syftet med propositionen. Det har egentligen inte förändrats så mycket jämfört med den tidigare regeringens förslag. Det finns fortfarande ett stort behov att skapa ett enhetligt regelverk för tidsbegränsade anställningar.

EU:s visstidsdirektiv, som antogs år 1999, ställer också krav på att kvaliteten på visstidsarbete ska förbättras genom att visstidsanställda inte ska få sämre anställningsvillkor eller lönevillkor jämfört med tillsvidareanställda. Samtidigt syftar direktivet till att omöjliggöra att man ska stapla tidsbegränsade anställningar på varandra under väldigt långa tidsperioder.

Det regeringen föreslår är att fastställa tydliga ramar för hur länge tidsbegränsade anställningar får pågå samt att de olika anställningsformerna minskas från elva till fem. I huvudsak innebär regeringens förslag att de tidsbegränsade anställningar som finns kvar efter den 1 juli i år blir allmän visstidsanställning, vikariat, säsongsarbete, tidsbegränsad anställning för dem som har fyllt 67 och provanställning.

Regeringen inför också en maxgräns på 24 månader för en visstidsanställning. Samma gräns gäller också för när ett vikariat övergår till en tillsvidareanställning under en femårsperiod.

När det gäller företrädesrätt till återanställning ser vi ingen anledning att förändra dagens regler. Fortsatt gäller att man ska ha varit anställd i mer än tolv månader under de senaste tre åren. För säsongsanställda gäller att man ska ha varit anställd i mer än sex månader under en tvåårsperiod. Företrädesrätten gäller precis som i dag under nio månaders tid.

Vid sidan av de nyss nämnda förändringarna sker det också en ändring som innebär att en arbetsgivare ska ha skyldighet att informera en anställd som är visstidsanställd och föräldraledig att det har uppkommit lediga arbeten, men enbart om den anställde har begärt det.

Det är också en förändring av beräkningen av anställningstid där vi avskaffar regeln om att en person över 45 års ålder får tillgodoräkna sig extra anställningstid i samband med till exempel beräkning av anställningstid vid uppsägning.

Slutligen sker en följdändring i semesterlagen som innebär att avtal ska kunna träffas om att arbetstagare som är begränsat anställda inte ska ha rätt till semesterledighet.

Vi föreslår också att frånvaro vid vård av allvarligt sjukt barn ska vara semesterlönegrundande i den mån frånvaron inte överstiger 120 dagar eller för ensamstående föräldrar 180 dagar.

Det är det förslag som regeringen har lagt fram och som majoriteten i utskottet stöder. Förändringarna är en del i en större sammanhängande politik som syftar till att få fler företag att växa och anställa, att det ska

löna sig att arbeta och att vi ska få in den stora grupp som inte har haft arbete tidigare på arbetsmarknaden. Det är dit vi vill, och det är också dit vi är på väg.

Herr talman! Jag tror att samtliga debattörer här i dag kan enas kring att det finns behov av att rensa upp bland de olika anställningsformerna för tidsbegränsade anställningar. Det finns också behov av att säkerställa att personer som är tidsbegränsat anställda inte blir det i all evinnerlighet hos samma arbetsgivare utan att de efter en rimlig tid också kan bli tillsvidareanställda.

Visst kan vi sitta och diskutera huruvida tidsbegränsningar för visstidsanställda ska vara 14 eller 24 månader, eller 24 eller 36 månader för vikariat. Men i det stora hela kommer anställningsformerna från och med i sommar att bli väldigt tydliga och överblickbara både för företagare och anställda, vilket båda parter vinner på.

Förslaget innebär också att det blir en förenkling av regelverket som kan leda till lägre administrativa kostnader.

Trots att regeringen och oppositionen i vissa delar har en samsyn finns det också stora skillnader. Det gäller inte minst synen på visstidsanställningar. Antingen anspelar man på att det skulle röra sig om otrygga och dåliga anställningar, som oppositionen gör, eller så delar man vår syn att visstidsanställning är en anställningsform som bidrar till att många får arbete för första gången och att fler företagare vågar anställa.

Det är däremot värt att notera att det fortfarande är tillsvidareanställning som är den helt dominerande anställningsformen i Sverige. Det är mer än 80 procent av alla anställda i Sverige som har den anställningsformen.

Herr talman! Det finns paralleller mellan synen på visstidsanställningar och hur man ser på arbetsgivare. Det är inte sällan som vänsterkartellen håller upp arbetsgivare som onda kapitalister som inget hellre vill än att utnyttja stackars arbetare och ge dem så låga löner som möjligt.

Det verkar vara svårt att ta in att det är företagare som skapar arbetstillfällen och att det är näringslivet som i mångt och mycket utgör den motor som skapar svenskt välstånd. Inga politiker i världen kan mäta sig med företagaren när det gäller att skapa jobb. Det krävs en ödmjuk inställning från politiskt håll när det gäller synen på arbetsgivare.

Vi politiker måste också bli mer framtidsinriktade och visionära och våga titta runt hörnet och se vad som väntar. Om oppositionen hade gjort det skulle den se att de strukturomvandlingar vi nu ser på arbetsmarknaden i samband med globaliseringen ställer krav på ett modernt och flexibelt regelverk.

Det innebär inte alls att lagen om anställningsskydd ska försvinna. Men det är uppenbart att stela regelverk motverkar våra möjligheter till att möta den internationella konkurrensen. Där har visstidsanställningar en stor betydelse.

Det är viktigt att tidsbegränsade anställningar inte ses som en sämre anställning. Faktum är att många yngre inte alls ser anställningsformen som speciellt märkvärdig. Vi får inte heller glömma att visstidsanställningar ökar möjligheter för grupper som i dag står långt från arbetsmarknaden att få jobb.

Herr talman! Det är tydligt att behovet av visstidsanställningar har uppkommit med konjunktursvängningar. Vi har kunnat se att antalet tidsbegränsade anställningar har minskat under högkonjunkturer men ökat under lågkonjunkturer. Det har också skett en trendmässig ökning av visstidsanställningar. Men vi kan vara säkra på en sak, nämligen att högkonjunkturer och lågkonjunkturer kommer att komma betydligt tätare för olika branscher än vad de tidigare har gjort.

För att företagare och framför allt små och medelstora företag ska klara av de här svängningarna ska det finnas möjligheter att visstidsanställa. Valet kan således för en liten arbetsgivare stå mellan att anställa ytterligare en i personalen och att avstå från det. Det är det vi menar med visstidsanställningar; det ökar möjligheten att fler ska få jobb och det sänker trösklarna inte minst för unga att komma in på arbetsmarknaden.

När det gäller säsongsanställningar är det enkelt att konstatera att det finns näringar som präglas av stora säsongsvariationer. De skulle inte kunna fungera vare sig effektivt eller med någon lönsamhet om de inte hade möjlighet att anställa personal under vissa tidsbegränsade perioder. Vi kan ta skidanläggningarna i Åre eller skogsarbete i Sunne som exempel. Att försvåra för de här verksamheterna att säsongsanställa är att göra såväl glesbygd som många småföretagare en otjänst – för att inte tala om de, ofta unga, människor som vill ha ett säsongsarbete som komplement eller extraarbete.

Vi behöver en rörlig arbetsmarknad. Med rörlighet menar jag människors förmåga att röra sig från arbetslöshet till anställning, från deltidarbete till heltid eller från ett yrke till ett annat. Det är klart att det på papperet skulle se bäst ut om alla vore tillsvidareanställda. Men faktum är att många också kan invaggas i falsk trygghet och stanna kvar i anställningar som de egentligen inte trivs i. Vi vet också att otrivsel på arbetet ligger bakom en stor del av det höga sjukskrivningstalet.

Det är inte alls så att ett reglerat och vad oppositionen skulle kalla ett tryggt anställningsskydd nödvändigtvis behöver innebära positiva effekter för nya jobb. Tvärtom visar studier att ett reglerat anställningsskydd minskar möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden för vissa grupper, som ungdomar och långtidsarbetslösa.

Det är därför uppenbart att en mer flexibel och modern lagstiftning kan innebära fler nya jobb för unga och en ökad rörlighet. Återigen: Vi behöver rörlighet för att fler ska må bra, för att fler ska få arbete och för att Sverige ska möta globaliseringen på bästa sätt.

Det bör också nämnas att för de fackliga organisationer eller arbetsgivare som tycker att de nya bestämmelserna skulle försvåra för just deras verksamhet finns det stora möjligheter att skapa egna regler eftersom LAS, som också har nämnts här tidigare, är semidispositiv. Det finns alltså möjligheter att via lokala avtal sätta upp egna villkor på arbetsplatsen om det finns ett centralt kollektivavtal i grunden.

Herr talman! Min huvudpoäng är avslutningsvis att Sverige har gått från att vara ett industrisamhälle till att vara ett tjänstesamhälle. Sju av tio arbetar i dag i den sektorn. Vi kan inte blunda för den utvecklingen och låta allt vara som det alltid har varit. Dagens arbetsmarknad ställer krav på ett modernt regelverk.

Tiden är förbi när en anställd avundsjukt konstaterade att kollegan hade en blänkande guldklocka på handleden. Många som är unga i dag vill

inte jobba i 30 år på samma arbetsplats. I stället är det viktigt att prova många olika yrken och många olika arbetsuppgifter.

Hur gärna Vänstern än skulle vilja att vi levde på 1800-talet kan vi inte vrida klockan tillbaka. Det är 2000-tal. Det är nya tider. Och jag är helt övertygad om att det är den här regeringen och ingen annan som har de bästa förutsättningarna, de bästa förslagen och den rätta insikten om hur vi ska möta de utmaningar som Sverige nu står inför.
(Applåder)

Anf. 6 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Jag ber att få tacka Anna König Jerlmyr för passningen om 1800-talet. Det är ju inte Vänsterpartiet som vill gå tillbaka till 1800-talet, utan det är Moderaterna och deras stödpartier som vill göra det. Då hade man över huvud taget som anställd inte någon som helst trygghet och inga rättigheter på sin arbetsplats. Där gällde bara in och ut som det passade arbetsgivaren. Det är i den riktningen de här förslagen nu går.

Att sitta och prata om lagen om anställningsskydd som någonting som låser in och låser fast människor som om man prenumererade och sedan fastnade i ett jobb är ett sådant där gammalt moderattrick som man är så trött på att jag vet inte vad. Att ha en fast anställning innebär att man inte på osaklig grund och helt efter arbetsgivarens godtycke kan bli uppsagd. Det är vad en fast anställning är till skillnad från en visstidsanställning, där det inte behöver finnas några sakliga skäl för att man ska förlora jobbet. Det är de två grejerna det handlar om här.

Anna König Jerlmyr pratar om att ungdomar vill vara rörliga och prova på olika saker. Jag vet inte om Anna König Jerlmyr någonsin har haft en tillfällig anställning, till exempel en timanställning eller en behovsanställning. Då sitter man varenda morgon vid telefonen. Det är inte särskilt rörligt om man nu inte har en mobiltelefon. Det hade i varje fall inte jag på den tiden jag hade ett sådant jobb, och många har nog inte råd att ha det när man har en sådan anställning. Där sitter man vid telefonen och väntar på att någon ska ringa och säga till en att man får ett jobb just den dagen. Om man har tur kanske man får veta det en hel vecka i förväg.

På vilket sätt ökar det friheten för den enskilde individen? På vilket sätt gör det en människa mer rörlig och flexibel? Jag bara frågar. Det här är ju fullständigt huvudlösa påståenden. Dessutom är det inte alls sant att unga människor vill röra på sig, vara flexibla och härliga och så där. Det är möjligt att ungar som är uppväxta på Östermalm och som har pappas plånbok att luta sig emot och alltid vet att de kommer att landa på fötterna tycker att det är jättehärligt att leva så. Men den ena undersökningen efter den andra visar att ungefär 90 procent av alla helst av allt vill ha en fast anställning. Har de fel?

Anf. 7 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! För att bemöta Josefin kan jag säga att när det gäller tidsbegränsade anställningar har majoriteten i dag vikariat. För dem innebär regeringens förslag en förbättring jämfört med dagens läge. Man minskar tiden som någon får befinna sig i vikariat från tre till två år. Det är någonting som också Josefin Brink borde glädja sig åt, herr talman.

Det finns vissa branscher som är konjunktur känsliga, som jag nämnde. Det är de som i första hand har behov av visstidsanställda. Regeringen minskar också marginaleffekterna för framför allt kvinnor, som tidigare inte har tjänat på att gå från deltid till heltid. Det ska löna sig att arbeta för att man ska kunna arbeta mer.

Det vi kunde se när Vänsterpartiet satt i samarbete med Socialdemokraterna under förra mandatperioden var att andelen fattiga kvinnor med barn ökade. Det har varit det resultat som vi har kunnat se av er politik. Jag skulle vilja säga att det är ett stort underkännande. Vi kunde inte heller se att arbetslösheten ökade.

Det har varit problem med timanställda och behovsanställda, men nu ser vi över detta och gör en förenkling av regelverket. Det handlar om allmän visstidsanställning från en månad upp till 24 månader.

Anf. 8 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Problemet med att kvinnor, i synnerhet ensamstående kvinnor med barn, har fått det sämre vill ni nu avhjälpa genom att göra det ännu lättare för arbetsgivaren att utnyttja dem som tillfällig arbetskraft. Det var bland annat därför vi ville ändra regelverket så att man snabbare ska få rätt till en trygg och fast anställning – på heltid dessutom. Deltidsjobb är ju en av de stora bovarna i dramat bakom kvinnors lägre inkomster. Det är ni också emot, så kom inte och prata om det!

Anna König Jerlmyr undviker hela tiden att säga vad ni gör, det vill säga att utöka möjligheterna till den sammanlagda tid som man kan befinna sig i en otrygg anställning och inte ha något anställningsskydd. Den tiden utökas till fyra och ett halvt år inom en femårsperiod. Arbetsgivare kan alltså ha en evig rundgång av personer som inte har den trygghet som lagen om anställningsskydd ger. Man har ett halvårs uppehåll bara, och sedan kan man börja om igen och vara anställd i fyra och ett halvt år. Vad är det för rimlighet i det? Det enda det här leder till är ökad otrygghet.

Den lilla förbättringen för vikariatsanställda är vi i och för sig tack samma för. Den är jättebra. Det har vi bejakat. Men det väger inte upp att den sammanlagda effekten av det här blir att allt fler kommer att bli ännu otryggare på arbetsmarknaden.

Jag vill återigen ställa min fråga, och hemskt gärna ha ett svar. I undersökning efter undersökning bland unga och gamla, svenskfödda och invandrare, kvinnor och män – vilka man än frågar – visar det sig i svaren att runt 90 procent har som sin högsta önskan när det gäller förhållandena i arbetslivet att ha en fast anställning.

Begriper inte de här personerna sitt eget bästa? Har de fel? Har Moderaterna någonting bra att säga till de här personerna? Är de dumma i huvudet eftersom de vill ha en fast anställning och inte begriper att det är bättre att vara fri och oberoende? Eller vad handlar det om?

Anf. 9 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att fler vill ha en fast anställning. Men då måste de först ha fått en anställning. Det är det vi ser till nu. För gruppen ungdomar visar forskningen att tidsbegränsade anställningar som visstidsanställning har ökat möjligheten för unga att ta sig in på arbetsmarknaden och få ett jobb för första gången.

Sedan har de, tack vare de förslag som regeringen nu lägger fram, möjlighet att få en fast anställning efter två år i vikariat och två år i visstidsanställning.

Det stämmer att det handlar om fyra och ett halvt år, om man plussar ihop provanställning, visstidsanställning och vikariat. Men då ska man titta på till exempel Socialdemokraternas förslag som mycket väl kan vara en möjlighet, eftersom ni samarbetar. Och det handlar om en skillnad på fyra månader.

Socialdemokraterna har 36 månader för vikariat och 14 månader för visstidsanställning, och de har kvar provanställning på sex månader. Det innebär 50 månader med Socialdemokraternas förslag jämfört med 54 med vårt. Det handlar om fyra månader som då skulle vara så fruktansvärt ur trygghetssynpunkt.

Nej, det håller jag inte med om.

Anf. 10 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att ställa en fråga kring den här informationsskyldigheten när det gäller föräldralediga visstidsanställda.

Jag har lite svårt att förstå motivet till den. Det är en ganska enkel sak. Och det är inte särskilt komplicerat för arbetsgivaren heller att meddela den här personen, som är hemma och är föräldraledig, att det nu faktiskt finns möjlighet att söka en tillsvidareanställning eller en ny provanställning. Då måste jag ställa frågan: Varför genomför man en sådan förändring? Det kan ju knappast vara på grund av någon stor administrativ börda för företaget.

Sedan har jag en annan fundering. Det är arbetstagarna här som ska vara företagets gummiband när det går bra och när det går dåligt. Det är de som ska kliva av sitt arbete när det går lite sämre. Sedan kan de få ett när det går lite bättre.

Okej, så kanske vi kan ha det. Men vi pratar om säsongsanställningar. Visst behövs det säsongsanställningar. Det tror jag också är viktigt. I den förra regeringens förslag fanns det möjlighet att i kollektivavtal komma överens om att man skulle ha säsongsanställningar. Men de här otrygga anställningarna, säsongsanställningarna och detta att man så att säga ska vara företagets flexibilitet i kombination med försämringen i a-kassan, som gör att man framöver ska ha ett beräkningsunderlag på tolv månader i stället för sex månader, gör naturligtvis att de här personerna hamnar i en otryggare situation än de skulle ha gjort annars.

Så tycker jag också att man kan se kopplingen i den moderata politiken. För du talade själv om att man skulle se helheten.

Anf. 11 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! Om vi talar om trygghet så handlar det om fyra månaders skillnad, om man krasst jämför Socialdemokraternas politik med Moderaternas.

När det handlar om skyldigheter för arbetsgivare att anmäla lediga jobb till föräldralediga som är visstidsanställda finns det en möjlighet. De får skyldighet att anmäla ifall arbetstagaren har begärt det. Där finns det ett skydd i dag för dem som är intresserade av att få veta vilka nya lediga jobb som uppkommer på arbetsplatsen.

Sedan kan vi ta till exempel företaget Ericsson eller andra stora företag där det kanske rör sig om hundratals nya anställningar i månaden. Då är det klart att det blir mer problematiskt. Det blir mer komplicerat att hela tiden anmäla dem som är visstidsanställda och föräldralediga. Men det är, som sagt, upp till arbetstagarerna i det här fallet att bestämma om de vill bli informerade eller inte.

Anf. 12 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag förstår logiken. I det här fallet övervältrar man då ansvaret för att ta reda på det här till arbetstagarerna. Det är väl ungefär samma resonemang som när det gäller er syn på de arbetslösa. Det genomsyras alltså av en tanke att det är den arbetslöses fel att den är arbetslös. Han eller hon vill inte ta ett jobb, för det lönar sig inte. Det finns faktiskt en logik i det här resonemanget. Jag köper den inte, men jag förstår den.

Och jag har fortfarande inte fått något svar när det gäller det här som du var inne på, hur bra det skulle vara att det nu finns säsongsanställning, att man kan gå ut och in olika säsonger och att de här visstidsanställningarna från en månad upp till 24 månader skulle vara arbetsgivarens gummiband. Vad betyder det i kombination med de försämringar som genomförs i a-kassan? Det gäller framför allt beräkningsgrunden på tolv månader. Hur ska de här personerna överleva?

Anf. 13 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! Ja, det kan ju handla om ifall den här företagaren vågar anställa ytterligare en till eller inte. Det är ju där vi står. Det handlar om valet mellan att anställa eller inte, om fler jobb eller fortsatt bidragstagande, som har varit Socialdemokraternas politik.

Som jag tidigare hänvisade till visar forskningen att rörligheten på arbetsmarknaden minskar om vi har väldigt stelbenta strukturer när det gäller anställningstrygghet. Det är där vi måste utvecklas mot ett modernt regelverk för att möta den internationella konkurrensen.

Vi har trygga anställningar. Tillsvidareanställning innebär att man är anställd tills vidare och inte kan bli uppsagd, till skillnad från andra anställningar när det gäller till exempel att det måste vara arbetsbrist.

Vår politik innebär snarare att vi nu ser resultat. Det kommer rekord-siffror till exempel när det gäller anmälda arbeten till arbetsförmedlingarna och när det gäller sommarjobb – det har nästan aldrig varit så många – och när det gäller sysselsättningsökningen bland ungdomar. Så det finns ingenting som talar för att vår politik skulle leda till otrygghet. Snarare har vi sett resultatet av er politik tidigare, och vi vill inte se det igen.

Anf. 14 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! I mitt tidigare anförande – det var färdigskrivet och allting – glömde jag att yrka bifall till reservation 1 och 3, så det gör jag nu. Jag ska inte ha färdigskrivna manus nästa gång.

Jag skulle vilja fråga vad problemet med fasta anställningar är. Vad är problemet med att ha en fast anställning? Är det svårt att säga upp anställda i dag om man till exempel har arbetsbrist i sitt företag? Nej, vi har en av de mest generösa lagstiftningarna. Man kan till exempel jämföra

med Frankrike. Om ett företag ska säga upp någon där kan det få betala skadestånd. Sådant har vi inte i Sverige. Det är alltså väldigt lätt att säga upp någon även vid fast anställning.

Vad är då problemet med att försöka få fler personer fast anställda? Vi ser ju att det är en fördel, framför allt för unga som ska in på arbetsmarknaden, att få en fast anställning, för att de ska få hyreskontrakt, telefonabonnemang etcetera. Det borde vara en fördel. Vari ligger problemen? Det skulle jag vilja veta.

Det andra som jag naturligtvis undrar är: Vilka är det, enligt dig, som drabbas av det här, blir tvingade att fastanställa? Är det Sony Ericsson, eller vilka företag är det?

Anf. 15 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! Vi måste komma ihåg att 80 procent fortfarande har en visstidsanställning i dag, så det här handlar snarare om att vara ett komplement till tillsvidareanställningar. Och det är just för dem som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Framför allt där har det visat sig vara ett väldigt effektivt sätt att skapa fler nya jobb, och det måste vi komma ihåg.

Sedan kom jag inte ihåg din tidigare fråga.

(ULF HOLM (mp): Vilka företag?)

Det handlar ju bara om anmälningsskyldigheten. Är det den frågan du önskar svar på? Jag förstod inte.

Anf. 16 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Först skulle jag vilja veta vilka undersökningar som det hänvisas till där det sägs att det är jättelätt för en person som har fått en behovsanställning att sedan få en fast anställning. Det vi har att gå på är till exempel IFAU:s undersökning som visar att det inte alls är så.

Det är möjligt att Svenskt Näringsliv har en annan undersökning, men det är inte särskilt objektivt och kan inte användas i en sådan här debatt, utan här måste vi gå på till exempel IFAU:s undersökning eller andra mer objektiva undersökningar. Och det finns inget sådant klart samband som ni försöker påvisa.

Sedan är det också intressant att man kallar vikariat och behovsanställningar för ett komplement så där i största allmänhet. Jag tror att de är väldigt viktiga, som du ser.

Bakgrunden till att Miljöpartiet förra året tyckte att det här var en viktig fråga var ju framför allt att vi såg att många landsting och kommuner faktiskt ringer upp på morgonen och säger: Nu får du komma till sjukstugan och hjälpa till.

Det är inte bra. De är dessutom politiskt styrda. Men inte ens där klarar vi det. Vi måste skärpa lagstiftningen.

Sedan är vi från Miljöpartiets sida övertygade om att till exempel turistnäringen och den gröna näringen kommer att fixa de här säsongsanställningarna i alla fall, just för att lagen är dispositiv. Det ni nu gör är att gå ett steg tillbaka. Ni försämrar helt enkelt för väldigt många inom till exempel Handels eller Kommunal, för unga tjejer eller personer med utländsk bakgrund som skulle kunna få chansen att få en fast anställning.

Det är dem som ni förstör för. Det är synd att ni inte tänker mer på dessa människor. Det är människor det handlar om.

Anf. 17 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik:

Herr talman! Jag förstår verkligen inte Ulf Holms syn att vi skulle försvåra när vi nu säger att man ska gå från treårigt vikariat till till exempel två år. Det är också vikariat som är majoriteten av de tidsbegränsade anställningar som vi har i dag.

När det gäller svårighet att få telefonabonnemang och banklån stämmer inte heller det. Jag har tagit reda på att det finns stora möjligheter i dag. Det ställs inga krav på vilken form av anställning man har för att få telefonabonnemang. Det är också fler banker som gör det möjligt att låna till lägenheter när man har en visstidsanställning. Det utvecklas hela tiden i och med att arbetsmarknaden förändras.

Fortfarande gäller icke-diskrimineringsprincipen. Man får inte sätta sämre lönevillkor eller sämre anställningsvillkor på en visstidsanställning jämfört med en tillsvidareanställning. Där är regelverket tydligt och klart, och det finns möjlighet för en arbetstagarare att gå vidare till Arbetsdomstolen om man upplever att man har fått sämre villkor.

Så jag upplever inte på något sätt att otryggheten ökar. Snarare blir det här ett tydligt regelverk, där vi sätter en tydlig yttre ram för hur länge man kan ha en tidsbegränsad anställning. Det innebär en ökad trygghet för de anställda och en överblickbar situation också för företagare.

Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! När Centerpartiet och alliansen tillträdde regeringsmakten i höstas stod över en miljon människor utanför arbetsmarknaden. Det är siffror som är värda att återupprepas många gånger. Det verkar som om Socialdemokraterna redan har glömt bort det, som en förnekelse av att ha sjukskrivit så många människor bort ur arbetsmarknadsstatistiken, att ha fördubblat ungdomsarbetslösheten, att ha ökat segregationen, att faktiskt ha varit med om att öka klyftorna i Sverige som skedde under vänsterkartellens styre.

För att bryta utanförskapet har alliansregeringen inlett ett omfattande förändringsarbete. Målet är att alla som vill arbeta ska kunna göra det. De höga marginaleffekterna för låg- och medelinkomsttagare är en av huvudorsakerna till att tröskeln in på arbetsmarknaden har varit hög. Därför har vi infört jobbskatteavdraget. Det sänker tröskeln in på arbetsmarknaden för dem som i dag står utanför och ökar drivkraften att gå upp i arbetstid.

Centerpartiet förde under valrörelsen upp frågan om den höga ungdomsarbetslösheten på dagordningen. Vi vann gehör för våra idéer om att förbättra möjligheten för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden och har bland annat halverat arbetsgivaravgifterna för ungdomar i åldern 18–24 år. Nystartsjobb har införts. Den ungdom som har varit arbetslös längre än sex månader kan anställas utan arbetsgivaravgift.

Vi har också satsat stora resurser på jobbgaranti för ungdomar, och vi reformerar arbetsförmedlingens uppgifter så att deras roll som förmedlare av arbeten stärks i stället för att de ska administrera arbetslöshet. Vi satsar också på lärlingsutbildningar och kvalificerade yrkesutbildningar.

Regeringen har också presenterat ett paket för förbättrad integration som bland annat innehåller instegsjobb som ger arbetsgivaren förbättrad drivkraft att anställa nyanlända asylsökande med uppehållstillstånd och flyktingar. Det ska kombineras med en förbättrad språkundervisning och handledning.

Nyföretagandet ska stimuleras, och pilotverksamhet för validering av utländska yrkeskompetenser ska genomföras. Vi gör även stora satsningar för funktionshindrade genom anslagen till Samhall, och lönebidragen ökar rejält.

Detta kombineras med en satsning på att underlätta för företagen att få lönsamhet i sin verksamhet och också kunna anställa. Man kan fundera på varför jag tar upp alla de här sakerna i dag. Det var inte det här som stod i betänkandet. Nej, men det här är en del av helheten som jag nu håller på och diskuterar och arbetar med.

Det vi tog över när vi tog över regeringsmakten i höstas var en arbetsmarknad som stagnerat och var stel. Den som kommer in på arbetsmarknaden vågar inte släppa greppet, för det finns inga nya jobb att gå till.

Det här i sin helhet har spelat en stor roll, för i undersökningar kommer svar om att det bara är fasta anställningar som gäller. Det är det enda som är en trygghet i det svenska systemet. Med Socialdemokraternas och deras stödpartiers politik har det inte funnits något annat alternativ. Både när vi pratar om företagspaket, om att underlätta för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden och om satsningar för att invandrare ska komma in i arbete så spelar det roll för en helhet, för att få en rörlig arbetsmarknad, där man går från ett jobb till ett annat och också får en chans att komma in.

När vi pratar om den här typen av regler som vi berör i dag målar man upp otryggheten som finns vid de här anställningarna. Då är vi återigen inne och funderar på vad som är trygghet. Trygghet för mig är att ha ett jobb att gå till. I ett första skede kan det vara en visstidsanställning, ett vikariat eller ett sommarjobb. Det är en bra väg in. Självklart vill man gå vidare och ha trygghet i det. Men den absolut största otryggheten, var finns den? Den finns i arbetslösheten.

Vi gick till val på att vi såg problemen med så många människor utan makt över sin egen försörjning och lovade att göra något åt det. Centerpartiets och alliansens fokus är att se till att det blir fler jobb och fler i jobb. I det arbetet är en del åtgärder nya möjligheter och med andra åtgärder undanröjer vi hinder.

För ett år sedan beslutade den dåvarande majoriteten, den nuvarande oppositionen, att ändra för säsongsanställningar. Det är ett förslag som vi i dag återställer.

Vi ser till att tillfällig föräldrapenning till den som är ledig för vård av allvarligt sjukt barn ska vara semesterlönegrundande. Vi skärper också kraven på de långa vikariaten. Jag är återigen tillbaka till att det är vi själva som sitter på ett arbetsgivaransvar, kanske inte vi här i riksdagen men våra partikamrater ute i kommuner och i landsting som faktiskt har ett stort ansvar för att se till så att vi får en bättre arbetsmarknad för många och då främst kvinnor.

Säsongsanställningarna är ofta en väg in på arbetsmarknaden, och det finns många branscher som inte har möjlighet att erbjuda åretruntanställ-

ningar. Det kan vara skogs- och trädgårdsbranschen, turistbranschen eller restauranger. Det finns i den förra lagstiftningen men även i denna en möjlighet att förhandla fram andra regler.

När man pratar om vilka som har möjlighet att förhandla fram andra regler handlar det alltid om de större företagen. Småföretagarna som kanske har en, två eller tre anställda har oftast inte den möjligheten eller sitter i den positionen att de kan förhandla. Därför är det viktigt att vi gör den justering i lagen som ligger på bordet i dag.

Det är viktigt att den här typen av anställningar finns, men de måste absolut kunna leda vidare. Det är en viktig pusselbit för att få fler jobb och fler i jobb. Rätten till arbete, att ha tillgång till arbete, är den absolut viktigaste fördelningspolitiska åtgärden totalt sett. Det glöms ofta bort i debatten.

Det vi har här i dag är en del saker där vi tar bort de regler som skulle ha genomförts den 1 juli. Men vi ökar också på möjligheten för dem som har vikariat i offentlig sektor. Vi ser till att korta tidsperspektivet och att stärka gränsen.

(Applåder)

Anf. 19 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Annika Qarlsson och flera andra centerpartister brukar ofta framhålla att de är angelägna om jämställdhet. Då måste man fråga sig vad de egentligen menar med det när man tittar på tidsbegränsade anställningar. Kvinnor är överrepresenterade bland dem med otrygga anställningar. Allra mest överrepresenterade är kvinnor i den allra sämsta och otryggaste anställningsformen som är behovsanställningar.

Strukturerna ser ut så att de visstidsanställningar som ger sämst möjligheter att gå vidare och få ett fast jobb finns precis just där, där framför allt kvinnor finns men också där invandrade personer finns, medan de projektanställningar och annat som kan vara just en språngbräda in i arbetslivet, som ni gärna pratar om, är bland högre utbildade personer, ofta högutbildade män. De har ganska goda chanser att gå vidare till fasta anställningar, fina karriärer och allt sådant. Men faktum är att det finns strukturer på arbetsmarknaden som sorterar in kvinnor, invandrare, ungdomar och personer med kort utbildning på ett sämre slags arbetsmarknad. Det är inte nödvändigtvis sämre att jobba med dessa yrken, men man har sämre villkor eftersom anställningstryggheten och anställningsvillkoren är sämre.

Varför vill ni på det här sättet förstärka den struktur som innebär att just kvinnor och invandrare ytterligare riskerar att fastna i en evig cirkus av otrygga anställningar och därmed förstärka den ojämlikhet som redan finns? Jag får inte ihop det med ambitionen att stärka jämställdheten i samhället och arbetslivet.

Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Du hamnar i en felaktig definition när du säger att det antingen handlar om att få in en liten eller en större fot. Större skillnad är det inte mellan det förslag som ligger och det som vi tar nu i dag. Det vi ser är att om man sätter upp dessa krav kommer de inte ens att kunna ta det första steget in. Det har varit avgörande för oss. Det är mindre otryggt att ta ett litet steg in än att vara arbetslös.

Jag återkommer till det jag tog upp i mitt anförande. Hela den sjuka arbetsmarknaden där det finns möjlighet att ringa in folk efter behov på morgonen handlar ju om att det finns så otroligt många som har gått arbetslösa. Det är det utanförskap som den förra regeringen lämnade efter sig som gör att finns en grogrund för arbetsgivare att bete sig på det viset.

I stället handlar det om att bygga upp en fungerande arbetsmarknad där det också finns ett tryck på den arbetsgivare som vill ha kompetent arbetskraft att ge rimliga och vettiga villkor. Det är en av de mest avgörande faktorerna. Men att rätta till det som är felaktigt i dag och gå från en stel och icke fungerande arbetsmarknad till att arbetstagarna i stället för arbetsgivarna har en större makt löser vi inte över en natt.

Anf. 21 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Det var ett ganska obegripligt inlägg. Att vilja utöka arbetsgivarnas möjligheter att anställa personer utan anställningstrygghet skulle alltså vara ett sätt att stärka de anställdas ställning på arbetsmarknaden. Det har jag väldigt svårt att se. Det är ju precis tvärtom. Man försvagar de anställdas ställning gentemot arbetsgivaren om man förlänger den period man kan vara visstidsanställd. Det går inte att se det på något annat sätt. Jag ska också påpeka att det är väldigt stor skillnad på det Vänsterpartiet föreslår och det majoriteten föreslår. Vi föreslår att man ska sätta ett maxtak på 36 månader för visstidsanställning. Det är ganska stor skillnad mot ert förslag som är på över 50 månader.

I vilket fall som helst förstår jag fortfarande inte resonemanget. Man vet ju att framför allt lågavlönade kvinnor, och i synnerhet kvinnor med invandrabakgrund men också väldigt många män med invandrabakgrund, inte upplever att visstidsanställningar fungerar som denna språngbräda in på arbetsmarknaden. Det är inte så att alternativen är en taskig, otrygg anställning eller arbetslöshet i alla lägen. Det är en märklig uppställning. Ingen skulle säga att det är bättre att folk är helt arbetslösa än att de har ett vikariat. Det är ingen som tycker det, Annika Qarllsson. Men ni skriver ju själva i betänkandet att det inte finns några påvisbara samband mellan nivån på arbetslösheten och reglerna i lagen om anställningsskydd. Det är helt andra saker som påverkar hur många människor som är arbetslösa och hur många som har jobb.

Det som är den stora skillnaden är om människor har en trygghet i sin anställning eller inte. Det ni nu gör ökar otryggheten framför allt för kvinnor, eftersom vi vet att det mest är kvinnor som får stå ut med de tidsbegränsade anställningarna.

Jag undrar återigen: Hur går detta ihop med Annika Qarllssons påstådda engagemang för jämställdheten?

Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag inledde med att det faktiskt handlar om att få in en fot på arbetsmarknaden. Företagen ska inte anställa utanför de gängse systemen och till exempel anställa svart i stället för vitt eller inte anställa alls. Då kan man ju stå och höja på ögonbrynen och säga att ni är helt ute och seglar, men vi har fått dessa signaler från företagorganisationer. Det måste finnas ett tryck på företagen så att de kan anställa och se till att det blir fler jobb. Den här diskussionen handlar bara om de hemska direktörerna och företagen som ska utnyttja sina anställda hela tiden. Men

de allra flesta jag möter i företagarleden är småföretagare som kanske har en, två eller tre anställda. En del kanske till och med har etablerat sig så att de har upp till 20 anställda. Men företagaren har många gånger fortfarande inkomster i det lägsta decilet. Man har väldigt låga inkomster men en rätt tuff situation, där man dessutom befinner sig på en marknad med en konkurrens som inte tar hänsyn till våra svenska regler. Det är en internationell värld.

Därför gäller det att hitta system så att vi faktiskt kan ha jobb kvar här i Sverige. Att det skapas arbeten och inte arbetslöshet och otrygghet. Där finns skillnader, till exempel när det gäller säsongsanställningarna.

Det är också viktigt att trycka på tvåårsgränsen i offentlig sektor. Vi har dragit ned möjligheten att ha vikariat från tre år till två år. Där har alla vi sju partier, var vi än sitter i kommuner och landsting, ett ansvar att faktiskt förbättra dessa villkor. Nu fick vi förbättrade lönevillkor för de yrkeskategorier som jobbar inom kommuner och landsting. Men det handlar också om att se till att det blir anställningar som inte är korta och otrygga.

Anf. 23 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! När vi diskuterar det berömda paketet som ska skapa så många jobb, när vi för en diskussion om jobbskatteavdraget som bevisligen slår orättvist, när vi tittar på nedskärningar på Arbetsmiljöverket som också drabbar dem som har de sämsta jobben och när vi pratar om dagens debatt kring försämringarna i LAS inser nog även de borgerliga politikerna att man i någon mening ändå kommer fram till att det inte är rättvist. Det är orättvist, men om man ser det som ett paket blir det plötsligt rättvist.

Jag har hört om jobbskatteavdragets fördelar så många gånger. Nu skulle jag vilja veta på vilket sätt det egentligen skapar nya jobb. Har man inställningen att personer som är arbetslösa inte vill ta ett jobb eller att de som är deltidsarbetslösa inte vill gå upp till heltid? Det är den synen på arbetslösa jag vänder mig emot. Det kan inte finnas något annat motiv till en sådan orättvis konstruktion.

Anf. 24 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det är en mycket intressant frågeställning, och jag ska se om jag klarar den på två minuter. Det är en fråga som är lite för stor för att besvara i ett replikskifte.

Hur blir det jobb? Var finns skaparkraften, och var händer det? Var finns idéerna? Det händer i hjärnorna på människor som har idéer som de vill förverkliga. Man vill kanske bygga om köket. Man har kanske en affärsidé som kan leda till att man faktiskt kan få jobba med det man skulle vilja göra. Man kanske har en idé på sitt jobb där man är anställd. Man ser att om vi gör så här så kan vi få fler kunder. Om jag börjar göra smörgåstårter eller någon annan typ av produkter kommer vi att få fler kunder som köper av oss, och vi kan bli två till på min avdelning som arbetar med detta.

Det är skillnaden mellan Vänsterns syn på hur jobb blir till och vår syn. I er värld handlar det om att besluta om ett antal arbetsmarknadsåtgärder eller om ett antal platser i offentlig sektor. För oss handlar det däremot om att skapa förutsättningar för människor att med sin skapar-

kraft förverkliga idéer. Det handlar också om att skapa jobb i nya och befintliga företag runt om i Sverige.

Gå in i en förskola och se dig omkring! Det finns inte ett enda barn som inte har en enorm förmåga, en enorm skaparkraft att lösa de problem som uppstår dagligen – vid bordet, i leken och överallt hela tiden. Någonstans på vägen tappas denna förmåga bort, och sedan tror vi att en regering i Rosenbad ska kunna avgöra om det ska komma sju nya jobb till Sollebrunn eller inte. Här handlar det hela tiden om att skapa de här förutsättningarna. Ja, det spelar roll att det finns ekonomiska incitament, både för företagare och för personer som ska anställas eller är anställda.

Anf. 25 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Jag återkommer till det jag sade tidigare. Det är fortfarande den här synen som gör att det måste vara de arbetslösa som själva är orsaken därför att de uppenbarligen inte vill ta ett jobb. Det var ganska intressant att det är kreativiteten och att det är idéerna som skapar arbetstillfällen och jobb. Jag delar den uppfattningen.

Jag delar också uppfattningen att en regering, vilken den än är, inte kan skapa jobb i Rosenbad. Det är helt sant. Däremot är det viktigt att regeringen skapar goda förutsättningar, till exempel med starka statsfinanser, låga räntor och så vidare. Det är vad man kan göra. Framför allt tycker jag att man ska bidra till att skapa rättvisa villkor på arbetsmarknaden, så att anställda kan känna en trygghet. Vi vet, både du och jag, att den som är trygg i sin anställning, den som är trygg om företaget går omkull vågar mer. Trygga människor vågar mer.

När vi pratar med företagare, för det händer att jag gör det också faktiskt, säger de så här: Vad är vårt stora problem? Jo, det är att få kompetent arbetskraft. Det är deras stora problem. Då blir min fråga till Annika Qarlssoon: Hur kan det komma sig att den här regeringen gör sådana kraftfulla nedskärningar i arbetsmarknadsutbildningen att vi inte klarar av att utbilda de personer som arbetsmarknaden efterfrågar, i kombination med de kraftiga nedskärningarna i den kommunala vuxenutbildningen som också genomförs? Jag saknar helheten. Jag upplever att den här regeringen säger en sak men handlar på ett annat sätt.

Anf. 26 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Skulden ligger inte på den som är arbetslös. Skulden ligger på den regering som har ansvar för en stel och icke fungerande arbetsmarknad. Det har jag lagt rätt ordentligt i knäet på den förra regeringen.

Däremot handlar det om att skapa möjligheter. Problemen med arbetslösheten har varit strukturella problem. Då ska inte den enskilda sitta hemma och känna: Jäklar, det var mitt fel.

Vi pratade om trygghet. Men tryggheten är kanske inte att sitta fast på ett ställe där man inte trivs och där man till slut blir utbränd, går hem eller går in i väggen och blir sjukskriven för utmattningsdepressioner. Trygghet handlar återigen om att vi har en fungerande arbetsmarknad. Trivs man inte på ett ställe får man antingen se till att tillsammans med sina arbetskamrater få en bättre situation eller också kanske man söker sig till ett annat arbete. I det här ligger en mängd olika bitar, men vi

kommer hela tiden tillbaka till att vi måste ha en fungerande arbetsmarknad.

När det gäller arbetskraftens kompetens kan jag säga att med de enorma insatser som gjordes fram till valet 2006, där vi kan se kraftiga höjningar på antalet arbetsmarknadsåtgärder, är det bekymmersamt att det ändå inte fanns människor med kompetens som eventuellt skulle kunna få ett jobb hos olika företag. Återigen landar rätt stor skuld på den förra regeringen som tydligen gjorde ett antal missbedömningar. I det här ligger också vem det är som har ansvaret för att det ser ut som det gör i dag. Vi har i och för sig suttit i regeringsställning ett antal månader nu, men vi har inte riktigt hunnit justera allting än.

Mina sista 15 sekunder ska jag använda till att beskriva jobbavdraget som gynnar just dem som går från att vara i ersättningssystem, antingen man har varit sjukskriven eller man har gått arbetslös, till att gå in i arbete och få förvärvsinkomster. Upp till de första 31 500 kronorna betalar de inte en krona i skatt. Det kallar jag satsning på låg- och medelinkomsttagare.

Anf. 27 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! De politiska utgångspunkterna för oss i Folkpartiet tillsammans med våra kolleger i alliansen är att forma en arbetsmarknadspolitik som skapar förutsättningar för fler människor att få jobb. En viktig del i det arbetet är att göra det lättare att anställa. Det huvudsakliga syftet med våra förslag är just att underlätta anställningen. Det är också bra att reglerna nu blir tydligare både för arbetstagare och för arbetsgivare.

Det är också glädjande att arbetslösheten nu sjunker i Sverige. I mitt eget hemlän Gävleborg, som i så många år plågats av hög arbetslöshet, får nu många jobb. I länets kommuner sjunker arbetslösheten.

Det är mycket positivt som händer just nu på den svenska arbetsmarknaden. Jag kan nämna att jag träffade vår länsarbetsdirektör från Gävleborg här i måndags. Jag har inte sett honom så glad på flera år. Han var närmast lättad över att arbetsmarknaden nu har öppnat sig. Man kunde tro att han hade fått ett knippe morötter av arbetsmarknadsministern.

Men vi kan, som sagt var, ändå stanna upp, för det är alltför många som lever i utanförskap och utan jobb, inte minst många unga och många invandrare. Enligt vår bedömning kan den här arbetslösheten bero just på att dagens trösklar in i anställning är för höga. Det är mot den bakgrunden våra förslag ska ses.

Vi från utskottets sida utgår liksom regeringen från att de förändringar som nu föreslås kommer att förbättra möjligheterna till anställning för grupper som möter de här höga trösklarna på arbetsmarknaden, inte minst utlandsfödda och ungdomar. Det är vi alliansföreträdare i utskottet övertygade om.

Liksom regeringen utgår vi från att en hög arbetslöshet bland ungdomar och invandrare kan ha samband med bestämmelserna i lagen om anställningsskydd. De är inte tillräckligt flexibla för dagens moderna arbetsliv och trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden är för höga.

I stället för att se tidsbegränsade anställningar som något i huvudsak negativt för den enskilde, som oppositionen gör i olika grad, vill vi se

dem som en möjlighet för grupper som står långt från arbetsmarknaden att etablera sig och få arbetslivserfarenhet. Min övertygelse är att tidsbegränsade anställningar spelar en mycket viktig roll för att arbetsgivare ska kunna anställa tillfälligt vid arbetstoppar och för att kunna ersätta tillfälligt frånvarande personal.

Det är ju så att den tidsbegränsade anställningen kan leda till fast jobb. Det finns många exempel på det. Jag håller inte heller med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om att det enbart skulle vara inom yrken som kräver hög utbildning, företrädesvis högutbildade män då, som man säger från Vänsterpartiets och Socialdemokraternas sida, som man skulle få fasta jobb efter ett tillfälligt jobb. Jag har själv stor erfarenhet från brevbäringen. Det var ett flertal som hade timanställning och tillfälliga anställningar som gick in i fast anställning. Det stämmer inte att det bara skulle vara en viss kategori som gynnas.

Det är också viktigt att framhålla att ett tillfälligt arbete som inte på en gång ger ett fast jobb ändå ger en viktig arbetslivserfarenhet som är bra att ha med sig in i framtiden. Det är också bra att kunna ha någon som ger referenser, som säger att man är duktig, bra och att man sköter sitt jobb. Det gör det också lättare när man söker andra jobb som kan vara fasta.

Sedan anför Josefin Brink från Vänsterpartiet att knappt hälften av de tillfälligt anställda får ett fast jobb. Min reflexion över det är att det är klart att det finns undersökningar som säger det. Men tänk om de här tillfälliga anställningarna inte hade funnits för de här personerna. Då kanske ingen av dem hade fått ett jobb. Man måste betänka att det är ett steg in i möjligheter som vi vill ha.

Herr talman! Den nu framlagda propositionen syftar till att förbättra möjligheterna till tidsbegränsad anställning. Utgångspunkten är att det ska vara lätt för arbetsgivaren att anställa, och ett sätt att åstadkomma det är att förlänga den längsta tid som tidsbegränsad anställning tillåts. Det ökar inte bara arbetsgivarens flexibilitet vid anställningstillfället. Det ökar också tryggheten för den anställde, eftersom en tidsbegränsad anställning normalt inte kan avbrytas under den överenskomna anställningstiden. Därför föreslår vi nu att en allmän visstidsanställning ska kunna vara upp till två år, samtidigt som återgång sker från sex till tolv månaders kvalifikationstid för återanställning.

Det här görs för att arbetsgivaren ska våga göra mer långsiktiga åtaganden i förhållande till sin personal. På det sättet kan faktiskt också den anställde få större möjligheter till yrkeserfarenhet, vilket är viktigt.

Men vi har också sett de risker som regeringen har noterat när det gäller att låta visstidsanställningar pågå under lång tid. En arbetsgivare skulle kunna tillgodose ett i själva verket permanent arbetskraftsbehov med en allmän visstidsanställning på upp till två år. Därför anser vi, liksom regeringen, att den ska övergå till en tillsvidareanställning efter den tiden. Det ska även gälla en arbetstagare som under en femårsperiod har varit anställd som vikarie i sammanlagt mer än två år.

Förra årets riksdagsbeslut innebär att en särskild lagregel om säsongsarbete och regeln om företrädesrätt kopplat till säsongsarbete upphävdes. Den proposition vi diskuterar i dag innebär att lagreglerna återinförs. Vi från Folkpartiets sida kan konstatera att de invändningar vi och våra kolleger i alliansen hade förra året mot den särskilda lagregeln om

säsongsarbete och reglerna om företrädesrätt kopplat till säsongsarbete alljämt har giltighet. Som tidigare har sagts här präglas turistnäringen av stora säsongsvariationer och kan inte fungera effektivt och nå lönsamhet utan möjlighet att anställa personer under enbart viss tid av året. Det gäller till exempel vintersportanläggningar som Järvsöbacken i Ljusdal. Verksamheten är starkt säsongsbetonad. Den slutar i april och börjar i december. Då går det inte att ha extrapersoner anställda under den del av året det inte finns några kunder, det vill säga på sommaren.

Att försvåra för dessa verksamheter att säsongsanställa är att göra både landsbygd, glesbygd och många små företag en stor otjänst och försämrar deras ekonomiska förutsättningar. Många små företag är oroliga för lagförslaget. Blir företagare oroliga undviker de att anställa. Det är det vi måste tänka på när vi fattar beslut om lagar i riksdagen.

Vi från Folkpartiets sida och våra kolleger i alliansen framhöll att säsongsanställningar har betydelse för unga människor, som ofta gärna tar dessa arbeten som en studiefinansiering eller komplement till annat arbete. Vi välkomnar därför att förslagen läggs fram om att avtal om tidsbegränsad anställning ska kunna träffas även för säsongsarbetare. Det är många som tycker att det är en bra anställningsform. Det får vi inte glömma bort, vilket jag noterar att inte så många har nämnt i dagens debatt.

Herr talman! Jag vill återigen betona att de åtgärder vi föreslår i detta betänkande inom arbetsmarknadspolitiken syftar till att skapa flera jobb. Jag vill också betona att de åtgärder vi hittills har beslutat har haft en positiv effekt på arbetsmarknaden. Det är glädjande att nystartsjobben har varit så framgångsrika. Under året har nästan 8 000 personer fått jobb via reformen nystartsjobb. Det är också positivt att många av nystartsjobben har gått till långtidsarbetslösa personer mellan 20 och 25 år. Många av nystartsjobbarna är också födda utomlands. Det visar att nystartsjobben hjälper grupper som har det svårt på arbetsmarknaden, ungdomar med låg utbildning och utlandsfödda, att få jobb. Jag vill också lägga till att många med tillfällig anställning kan, tack vare nystartsjobben, nu lättare få en fast anställning. Arbetsgivaren har en person som vikarie, och sedan anställer man med de nya förmånliga villkoren för nystartsjobb personen på en fast anställning.

I tidningen Riksdag & Departement har man kunnat läsa att sysselsättningen för ungdomar ökade med 44 000 personer under första kvartalet i år. Det är enligt SCB den största ökningen sedan 1987. Det är fler som har fått en tryggare tillvaro, och det är bra. Det är det som vi alla vill uppnå med vårt arbete i riksdagen.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet så att vi kan fortsätta på den inslagna vägen mot fler i arbete och färre i utanförskap med mer trygghet för dem som vill ha jobb.

(Applåder)

(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 28 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa följande statsråd välkomna till dagens frågestund: utbildningsminister Lars Leijonborg, statsrådet Mats Odell, statsrådet Jan Björklund, statsrådet Gunilla Carlsson och arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin.

Ålderspensionen för förtidspensionärer

Anf. 29 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag har en fråga till Lars Leijonborg, eftersom han är den som talar för hela regeringen.

I höstas genomförde regeringen en besparing på pensionerna. Man sänkte pensionen för människor som är svårt sjuka och handikappade. Man sparade 1,7 miljarder kronor genom att se till att trafikskadade, funktionshindrade och arbetsskadade får en sänkt ålderspension.

Det här kritiserade vi. Det var orättfärdigt, dessutom ett brott mot den pensionsöverenskommelse som vi har värnat under lång tid i Sverige.

Det här sker samtidigt som regeringen sänker skatter med 65 miljarder kronor: förmögenhetsskatten, fastighetsskatten och förvärvsavdraget – för övrigt skattesänkningar som inte kommer dagens pensionärer till del.

Dessutom noterar vi i dag att Ekonomistyrningsverket spår att vi kommer att ha ett överskott på ungefär 89 miljarder i statens budget.

Varför, Lars Leijonborg, är det så angeläget att spara på svårt sjuka och handikappade? Varför är det så angeläget att se till att genomdriva den här besparingen för svårt sjuka och handikappade?

Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag måste säga att vi från regeringens sida är ganska besvikna på hur Tomas Eneroth och hans parti har hanterat den här frågan. Ni har skickat signalen att ni är angelägna om att inom ramen för fempartitiuppgårelsen om pensionerna se till att frågan löses.

Sanningen är att vi tolkar frågan om ålderspension för förtidspensionärer – som är den fråga Tomas Eneroth tar upp – på olika sätt. Vår uppfattning är att den justering vi har gjort ligger inom ramen för pensionsöverenskommelsen. Den är möjlig att göra inom ramen för pensionsöverenskommelsen. Ni har en annan uppfattning.

Vi respekterar naturligtvis att man kan tolka detta olika, när vi var överens om att försöka reda ut detta. Men ni har gjort det till ett politiskt jippo. Ni har läckt det till massmedier. Ni håller presskonferenser och hoppar av med buller och bång, i stället för att försöka nå fram till en konstruktiv lösning.

Jag tycker att det är ni som ska svara på frågan: Var det bara munväder att ni ville göra upp om detta?
(Applåder)

Anf. 31 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Vi är angelägna om att vi ska hålla den pensionsöverenskommelse som vi har. Vi gjorde det under våra tolv år i regeringsställning och förankrade samtliga förslag hos de borgerliga partierna.

Regeringen valde ensidigt att spara på förtidspensionärerna med 1,7 miljarder kronor i ett läge när vi har en god ekonomi i landet.

Om ni bara tar tillbaka den här besparingen finns det en möjlighet att återställa förtroendet för pensionsöverenskommelsen. Det finns onekligen ett stort ekonomiskt utrymme att göra andra reformer. Varför då inte se till att återställa förtidspensionärernas ålderspension? Det är ändå bara 1,7 miljarder kronor, och det borde man kunna klara av i det goda ekonomiska läge vi har. Varför ska annars svårt sjuka och handikappade få en sänkt ålderspension?

Vi har ett intresse av att värna pensionssystemet. Regeringen valde att bryta mot pensionsöverenskommelsen redan första veckan.

Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! När andra företrädare för Socialdemokraterna talar om vår ekonomiska politik säger man att vi inte är tillräckligt noga med att finansiera saker och ting och att det skulle bidra till att räntorna höjs – ett samband som är mycket tveksamt, minst sagt.

Jag tycker att det finns anledning att i denna fråga ha en ganska stark polemik, för vi är verkligen mycket besvikna på hur Socialdemokraterna har valt att hantera frågan. Dock tycker jag att det är väldigt angeläget att vi båda ålägger oss en viss återhållsamhet. Vi i de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen har ett gemensamt intresse av att vårda den, och därför ska vi inte dras in i stridens hetta så långt att den havererar i sin helhet.

Vi tolkar den här saken olika. Vi kände att den här besparingen var nödvändig för att finansiera vår jobbpolitik. Ni har en annan uppfattning, men jag hoppas fortfarande att vi ska kunna komma överens.

Biståndsmedel till militära insatser

Anf. 33 KARLA LÓPEZ (mp):

Fru talman! Jag vill ställa frågor till biståndsministern.

Jag har förstått att Sverige tillsammans med USA och Kanada har drivit i OECD att man ska kunna använda biståndsmedel till militära insatser. Jag tycker att det är lite olyckligt. Det kan luckra upp det så att vi går över till militära insatser i stället för sociala sammanhang.

Vi kan ta till exempel Afghanistan, där man just nu lägger dubbelt så mycket på militära insatser som på bistånd. Det är 700 miljoner som går till militära insatser men bara 350 miljoner som går till bistånd.

Det är dumt, eftersom både Folkpartiet och Kristdemokraterna har sagt att man inte skulle luckra upp det här.

Anf. 34 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Som jag förstår det frågar Karla López med anledning av OECD/Dacs högnivåpanel, som sammanträdde i våras. Det pågår en process i världen över huvud taget där man tittar på hur man ska kunna förena utveckling och säkerhet. Det är inte minst efter det arbete som har skett i FN, där man bland annat har åstadkommit en fredsbyggande kommission och där Sverige är mycket aktivt.

Redan den förra regeringen var med på ett sådant här högnivåmöte för några år sedan, där man öppnade för att inom vissa sektorer och en säkerhetssektorreform kunna se ett ökat samband med hur man definierar biståndsmedel. Det arbetet har jag nu fortsatt. Vi tittar på detta för att se hur vi ska kunna få utveckling och säkerhet att samverka och vilka kriteriegrunder vi ska ha.

Det handlar absolut inte om det som Karla López antyder, att vi skulle använda biståndspengar till rent militära insatser.

Anf. 35 KARLA LÓPEZ (mp):

Fru talman! Men finns det ingen risk, när man sammanblandar säkerhetstänkande med utvecklingstänkande, att man kommer att lägga fokus på militära insatser, framför allt i konfliktområden? Afghanistan är ett tydligt exempel på att man lägger mer fokus på militära insatser än på bistånd. Ser ni inte att det är en risk? Hur kan ni legitimera det när två partier i alliansen har sett den här risken och sagt att de inte ska verka för det?

Anf. 36 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att vi skiljer de olika aktörerna åt. Det är till exempel mycket viktigt att de som jobbar med humanitära insatser verkligen kan arbeta för just det humanitära och inte behöver ta ställning och inte behöver bli inblandade. Det är också viktigt att det finns ett humanitärt tillträde, vilket många gånger saknas i de extrema konfliktsituationer som vi nu ibland ser i världen.

Jag tror också att det är viktigt att det är utvecklingsministrar som börjar ta initiativet. Försvarspolitiken är en stödjande insats för att främja fred och säkerhet, och då handlar det väldigt mycket om att vi som jobbar med utvecklingsfrågor ska se till hur vi kan värna det humanitära uppdraget men också se till att de resurser som står till förfogande bidrar till säkerhet för att möjliggöra en utveckling.

Rätten att välja hyresrätt som boendeform

Anf. 37 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till bostadsminister Mats Odell.

Alla ska ha rätt till en god bostad till rimlig kostnad. Det åligger särskilt det allmänna att garantera rätten till en bostad. För att målen för bostadspolitiken ska kunna uppnås måste staten tillsammans med kommunerna ta ett stort ansvar för bostadsförsörjningen.

En viktig upplåtelseform för en god bostadsförsörjning är hyresrätten. Nu är hyresrätten i allmännyttan hotad genom regeringens förslag om ändringar i den så kallade Allbolagen.

Valfriheten har varit ett viktigt argument för borgarna. Varför vill Mats Odell och regeringen kraftigt försämlra och minska möjligheten för Sveriges hyresgäster att välja allmännyttan och hyresrätten som boendeform?

Anf. 38 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att ryktet om hyresrättens död är något överdrivet. Vi har i Sverige ungefär 1,7 miljoner hyresrättslägenheter. Det är 71 procent av flerbostadsbeståndet. Just i dag fick jag statistik från Boverket som är mycket glädjande: Det byggs mer än någon hittills har trott, även hyresrätter. 41 500 bostäder kommer att byggas under det kommande året. Det är en kraftig upprevidering av de prognoser som tidigare har funnits.

Det verkliga hotet har varit den förra regeringens passivitet inför det hot som har funnits från EG-kommissionen när det gäller att ta hand om de anmälningar av statsstöd som har funnits mot de allmännyttiga bostadsföretagen. Detta har vi tagit hand om. Vi har i dag fattat beslut om att ge tilläggsdirektiv till utredaren Michaël Koch. Jag har inbjudit bostadsmarknadens parter – hyresrättsrörelsen, de allmännyttiga bostadsföretagen och fastighetsägarna – att vara med i den processen. Vi har i dag lagt fram utredningsdirektiv som ska ta bort det hot mot hyresrätten som har funnits.

Anf. 39 EGON FRID (v):

Fru talman! Vi vet att det är en mindre andel hyresrätter som byggs. Vi vet att en utförsäljning av allmännyttan och hyresrätter kommer att påverka besittningsskyddet för hyresgästerna negativt och också det väl fungerande nationella hyressättningssystemet. Det är staten som ansvarar för spelreglerna i form av lagar, skatter och stöd till boendet.

Kommunerna har naturligtvis ett gemensamt ansvar med staten för att medborgarna ska kunna efterfråga bostäder och få bo i anständiga miljöer med rimliga hyror och boendekostnader. Hur tänker regeringen på ett bättre sätt än den tidigare regeringen – Mats Odell är ju kritisk mot det arbete som har gjorts tidigare – garantera ett fortsatt starkt besittningsskydd, allas rätt till en god bostad, hyresrätter till alla som vill välja den upplåtelseformen och rimliga hyror?

Anf. 40 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag ska börja med att påminna Egon Frid och hans kamrater om att den förra regeringen lämnade efter sig ett totalt misslyckat fögderi när det gäller bostadspolitiken. Vi har här i Stockholm inte mindre än 191 000 människor som står i bostadskö. Om detta är något som vi ska slå vakt om tror jag att vi har fel.

Om vi tittar på vad som sker runt om i Norden kan vi se att det i Danmark, Finland och Norge byggs dubbelt så mycket som i Sverige per invånare. Vi vill lägga om bostadspolitiken mot mer långsiktigt stabila villkor för att kunna öka byggandet. Det andra som vi gör är att se till att det blir möjligheter för till exempel unga människor att få en hyresgaranti om man har problem – man har kanske haft en betalningsanmärkning, man har kanske ingen fast anställning utan flera timjobb. Nu har vi gett

Eftergymnasial vuxenutbildning

Frågestund

Anf. 41 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till skolminister Jan Björklund. Hur ser statsrådet på den eftergymnasiala utbildningen kopplad till det livslånga lärandet?

Vi vet att alla behöver påspädning av kunskap för att klara sin arbetslivsperiod. Detta behov kommer inte att minska framöver. En förändrad verklighet kräver förändrat regelverk och förändrade villkor. Det är i dag väldigt olika förutsättningar vad gäller både ekonomi och praktiska möjligheter att förkovra sig efter gymnasieutbildningen. Det skulle vara intressant att höra skolministerns syn på dessa frågor.

Anf. 42 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Tack, Lennart Pettersson, för frågan. Den utbildning som man går igenom i livet efter att man har lämnat barn- och ungdomsåren – vuxenutbildning i olika former – är helt central av många olika orsaker. Den största eftergymnasiala utbildningen är universitet och högskolor. Den är helt avgörande för ett modernt samhälle – både att den håller hög kvalitet, att den finns på många platser i landet och så vidare.

Sedan har vi den eftergymnasiala utbildning som inte är akademisk men som trots det är kvalificerad. Den finns det ett behov av att både piffa upp och bygga ut i framtiden. Det finns massor av yrken som förr var ganska enkla men som i dag har blivit mycket mer kvalificerade. De är inte akademiska, men de är kvalificerade. Därför avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om att inrätta yrkeshögskola i Sverige. Det är något som andra länder har men som Sverige inte har haft. Det är alltså en avancerad, kvalificerad utbildning också för yrken.

Frågan som Lennart Pettersson tar upp är viktig.

Anf. 43 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Jag har en följdfråga.

En läkarutbildning på fem till sju år vid universitetet är gratis, men en svetsarutbildning på tre veckor kan kosta en elev 10 000 kronor. I båda fallen handlar det om utbildningar som man behöver för att klara sin framtida yrkesroll. Detta känns inte rimligt. Hur hittar vi gränsen och samspelet mellan det som är samhällets ansvar, arbetsgivarens ansvar och den enskildes ansvar?

Anf. 44 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Lennart Pettersson pekar på en märklig företeelse. I Sverige har utbildning på gymnasienivå och eftergymnasial nivå varit väldigt fokuserad på teoretisk utbildning. Det är något märkligt med detta. Här är ambitionen att alla som går gymnasiet ska bli akademiskt behöriga, men samtidigt har yrkesämnena rustats ned.

Vi har haft målet att hälften ska gå på högskola och universitet, men vi har inte haft något mål för hur många som ska gå i yrkesutbildningar.

Det har varit en väldig prioritet på teoretiska och akademiska utbildningar i Sverige. Den här regeringen lägger om den politiken successivt, både när det gäller gymnasiet – det ska vara hög kvalitet på yrkesutbildningen, men alla behöver inte bli akademiker – och när det gäller den eftergymnasiala utbildningen, där en yrkeshögskola inrättas. Vi har också aviserat att komvux vuxenutbildning i framtiden måste kunna innehålla mer av yrkeskurser och inte bara teoretiska kurser.

Det har varit en märklig prioritering i Sverige att all utbildning för vuxna bara ska kunna vara teoretisk. Vi behöver yrkesutbildningar också för vuxna människor i Sverige.

Forskning om vård i livets slutskede

Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till utbildningsminister Lars Leijonborg.

Forskning är oerhört viktigt för ett helt land. Jag är naturligtvis stolt över att alliansen sedan flera år har velat prioritera det området. Men det finns en del områden som inte har fått tillräckliga resurser för forskning eller kunnat få utrymme för forskning. Jag tänker bland annat på vård i livets slutskede, som är ett område som är mycket eftersatt när det gäller forskning.

Nu vet jag att det kommer en forskningsproposition nästa år. Då är min fråga till Lars Leijonborg: Hur avser statsrådet att agera för att områden som vård i livets slutskede ska kunna få ett större utrymme inom de resurser som finns?

Anf. 46 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Tack, Chatrine Pålsson Ahlgren, för en viktig fråga. Äldreforskning över huvud taget är ett område där vi borde satsa mer. Vi vet att antalet äldre kommer att öka mycket kraftigt framöver. Om man kom framåt när det gäller exempelvis alzheimer skulle det kunna förändra hela kostnadsekvationen för den framtida välfärden.

Just det ämne som Chatrine Pålsson Ahlgren tar upp, det som man brukar kalla för palliativ vård, alltså vård i livets slutskede, är naturligtvis något mycket viktigt. Vi kommer alla att befinna oss i det skedet. Vi vill att det skedet i vårt liv ska vara så värdigt och smärtfritt – eller rättare sagt fritt från smärta, för smärtfritt är det säkert sällan – som möjligt. Det går att komma vidare på dessa områden. Jag kan hålla med om att detta är ett viktigt forskningsområde.

Jag hoppas att vi ska kunna satsa mer även på detta viktiga område i och med att vi vidgar ramen för forskning över huvud taget.

Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Som gammal sjuksköterska vet jag att det är klart att man har smärta när man ska lämna jordelivet. Men vi brukar säga att man inte ska behöva ha onödigt smärta.

Detta är otroligt viktiga områden med personer som inte själva kan tala för sig. Det finns inom demenssjukvården och inom andra områden. Det handlar om vård i livets slutskede, och det går heller inte att intervjua

människor som har lämnat jordelivet. Men det går att satsa på en bred forskning på olika nivåer, så att vi exempelvis får fler professorer. I Sverige har vi i dag en professor inom den palliativa vården.

Jag vill fråga Lars Leijonborg: Kan Lars Leijonborg lova att han ska göra allt för att det ska finnas pengar till denna mycket angelägna forskning i den proposition som kommer nästa år? Jag skulle bli jätteglad om jag finge ett ja till svar.

Anf. 48 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! I det politiska språket är ord som lova och garantera förknäpade med viss risk. Det finns också en del formella invändningar. Rege-
ringen har inte fattat något beslut om forskningspropositionerna. Som
enskild regeringsledamot kan jag alltså inte lova något som ännu inte är
beslutat.

Den palliativa forskningen är en delmängd av äldreforskningen. Den
är i sin tur en delmängd av den forskning som bedrivs över huvud taget.
Eftersom min och regeringens ambition är att satsa mer på forskning
kommer ramen att vidgas.

Min bestämda uppfattning är att äldreforskning bör vara ett prioriterat
område. Får jag gehör för det kommer rimligen också det område som
Chatrine Pålsson Ahlgren tar upp att kunna få större resurser. Jag menar
att det vore mycket bra.

Bidragen till de politiska partierna

Anf. 49 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag har en fråga av allmänpolitisk natur, och jag vänder
mig därför till Lars Leijonborg. Det gäller bidragen till de politiska parti-
erna, inte minst under valrörelserna.

Alla partier har fått bidrag från enskilda. I vissa fall är de större än i
andra. När de är av större valör kommer genast misstanken att det kan
påverka vilken politik som partiet eller regeringen, om partiet sitter i re-
geringsställning, kommer att driva.

För några år sedan var det ett lagförslag om att man skulle lagstifta
om att partierna öppet måste redovisa alla bidrag från enskilda på över
20 000 kronor.

Kommer ministern och regeringen att ta upp denna fråga och kanske
lagstifta om detta?

Anf. 50 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det har under ganska lång tid pågått diskussioner om
detta mellan partierna i Sverige. Frågeställaren har kanske själv varit
inblandad i sådana diskussioner.

Från regeringens sida menar vi att den stora frågan i detta samman-
hang i årtionden har varit socialdemokratins ekonomiska beroende av LO
och att insynen i det har varit minst sagt otillräcklig. Först förde vi en
kamp mot kollektivanslutningen, men nu gäller kampen en större öppen-
het i detta.

Sanningen är väl att regeringspartierna inte har exakt samma åsikt i
den fråga som Ulf Holm tar upp, men det är naturligtvis viktigt att slå

vakt om en stor öppenhet som samtidigt respekterar rösthemligheten. Man ska inte behöva skylta med vilket parti man sympatiserar med. Mellan de två principerna måste vi hitta en bra lösning.

Anf. 51 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Man kan diskutera LO:s bidrag till Socialdemokraterna, men det är ingen ursäkt för att andra partier ska göra samma sak. Det är viktigt att alla partier försöker ta ett ansvar.

För några år sedan fanns det ett förslag om att man skulle införa en sådan regel, just för att den överenskommelse som slöts för flera år sedan mellan partierna inte tycks fungera. I dag är det så att vissa partier får mycket bidrag. Det två största partierna i Sverige får bidrag från olika håll. Vi i de mindre partierna kan tycka att det är viktigt att det redovisas öppet. Det är ingen som har något att förlora på det. Öppenhet är det signum som vi måste jobba för.

Jag hoppas verkligen att ministern kan ta initiativ till en diskussion och öppna för att vi måste lagreglera detta.

Anf. 52 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag uppfattar att den diskussionen pågår. Frågan är inte löst. Jag tycker att den behöver lösas på ett bra sätt.

Jag har ingen anledning att försvara Moderata samlingspartiet, men jag har dock den uppfattningen att man inte kan jämföra de bidrag från enskilda människor som Moderaterna får, även om de ibland är relativt stora, med det systematiska ekonomiska stöd som årtionde efter årtionde går från LO till Socialdemokraterna. Där framhåller man det politiska beroendet mellan dessa båda grenar inom arbetarrörelsen, som det brukar heta.

Det är mycket viktigt att få kartlagt vilka penningströmmar som går från LO. Min förhoppning är att vi ska hitta ett regelverk som alla partier kan känna förtroende för.

Fysisk aktivitet i skolan

Anf. 53 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! Min fråga vill jag ställa till skolminister Jan Björklund.

Alltför många svenska ungdomar motionerar inte tillräckligt. Enligt undersökningar motionerar en av fyra inte alls. Att vara inaktiv skadar hälsan, och detta går inte att reparera genom att bli aktiv i vuxen ålder. En viktig åtgärd är att ge ökat utrymme för fysisk aktivitet i skolan.

Vad är statsrådet beredd att göra för att eleverna ska röra på sig i ökad utsträckning?

Anf. 54 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Frågan är motiverad. Vi ser alla med jämna mellanrum de siffror som Désirée Liljevall hänvisar till. De redovisas i olika studier och undersökningar.

Men sedan får man fundera på vad man ska göra åt det. Det är klart att om en fjärdedel skolkar från idrotten är den omedelbara lösningen kanske inte att öka antalet idrottstimmar, utan då är problemet ett annat, till exempel skolket.

I den kommande läroplansrevision som nu ska ske är jag helt öppen för att försöka pillra lite på fördelningen mellan ämnen och se om det går att öka idrotten. För det behövs också av andra skäl. Det behövs rejält med idrottstid i skolan.

Det som Désirée Liljevall pekar på är att många av de elever i skolan som skulle behöva röra på sig skolkar från idrotten. Då krävs andra åtgärder som att se till att eleverna är närvarande. Där har regeringen en del åtgärder som den gamla underlät att vidta.

Anf. 55 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! Det gläder mig att Jan Björklund håller med mig på många områden. Men jag nöjer mig inte med det. Jag vill veta hur långt statsrådet är beredd att gå.

I en tidningsintervju säger statsrådet att han avser att öka idrottsämnet vid läroplansöversynen 2008. I samma andetag säger han att andra ämnen i så fall får maka på sig.

Mot bakgrund av detta: Kan statsrådet liksom jag snarare se möjligheten att integrera fysisk aktivitet i flera olika ämnen och på så vis låta rörelse bli en naturlig del av elevernas vardag?

Anf. 56 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag har inte sagt det riktigt så kategoriskt som Désirée Liljevall citerar mig. Jag har sagt att vi ska titta på den möjligheten. Jag uttrycker mig ganska försiktigt när det gäller att lova.

Det finns krav från alla möjliga företrädare i samhället att alla ämnen ska ha mer tid, och det går inte ihop.

Jag ser att Désirée Liljevall sitter jämte Ibrahim Baylan. När han var skolminister hade han en idé om att man skulle integrera det i andra ämnen. På historielectionerna skulle man till exempel kunna promenera. Jag är inte säker på att de funkar i verkligheten, utan jag vill nog studera om det är möjligt att vi kan öka idrottsämnet.

När det gäller detta att ungdomar rör sig för lite vill jag också säga – och det är viktigt att vi säger det som politiker – att skolan inte kan lösa alla problem. Vi har också ett föräldraansvar. När jag är ute på föräldramöten träffar jag ibland föräldrar som stoppar ungarna fulla med snabbmat, låter dem sitta framför tv- och dataspel och kör dem fram och tillbaka i stället för att de rör på sig. Vi måste också våga säga att föräldrarna har ett ansvar för att ungdomar rör på sig. Skolan kan inte fullt ut kompensera för de livsstilsförändringar som sker i familjerna.

Jag ska titta på frågan, och vi ska se vad vi kan åstadkomma. Men föräldrarna har också ett ansvar.

Frågestund

Anf. 57 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Först vill jag säga att jag reagerar starkt på att statsrådet apostroferar ledamöter som inte har möjlighet att försvara sig.

Min fråga går till statsrådet och biståndsminister Gunilla Carlsson.

För drygt ett år sedan besökte jag tillsammans med kulturutskottet Östtimor, som är en av världens allra nyaste demokratier. Vi träffade även presidenten Xanana Gusmão som nu har avgått. Det var han som enade landet så att de kunde göra sig fria från Indonesien och bli självständiga.

Det har dock uppstått mycket problem i landet. Det har vi alla tagit del av. Levnadsstandarden har kanske till och med sjunkit efter frigörelsen.

Sverige har haft ett mycket gott rykte i landet. Presidenten tog upp det goda samarbete som Sverige hittills har haft med Östtimor.

Har du, biståndsministern, satt dig in i Östtimors situation? Tänker du fortsätta det goda samarbete som Sverige har haft med Östtimor, inte minst när det gäller demokratifrågor?

Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Jag tackar Göran Persson för frågan eftersom den ger mig möjlighet att, kanske inte direkt beklaga mig men, visa på arbetsbördan i ett land där vi har sagt att vi vill vara aktiva i utrikespolitiken och stå upp för mänskliga rättigheter och demokrati. Vi vill bidra så gott vi kan. Sverige är en stor biståndsgivare. Vi har också nära utvecklingsarbete med mer än 70 länder. Vi har bilaterala samarbeten med mer än 125 länder.

Svaret på frågan blir att jag inte har kunnat sätta mig in i detta i den utsträckning som jag skulle vilja med tanke på att Östtimor har den här historien och de här behoven. Det är många länder som jag förväntas vara helt uppdaterad på hela tiden.

Jag har därför inlett ett arbete som handlar om att fokusera på ett mindre antal länder som vi bygger ett djupare partnerskap med för att vi ska kunna se till att ta ett ledarskap i de länder där vi är aktiva.

Jag har själv haft kontakter när det gäller Östtimor, inte minst när jag tidigare satt i riksdagen. Riksdagen har också haft ett utbyte och försökt bidra och hjälpa till i demokratiseringsprocessen. Jag är glad att höra att det är flera som delar det engagemanget.

Anf. 59 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Jag ska ställa en följdfråga.

Vår ambassadör i Indonesien är också vårt sändebud i Östtimor. Han har kontakter med Östtimor och skickar rapporter efter besöken där. Ett önskemål som har kommit från Östtimor är att man skulle upprätta något som skulle kunna kallas för ett nordiskt hus där vi kan samarbeta inom Norden och upprätthålla en mer ständig närvaro i landet.

Landet har ju resurser. Man har till och med svårt att förbruka sin budget. Sveriges insatser skulle kunna vara att hjälpa till att hitta rätt i dessa frågor, att följa upp det parlamentariska systemet och hjälpa till med budgetutförandet.

Min följdfråga blir: Skulle biståndsmministern kunna ta del av detta och fortsätta det? Jag vet att rapporten har skickats både till Sida och till Utrikesdepartementet. Det är ett samarbete här. Ett nordiskt hus är ett önskemål.

Prot. 2006/07:117

31 maj

Frågestund

Anf. 60 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Jag gillar förhållningssättet att vi har förmåga att ha diplomatisk närvaro på ett eller annat sätt där vi är politiskt aktiva, där vi har ett långt utvecklingssamarbete och där Sverige vill spela en roll.

Ett problem för den tillträdande borgerliga regeringen var att UD hade ett ackumulerat underskott på mer än 100 miljoner kronor. Uppdraget blev snarare att stänga en massa ambassader än att skapa den närvaro i världen som vi tycker att Sverige ska ha.

Det stora sparbetinget har gjort att vi inte har kunnat gå på offensiven, snarare tvärtom. Där Sverige har ett starkt engagemang och ett långvarigt eller djupt biståndskunnande tror jag att det är viktigt att vi kan komplettera det med någon form av diplomatisk närvaro.

I det här enskilda fallet tänker jag inte gå in och kommentera. Östtimmer har säkert behov, önskemål och förväntningar. Jag kan försäkra frågeställaren att det finns många sådana runt om i världen.

Friheten för universitet och högskolor

Anf. 61 LARS HJÄLMERED (m):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsministern. Den handlar om friheten för landets universitet och högskolor.

Under våren har ju riksdagen fattat beslut om ändrad tillsättning av styrelserna för lärosätena. Det har ökat deras frihet och minskat den direkta politiska styrningen.

Den ändrade tillsättningen är bara ett första steg. Det finns saker som kan och bör göras för att öka lärosätenas frihet. Det kan till exempel handla om en ändrad resurstilldelning som mer fokuserar på kvalitet, att lärosätena mer kan bestämma själva inom sin ram eller att man ser över upplåtelseformer. Det gjorde man för 15 år sedan då Chalmers och Högskolan i Jönköping bildade stiftelser med väldigt gott resultat.

I den proposition som låg till grund för den ändrade tillsättningen aviserar regeringen att man överväger att återkomma med ytterligare förslag när det gäller högskolans organisation och ledning och att man bereder frågan i Regeringskansliet.

Jag undrar därför vilka åtgärder utbildningsministern ämnar vidta för att ytterligare utöka lärosätenas frihet och när detta kan sättas i verket.

Anf. 62 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Tack för frågan. Den är mycket viktig.

Häromdagen var jag på en konferens i London inom ramen för den så kallade Bolognaprocessen där utbildningsministrar från över 40 länder var samlade. Den här frågan tillhör dem som nu diskuteras över hela Europa – kanske över hela världen rent av.

Våra nordiska grannländer har också tagit steg i den riktning som Lars Hjälmered talar om. De finska högskolorna utvecklas nu. De förblir

visserligen statliga men de får en stiftelseform så att de får ökade möjligheter att disponera resurser som de får från andra håll än staten.

Resursfördelningsutredningen kommer så småningom. Den kan också bidra till ökad självständighet. Vi diskuterar en lämplig form att gå vidare med att öka lärosätenas frihet. Vi delar uppfattningen att det är viktigt.

Anf. 63 LARS HJÄLMERED (m):

Fru talman! Det är positiva svar som utbildningsministern kommer med. Det är angeläget med en ändrad resurstilldelning så att man kan fokusera mer på kvalitet och fördelning av forskningsmedel. Det vore intressant att titta på både finska och danska exempel när det gäller samordning, sammanslagning och utbyte mellan universitet och högskolor för att kunna fokusera mer och få spetsmiljöer.

Som en följdfråga undrar jag om vi kan räkna med att det kommer några liknande initiativ som för 15 år sedan och att man alltså tittar på stiftelseformen eller generellt ser över myndighetsformen för universitet och högskolor för att till exempel öka deras möjligheter att själva äga fastigheter.

Anf. 64 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Ja, vi kan räkna med att den frågan kommer att vara aktuell i regeringsarbetet framöver. Jag är övertygad om att det kommer förslag från regeringen i den riktningen.

Den fråga som Lars Hjalmered tar upp om beslutsrätt i lokalfrågor är något som väldigt ofta kommer upp. Från högskolornas sida uppfattar man att arbetsfördelningen gentemot Akademiska Hus inte är den ideala. Man uppfattar att det nuvarande regelverket är väldigt hämmande för verksamheten och att det går ut över både forskning och utbildning.

Jag tror att det är klokt att tänka vidare kring de här frågorna. Det kommer regeringen att göra, och återkomma.

Sänkta ersättningsnivåer för utsatta grupper på arbetsmarknaden

Anf. 65 JENNIE NILSSON (s):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin.

Frågan handlar om dem som står längst från arbetsmarknaden. Där har vi bland annat gruppen unga. Från regeringens sida har man lagt förslag på sänkta ersättningsnivåer som en metod för att de ska komma tillbaka in på arbetsmarknaden.

Jag har två frågor med anledning av det. Den ena är om arbetsmarknadsministern tycker att det är rimligt att gruppen unga har ett sämre försäkringsskydd än andra, trots att de betalar lika mycket till försäkringen.

Min andra fråga är: Om man tror så mycket på den här metoden som man uppenbarligen gör, kan vi då förvänta oss sänkta ersättningsnivåer även för andra grupper som har det tuffare på arbetsmarknaden, alltså mer utsatta grupper som exempelvis äldre eller utlandsfödda?

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Låt mig först konstatera det som jag har konstaterat väldigt många gånger förut, nämligen att det som Socialdemokraterna lämnade efter sig just när det gäller ungdomsarbetslösheten var ett fullkomligt moras med över 100 000 unga utanför arbetsmarknaden på olika vis. Det gjorde Sverige till ett av de fem sämsta länderna i Europa när det gäller ungdomsarbetslöshet. Det var det ni lämnade efter er till oss.

Det ska vi försöka lösa. Då måste vi vidta de åtgärder och metoder som vi av forskning och erfarenhet kan sluta oss till fungerar. Vi konstaterar att om vi gör som vi har gjort kommer det att gå som det har gått.

Ett sätt att angripa detta är att ha en trappa i arbetslöshetsförsäkringen med en nedtrappning mot slutet. Låt mig konstatera att snitttiden i arbetslöshet för ungdomar är ungefär 33 dagar. Vår nedtrappning börjar efter 100 dagars arbetslöshet. Samtidigt sätter vi in jobbgarantin för unga som vi återkommer till i diskussioner här i kammaren framöver när det lagts fram för riksdagen.

Anf. 67 JENNIE NILSSON (s):

Fru talman! Jag delar givetvis inte arbetsmarknadsministerns synpunkt när det gäller det läge som man tog över. Dessutom noterar jag att arbetsmarknadsministern över huvud taget inte svarade på mina frågor. Jag upprepar dem så att du får en ny chans.

Tycker arbetsmarknadsministern att det är rimligt att ungdomar har ett sämre försäkringsskydd än andra, trots att de betalar lika mycket till försäkringen?

Kan vi förvänta oss mer av samma metoder, alltså sänkta ersättningsnivåer för andra grupper som har det tufft att ta sig in på arbetsmarknaden, som exempelvis gruppen äldre eller gruppen utlandsfödda?

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! På första frågan svarar jag: Ja. På den andra frågan svarar jag: Det ligger inte i förslaget.

Förändringar i pensionssystemet

Anf. 69 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jag har en fråga till Lars Leijonborg. Regeringen sitter som bekant i hemliga överläggningar med Socialdemokraterna om förändringar i pensionssystemet. Vänsterpartiet stod inte bakom överenskommelsen om det nya pensionssystemet. Vi ansåg då, och vi anser fortfarande, att det innebär att man bryter löftet till dagens och framtidens pensionärer om en rimlig pension att leva på. Sedan reformen genomfördes är vi inte heller välkomna till de hemliga rum där frågor som är avgörande för pensionärens ekonomi diskuteras.

Det senaste förslaget har handlat om att höja den tidigast möjliga pensionsåldern från 61 till 63 år, detta för att finansiera återställandet av de försämringar som regeringen nyligen har genomfört när det handlade om förtidspensionärernas ålderspension. En höjning av pensionsåldern är ett slag direkt mot kvinnor och låginkomsttagare som redan är de stora

förlorarna på pensionsreformen. Och många pensionärer är i dag oroliga och besvikna.

Vilka ytterligare förändringar kan regeringen tänka sig som rör pensionärers och förtidspensionärers ekonomiska situation?

Anf. 70 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Dessa överläggningar är inte hemliga eftersom Socialdemokraterna håller presskonferenser och läcker ut material till massmedierna. Massmedierna och allmänheten har därför alla möjligheter att följa denna fråga.

Bakgrunden är att två partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, valde att mäla sig ur gemenskapen och inte medverka till ett nytt och hållbart pensionssystem. Alltså är ni inte bärare och vårdare av pensionsreformen, och därför står ni utanför dessa överläggningar.

Det som har förevarit i den här frågan, vilket redan har varit uppe här under frågestunden, är att vi försöker reda ut en del misshälligheter om det som har varit men också hur det finns anledning att gå vidare med detta system. Och om Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill vara med så är ni naturligtvis välkomna att gå in och stödja pensionsöverenskommelsen. Men i avvaktan på det återstår det för de fem partier som har tagit ansvar att fullfölja det som vi nu gör.

Anf. 71 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Det som är oroande i det hela är att regeringen och Socialdemokraterna har haft en diskussion som handlar om försämringar i pensionsöverenskommelsen. Dessa frågor avhandlas i dag, som vi tidigare har sagt, i Genomförandegruppen. Precis som ministern sade handlar det om att vårda pensionsöverenskommelsen. Dessa diskussioner är väldigt omfattande och av väldigt konkret betydelse för alla dagens och framtidens pensionärer. Jag vidhåller att detta diskuteras och beslut fattas inom lyckta dörrar utan demokratisk insyn.

Det är hög tid att riksdagens sju partier tillåts att fullt ut ta ansvar och vara med och diskutera dessa frågor. Det är ett allvarligt demokratiskt underskott att så inte redan är fallet. Därför vill jag ställa en fråga till statsrådet. Det verkar ju som att det finns en öppning.

Är statsrådet beredd att verka för att riksdagens samtliga partier, och därmed också medborgarna, ges full och löpande insyn i diskussionerna som rör pensionssystemet?

Anf. 72 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det är jag definitivt. Detta är oerhört viktiga frågor. Nu diskuteras de mellan partier som stöds av 90 procent av svenska folket. Detta berör naturligtvis 100 procent. Vi ska därför eftersträva en bred diskussion om detta. Det handlar inte om försämringar i pensionssystemet. Pensionsreformen var en förbättring av systemet, och vi fick ett system som främjar tillväxt och som vi i högre grad tror kan bli uthålligt. Jag hoppas förstås att vi kan gå vidare med ytterligare förbättringar av pensionssystemet. Om Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu vill ansluta sig till den här reformens grunder och diskutera ytterligare förbättringar så är vi fullt beredda på det.

Det papper som offentliggjordes i går var ett arbetsdokument som man hade beställt med exempel på finansieringar av förbättringar. Det står inget parti bakom. Så på den punkten kan frågeställaren vara helt lugn.

Prot. 2006/07:117

31 maj

Frågestund

Bostadspolitiken

Anf. 73 FREDRIK LUNDH (s):

Fru talman! Den här regeringen för en politik som gynnar ägt boende och missgynnar hyresrätter. Först begränsas skatten på tomtvärdet. Sedan tar man bort schablonskatten och påbörjar avvecklingen av fastighets-skatten. Allt detta gynnar de rikaste.

Samtidigt försämrar man på punkt efter punkt för hyresrätten. Stödet till byggande tas bort, och effekterna blir ett totalt byggstopp för billiga hyresrätter i ett läge då landet ropar på fler bostäder, inte oanvändbara Odellplattor.

Räntebidragen tas bort, och utredningsuppdrag om hur man kan göra det tryggare att bo i hyresrätt avvecklas. Man försöker på olika sätt att luckra upp bruksvärdessystemet. Inte minst öppnar man för ohämmade ombildningar och utförsäljningar av allmännyttan.

Den här regeringen för en bostadspolitik som är en gammaldags klasspolitik.

Min fråga går till bostadsminister Odell och lyder kort och gott: Varför gör ni detta mot Sveriges befolkning?

Anf. 74 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det är en intressant frågeställning varför vi tar bort fastighetsskatten. Det gör vi helt enkelt därför att vi lovade väljarna det. Fastighetsskatten var den mest hatade av alla skatter som drev människor från gård och grund. Människor trodde att de hade ett långsiktigt boende med kontrollerbara kostnader. Men de fann att kostnaderna efter att de hade gått i pension ökade i en sådan takt att en stor andel av framför allt våra äldre kände otrygghet i sitt boende. Vi lovade, och vi levererade.

Subventionspolitiken, som Fredrik Lundh vill slå vakt om, har fullständigt misslyckats inom bostadspolitiken. Den har resulterat i ett hälften så stort bostadsbyggande i Sverige jämfört med våra nordiska grannländer. Vi lägger nu om den politiken. Ett första kvitto på detta, Fredrik Lundh, är att bostadsbyggandet nu ökar kraftfullt efter denna omläggning av politiken.

Fredrik Lundh tog också upp ohämmade ombildningar. Det som vi har gjort är att vi har tagit bort en stopplag. Vi har fört ned beslutsmakten till kommunerna och kommunernas hyresgäster för att man där på lokal nivå ska kunna göra upp om det finns människor som vill ta över och äga sitt boende.

Anf. 75 FREDRIK LUNDH (s):

Fru talman! I dag har hundratals medlemmar från Hyresgästföreningen Region Stockholm demonstrerat utanför Riksdagshuset för att visa sitt missnöje med regeringens förda politik, till försvar för hyresrätten och för bevarande av valfriheten. Eftersom bostadsministern inte kunde eller

ville möta dessa medborgare och ta emot protestlistorna har jag och övriga bostadspolitiker i oppositionen tagit med oss dem hit till kammaren och har dem på våra bänkar, så att ministern efter frågestunden får möjlighet att ta med sig det som är hans. Det går säkert att låna en pirra. Över 36 000 namnunderskrifter väger nämligen rätt mycket, eller hur?

Den borgerliga regeringens politik leder till en ökad segregation, otrygghet och höjda hyror. Detta är en borgerlig politik för ökade klyftor och inte en fråga om ökad valfrihet. Detta är en regering av besuttna för besuttna.

(Applåder)

Anf. 76 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi har ungefär 1,7 miljoner hyresrätter i Sverige. 71 procent av flerbostadslägenheterna är hyresrätter. Allt talar för att hyresrätten kommer att ha en oerhört viktig roll i framtiden. Vår regering vill utveckla hyresrätten. Vi gör det också, fru talman, tillsammans med bland annat hyresgäströrelsen med de allmännyttiga bostadsföretagen och fastighetsägarna. Vi har program för att försöka hitta nya metoder för att stärka hyresrättens ställning, så att vi ska kunna få fler hyresrätter byggda.

Det som Fredrik Lundh kanske skulle betänka är att försöka samla in namnunderskrifter från de ca 190 000 personer i denna region som efter er tolvåriga period i regeringsställning står i bostadskö. Det är detta som vi vill åstadkomma en förändring av genom att ge långsiktigt goda spelregler för att bygga och förvalta hyresrätter. Vi vill inte ha det som det hittills har varit med en subventionspolitik där miljardsubventionerna har gått mer eller mindre direkt i fickorna på företag som gör miljardvinster. Vi vill i stället stödja de hushåll som har svårt att klara av sin ekonomi.

Högskolornas betydelse för regional utveckling

Anf. 77 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till utbildningsminister Lars Leijonborg. Det finns många faktorer som har betydelse för utvecklingen i en region. Det kan handla om befolkningsutvecklingen, näringslivet, infrastrukturen men också om möjligheterna till högre utbildning. Det finns många bra exempel på hur högskolor fungerar som en motor för näringslivet i den omgivande regionen. För mig som centerpartist är givetvis kvaliteten i utbildningen viktig. Men samspelet med näringslivet och de behov av utbildning som finns där är enligt min mening en angelägen uppgift för högskolor runt om i vårt land.

Därför vill jag fråga: Hur ser utbildningsminister Lars Leijonborg på högskolornas betydelse för utvecklingen i regioner?

Anf. 78 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för frågan. Jag tycker att Christina Andersson på ett utmärkt sätt utvecklade varför högre utbildning behövs runt om i vårt land.

Det är alldeles riktigt att, som frågeställaren säger, den här decentraliseringen av det svenska högskoleväsendet har lett till en förbättrad rekry-

tering. Det visar sig mycket tydligt att om det finns en högskola i en region ökar andelen högskolestuderande i det området. Det har också lett till att näringslivets behov av utbildad arbetskraft har kunnat tillgodoses.

Högskoleutbildning behövs runt om i vårt land. Det har jag många gånger framhållit i denna talarstol, och det är regeringens politik.

Sedan finns det också en diskussion om att man inom vissa sektorer behöver kraftsamla och om att vi behöver universitet som spänner över ett vidare fält. Men det står inte alls i strid med att se till att vi har starka och bra högskolor runt om i vårt land.

Anf. 79 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Såvitt jag kan tolka det är vi helt överens om att vi behöver kvalitet i utbildningen. Men vi behöver också en samverkan mellan högskolor och omgivande näringsliv, för trots hög arbetslöshet har många av våra företag svårt att hitta ”rätt” arbetskraft. Här ser jag en viktig uppgift i samarbetet mellan näringsliv och högskolor.

Min nästa fråga är: Delar utbildningsministern också den uppfattningen?

Anf. 80 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Ja, definitivt! Det är ett av de argument som jag använder i budgetdiskussionerna inom regeringen just för att hantera den situation som Sverige hamnat i. Samtidigt som vi fortsatt har arbetslöshet har vi arbetskraftsbrist. Det handlar om matchning, så det gäller att se till att vi har en arbetskraft som har rätt utbildning. I många fall handlar det just om att det finns en högskoleutbildning som svarar mot näringslivets behov.

Där har en del av våra universitet varit duktiga. Men det ska också sägas i denna kammare att en del av de regionala högskolorna, som man ibland säger, också har visat sig vara väldigt duktiga på att i en tät samverkan med näringslivet hitta utbildningar där det finns en stark efterfrågan på arbetsmarknaden. Den linjen ska vi fullfölja.

Stödet till vuxenutbildningen

Anf. 81 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! I höstas försämrade den här regeringen möjligheterna till vuxenstudier betydligt genom att i ett svep ta bort hela det statliga stödet till den kommunala vuxenutbildningen. En del av pengarna används till skattesänkningar för de rikaste i vårt samhälle, en del av pengarna skickas ut i allmänna bidrag.

Redan då varnade vi för resultatet av detta – att det skulle bli betydligt färre möjligheter för vuxna människor att skaffa sig en utbildning eller komplettera en utbildning. Vi fick då höra: Nej, det kommer inte att ske. Arbetsmarknadsläget är så gott att det inte kommer att ske.

Nu ser vi att lärare inom vuxenutbildningen runt om i landet sägs upp. Människors möjligheter att studera eller ta igen på utbildningsområdet begränsas kraftigt.

Hur stämmer detta överens med de ambitioner som regeringen säger sig ha när det handlar om att satsa på kunskap? Det blir ju mindre kunskap om människor får mindre möjligheter att studera. Jag riktar mig till Jan Björklund som jag antar fortfarande är ansvarigt statsråd.

Anf. 82 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för frågan. Ibrahim Baylan vet likaväl som jag att Sverige har, har haft under många årtionden och kommer under överskådlig tid att ha en mycket ambitiös vuxenutbildning. Det är viktigt för att vuxna ska få nya chanser i livet. Om man av någon anledning till exempel inte gick på gymnasium eller om man slarvade bort sin gymnasietid ska man ha chans till en nystart. En del har en utbildning som inte längre passar för arbetsmarknaden och måste komplettera. Vi måste alltså ha en omfattande vuxenutbildning, och det har vi.

Omfattningen på vuxenutbildningen måste variera med konjunkturen. Så har det varit också tidigare. När Ibrahim Baylan var skolminister skar han under några år ned på statsbidragen till vuxenutbildningen när konjunkturen förbättrades. Samma sak gör vi nu. Antalet platser minskar, men det är inte så att hela komvux läggs ned i Sverige. Platserna minskar från ungefär drygt 90 000 till ungefär 80 000 i år. Det motsvarar ungefär den förändring som arbetsmarknaden just nu genomgår.

Anf. 83 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Statsrådet ska inte stå här i talarstolen och fara med osanning. Under min tid som skolminister tog vi inte bort stödet till vuxenutbildningen. Den enda minskningen som då gjordes gällde Kunskapslyftet som var en åtgärd under 90-talet, alltså långt innan jag blev statsråd.

Statsrådet har ändå varit en förebild för väldigt många skol- och utbildningspolitiker i landet. De borgerliga skolpolitikerna ute i landet vill inte vara sämre. De följer nu regeringen i spåren och gör också sina egna besparingar inom den kommunala vuxenutbildningen.

Inte minst här i Stockholm har man slagit till och ordentligt dragit ned. Resultatet låter inte vänta på sig. Jag ska citera vad en av rektorerna för Åsö vuxengymnasium säger om de besparingar som nu sker:

”Det är verkligen jättesynd om elever som nu tvingas skjuta upp sina studier. Jag har redan varslat elva lärare, och fyra som gått i pension kommer inte att ersättas. För oss blir det framför allt naturvetenskapliga ämnen, matematik och språk som vi får dra ned på.”

Är det verkligen detta som regeringen menar är satsningar på kunskap, statsrådet?

Anf. 84 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag har också läst den DN-artikeln. Antalet heltidsplatser i Sverige minskar nu något, från ungefär drygt 90 000 till ungefär 80 000 – det är fler elever, för alla läser inte på heltid. Det är en minskning med 10–15 procent av antalet platser. Det motsvarar konjunkturen.

Jag ska väl erkänna en sak. Jag sade att Ibrahim Baylan drog ned, men det är nog inte sant. Det var Thomas Östros som drog ned året innan Baylan tillträdde. Men också den socialdemokratiska regeringen har anpassat vuxenutbildningen efter konjunkturer, och så måste det vara. Dimensioneringen av vuxenutbildningen måste styras bland annat av hur många som är arbetslösa och av hur många som jobbar. När det är hög arbetslöshet byggs vux ut, precis som man gjorde i slutet av 90-talet.

Om det nu, Ibrahim Baylan, är så angeläget att gå emot den nedskärning som den här regeringen gör inom vuxenutbildningen, varför föreslår ni då inte i er vårmotion att pengarna läggs tillbaka? Varför accepterar ni neddragningen i er vårmotion? På gator och torg står ni och skäller på regeringen för att vi drar ned. Men i smyg accepterar ni samma neddragning, för i budgeten prioriterar ni annat. Det är sanningen!

IT i skolan

Anf. 85 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Jan Björklund. Den tekniska utvecklingen sker mycket fortare än utvecklingen av skolan. Elever behöver nu andra kunskaper än man behövde för fem eller tio år sedan. Höga krav kommer i deras framtida arbetsliv att ställas på deras dator-kunnande.

Lärande och arbetssätt bör också utvecklas för att motsvara behoven. Programvaror och datorer bör utnyttjas mer för lärande och för att utveckla barns kunskap, till exempel genom nya interaktiva sätt att lära ut.

Hur ser skolministern på IT och elektronisk kommunikation som verktyg i en modern skola, och kan skolministern tänka sig att införa rekommendationer för datortätheten i skolan eller göra någonting annat så att både elever och lärare får bättre tillgång till moderna datorer och programvaror?

Anf. 86 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det är mycket viktigt med IT i skolan både för att man i skolan ska kunna jobba med moderna hjälpmedel och för att elever ska lära sig att arbeta med IT-hjälpmedel och IT-verktyg. Den kunskapen behövs också ute i arbetslivet när man blir vuxen.

Man kan säga att det också finns en klassdimension i detta. Många barn har datorer hemma och jobbar med datorer och IT, medan andra barn inte har det. Av flera skäl är det därför viktigt med IT i skolan. Dock är jag väl inte inne på tanken att vi genom lagstiftningen ska styra hur många datorer det ska finnas per elev eller per klassrum. Det är inte rimligt. Vi styr ju inte på annat sätt exakt vilka olika hjälpmedel som ska finnas i skolan utan det är en uppgift för lärare och rektorer i svensk skola att utifrån skollagen och läroplanens mål avgöra den typen av frågor.

Sanningen är att det under de senaste tio–tolv åren har skett väldigt stora investeringar på området. Sverige ligger i framkant och ska fortsätta att göra det på det här området.

Anf. 87 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Fru talman! Jag skulle vilja tacka Jan Björklund för svaret. Frågan är väldigt intressant. Jag kommer att följa upp detta och se till att vissa saker sker här.

En bättre IT-infrastruktur i skolan är, tycker jag, mycket viktigt både för att elever ska klara sig bättre i arbetslivet och för att lärare bättre och effektivare ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Anf. 88 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag håller med Eliza Roszkowska Öberg om detta. Om du följer upp det är vi två, för jag tänker också göra det. Det är, av alla möjliga orsaker, centralt att vi har modern utrustning i våra skolor.

Vi är inte beredda att lagstifta exakt hur många datorer som ska finnas i varje skola, men det är helt klart att det ingår i skolans uppdrag att se till att eleverna lär sig att arbeta med IT.

Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag ber att få tacka medverkande statsråd och ministrar.

9 § (forts. från 7 §) Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning
(forts. AU14)

Anf. 90 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Det är tvära kast här i kammaren. Det var en livlig debatt innan frågestunden. Jag måste säga att det känns extra roligt att få vara med här i dag. Jag var med i arbetsmarknadsutskottet åren 1998–2002. Det vill jag poängtera.

Jag tycker att mina kamrater i alliansen på ett mycket föredömligt sätt lyft fram fördelarna med förslaget i det betänkande som vi nu debatterar. Jag är fullständigt med på det, så jag ska bara försöka tillföra något utifrån mina och Kristdemokraternas synpunkter.

Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

När man arbetar med arbetsmarknadspolitiken är det viktigt att man som grund har den ideologiska principen. Det har kommit fram i debatten i dag att det trots allt är stora ideologiska skillnader även om man vill värna den enskilda människan. Vi tror att det är viktigt med ideologiska principer som bas för arbetsmarknadspolitiken.

Människor och trygghet har nämnts i debatten. Människans värde förknippas ofta med innehavet av ett traditionellt förvärsarbete. Det är ett både farligt och felaktigt synsätt, farligt därför att den som blir arbetslös kan känna sig utan värde och felaktigt därför att människans värde ligger i det faktum att hon är människa. I människans natur ligger ett behov av att få känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Aktivt arbete och engagemang oavsett om det är organiserat förvärsarbete eller annan form av meningsfullt ansvarstagande för familj, vänner eller andra människor är därför av största vikt.

Arbetslösheten, den stora arbetslöshet som vi har sett under ett antal år och som den förra regeringen inte på ett aktivt sätt har bekämpat, är

och har varit ett slöseri med mänskliga resurser och därmed ett uttryck för dåligt förvaltarskap. Det är det vi med den nya regeringens politik tänker ändra på. Full sysselsättning är ett viktigt politiskt mål, och tillsvidareanställning är grunden för regeringens politik som tas upp i det här betänkandet.

Betänkandet tar upp förändringar i anställningsskyddslagen. Josefin Brink reagerade över titeln, och det gjorde jag också. ”Bättre möjligheter” tycker jag anger en positiv ton i betänkandet. Positivt för arbetsgivarna? Ja. Men det är i slutänden positivt för arbetstagaren.

Trygghet har nämnts. Efter 35 år i arbetslivet kom jag in i riksdagen och var då över 50 år. Jag är bland de äldsta i skaran, och jag har upplevt att som 14-åring få sitt första arbete men också som småbarnsförälder det här med nålpenningar. Jag tror att min generation ofta pratar om nålpenningar. Som småbarnsförälder kunde jag på morgonen ringa ned till fiskfabriken och fråga: Har du något jobb åt mig i dag, för min man är hemma på grund av dåligt väder? Han var fiskare på den tiden. Javisst, vi har jättemycket att göra, du kan komma ned. Superbra att du ringde och hörde av dig, för just nu har vi en arbetstopp.

Det är lite grann så här jag ser det här betänkandet – en flexibilitet som är nödvändig för att människor ska kunna få tillgång till ett arbete och en möjlighet till flexibla anställningar för arbetsgivare.

Säsongsanställningar tas upp i betänkandet. För mig som kustbo är det en jättemöjlighet för ungdomar att få arbete och känna trygghet i att de får återkomma till en arbetsplats, att de inte blir utkastade på grund av att arbetsgivaren kanske väljer någon annan just på grund av att man tvingas anställa.

Här har i dag också diskuterats att invandrare, människor med utländsk bakgrund, är speciellt utsatta. Ja, det håller jag med om. Men från vilka möjligheter kommer dessa människor? De kanske har haft noll anställningsskydd. Då är dessa anställningar en språngbräda in i arbetslivet för människor med utländsk bakgrund men också för ungdomar, för så är det under den tid som vi har bra möjligheter på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag ställer mig helt bakom betänkandet, och jag är glad att jag tillhör en majoritet som ser möjligheterna och ser det positiva i att vi får en arbetsmarknad som gör att människor kan få anställningar i olika former. Men grunden för regeringens politik är tillsvidareanställningar.

(Applåder)

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Utgångspunkten för regeringens ekonomiska politik har väl vid det här laget knappast undgått någon. Alliansen blev vald på ett brett jobbprogram som ska leda till att det blir mer lönsamt att arbeta och lättare och mindre kostsamt att anställa och ha anställda.

Det var den politiken alliansen fick väljarnas mandat att genomföra och som sedan återkommer i den politik som nu steg för steg genomförs. Grunden för regeringens ekonomiska politik är arbetslinjen och att bryta utanförskapet på arbetsmarknaden.

Som jag sagt så många gånger förut: När vi tog över i höstas stod var femte svensk utanför arbetsmarknaden eller arbetade mindre än vad han eller hon skulle vilja. Ett samhälle med så många i utanförskap är inte

acceptabelt. Det är framförallt inte acceptabelt att över en halv miljon människor är förtidspensionerade, att arbetslösheten är mer än dubbelt så hög bland utrikes födda jämfört med inrikes födda eller att ungdomars arbetslöshet är tre gånger så hög som för övriga.

Utanförskapet är det största samhällsproblemet vi har i Sverige i dag och som vi måste prioritera att komma till rätta med.

Arbetsrätten och den svenska arbetsmarknadsmodellen är däremot inte det verkliga problemet på dagens svenska arbetsmarknad. Det är min absoluta uppfattning att vår arbetsmarknadsmodell och arbetsrätten på det hela taget fungerar bra.

Den svenska modellen har inneburit ett lugn på arbetsmarknaden som är få länder förunnat. Förra året slöts 3 906 lokala avtal på arbetsmarknaden enligt Medlingsinstitutet. Det var konflikt i 18 av dessa, det vill säga inte ens i ½ procent av fallen.

Färre än 2 000 dagar förlorades i strejker av flera hundra miljoner arbetade dagar på svensk arbetsmarknad förra året. Det ska jämföras med ett antal miljoner förlorade arbetsdagar i till exempel Frankrike. Och förra året behandlades drygt 430 ärenden i svenska Arbetsdomstolen jämfört med ungefär 100 000 i motsvarande arbetstribunaler i Storbritannien.

I morse, när jag skulle gå till den här debatten, funderade jag lite grann på vilken grönsak jag skulle ge Ulf Holm i dag. Skulle det vara en starkt alliansorange morot, biodynamiskt odlad, eller möjligen en kollektivavtalsenligt tillredd sallad, köpt i en salladsbar i vår absoluta närhet? Det blev den sistnämnda. Jag ska överlämna den till Ulf Holm lite senare.

Poängen med den här salladen och den här diskussionen är att det stora problemet på svensk arbetsmarknad alltså inte är arbetsrätten utan något helt annat – det är utanförskapet. Vi ska lägga krutet på att lösa just detta problem.

Grunden i anställningsskyddet behöver inte förändras. Forskning visar att anställningsskyddet inte nämnvärt påverkar arbetslöshetens nivå, men det kan däremot påverka möjligheterna för vissa grupper att få tillträde till arbetsmarknaden. Det gäller exempelvis ungdomar och invandrare. Dagens trösklar på arbetsmarknaden är för höga för dessa grupper.

Några sätt att underlätta dessa gruppers inträde på arbetsmarknaden kan till exempel vara olika typer av åtgärder inom den övriga arbetsmarknadspolitiken. Jobbavdraget, sänkta arbetsgivaravgifter för unga, nystartsjobb, instegsjobb, en förbättrad matchning i arbetsförmedlingens regi, en satsning på jobb- och utvecklingsgaranti och en jobbgaranti för unga är några sådana exempel.

Men det finns också annat att vara medveten om. Anställningar på begränsad tid gör det möjligt för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden att etablera sig och få arbetslivserfarenhet, kolleger och en lön att leva på.

Samtidigt är det viktigt att arbetsgivare tar ett långsiktigt ansvar. Det är rimligt att tillfälliga anställningar ska kunna gälla för en ganska lång tidsperiod. Det ger både arbetsgivare och anställda större möjligheter – flexibiliteten ökar samtidigt som tryggheten ökar för den enskilde.

Tidsbegränsade anställningar spelar en mycket viktig roll för att täcka arbetsgivares tillfälliga behov av arbetskraft, men framför allt är det en viktig bro in i arbetslivet för människor som av olika skäl ännu inte etablerat sig. Men vi får inte glömma bort att majoriteten av dem som arbetar på den svenska arbetsmarknaden har tillsvidareanställningar. Det kommer även fortsättningsvis att vara grunden för anställningsförhållanden.

Fru talman! Vi har fått svenska folkets mandat att genomföra reformer som bland annat gör det enklare och mindre kostsamt att anställa. Förslagen i propositionen *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning* syftar också till detta.

Vi föreslår en ny tidsbegränsad anställningsform, allmän visstidsanställning. Den innebär att en arbetsgivare, oavsett skäl, kan anställa en person under maximalt två år.

Regeringen föreslår också att vikariatsanställningar begränsas till två år och att säsongsanställning ska vara fortsatt tillåtet. Vidare ska arbetstagare inte få tillgodoräkna sig extra anställningstid på grund av viss uppnådd ålder. En arbetstagare som under en femårsperiod antingen har varit anställd i allmän visstidsanställning eller som vikarie under två år hos samma arbetsgivare blir därefter tillsvidareanställd.

Samma regler som i dag ska gälla angående företrädesrätt till återanställning. Kvalifikationstiden för företrädesrätt ska alltså även fortsättningsvis vara sammanlagt mer än tolv månaders anställning under de senaste tre åren, och företrädesrätten ska gälla under nio månader. Vi behåller dessutom möjligheten för arbetsmarknadens parter att genom kollektivavtal komma överens om branschpassade lösningar och därmed öka flexibiliteten på arbetsmarknaden ytterligare.

Sammantaget blir regelverket mer överblickbart och förutsägbart för både arbetsgivare och arbetstagare. Den föreslagna nya och tydliga strukturen, där ett antal olika typer av tidsbegränsade anställningar förs samman till en typ, innebär en viktig förenkling.

Genom att tiden för både allmän visstidsanställning och vikariat begränsas till två år, för att därefter kunna övergå till en tillsvidareanställning, blir regelverket inte bara enklare och mer enhetligt utan ger dessutom den anställde en trygghet i att inte behöva vara visstidsanställd under obegränsad tid. Enligt förra regeringens förslag kunde ett vikariat pågå i tre år. Genom vårt förslag, som innebär en fortkortning av tiden på ett år, stärks vikariats trygghet och begränsas möjligheten att vikariatsanställningar missbrukas.

Vissa näringar präglas av stora säsongsvariationer som medför att företag inom dessa branscher inte kan fungera effektivt och nå lönsamhet utan möjlighet att anställa personal under enbart viss tid av året. Det kan gälla alltifrån bärplockning till skidturism. Att förhindra eller försvåra för dessa verksamheter att säsongsanställa, något som förra regeringen drev igenom, är att göra såväl glesbygd som många småföretagare en stor otjänst. Särskilt gäller detta för ungdomar som gärna tar dessa arbeten som komplement till studier eller annat arbete.

Genom förslaget att personer som uppnått en viss ålder inte ska få tillgodoräkna sig extra anställningstid ökar förutsättningarna till större rörlighet på arbetsmarknaden och underlättar för äldre personer att få anställning.

Hade vi inte presenterat de förändringar som vi nu föreslår hade den förra regeringens regelverk trätt i kraft från och med den 1 juli i år. Det hade i så fall inte bidragit till att skapa fler jobb och öka sysselsättningen, tvärtom. Jag vill i detta sammanhang påminna om att alla anställningar i grunden är otrygga. Det är bara en växande arbetsmarknad och en växande ekonomi som kan ge anställda trygghet och arbetslösa hopp.

Jag vill också påminna om att bestämmelserna i LAS om visstidsanställning är dispositiva, som Ulf Holm har tagit upp. Det finns en möjlighet att i kollektivavtal komma överens om andra regler och till och med starkare skydd. Det är det som har skett i de allra flesta fall.

Fru talman! Det förslag som vi i dag debatterar är väl balanserat, konstruktivt och förbättrar förutsättningarna för fler jobb.
(Applåder)

Anf. 92 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Sven Otto Littorin inleder ofta sina anföranden med att tala om att vi ska bekämpa utanförskapet. Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning. Jag tycker att problemet är att de förslag som hittills har kommit från regeringen slår hårt mot dem som redan har det svårt. De som redan är arbetslösa har fått en sänkt ersättning. De som har dålig förankring på arbetsmarknaden, det vill säga de som är tidsbegränsat anställda, ska det bli ännu lättare att ha tidsbegränsat anställda.

Det här resonemanget om flexibiliteten och om att de här visstidsanställningarna ska vara en start till ett nytt och bättre jobb visar sig inte riktigt stämma. Ja, det skulle säkert stämma för oss. Vi män har en hög lön, och vi skulle kunna få ett ganska bra jobb. Så för oss stämmer det.

Det förs många diskussioner om att det är svårt att anställa. Det talas om de här trösklarna. Det är en diskussion som har pågått under en längre tid, men jag har fortfarande inte riktigt fått klart för mig var tröskeln för att anställa finns i LAS. Vad är problemet? Är det så att de som får de här jobben, som vi vet redan nu ofta är lågavlönade, har för höga löner? Är det det som är problemet? Var finns trösklarna för att anställa? Vad är det stora problemet?

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! I någon mening är det väl så att både Lars Lilja och jag har en visstidsanställning. Den gäller till nästa val. Sedan får vi se. Då kommer väljarna att avgöra just den fråga som vi debatterar i dag och som vi har debatterat många gånger förut, nämligen om utanförskapet ser bättre ut 2010 än det gjorde 2006 och 2002.

Vad är problemet? frågar Lars Lilja. Problemet är naturligtvis att ju svårare, mer komplicerat och dyrare vi gör det för företag att anställa, desto färre kommer att bli anställda. Det har varit utgångspunkten. Det intresset ska vägas mot det andra intresset, nämligen att man som arbetstagare på svensk arbetsmarknad ska uppleva trygghet i sitt arbete.

Men jag kommer tillbaka till grundfrågan, att trygga jobb finns bara så länge vi har en ekonomi och en arbetsmarknad i utveckling. Finns det jobb att gå till och finns det en arbetsmarknad som fungerar kommer vi att ha en trygghet för den som är anställd och vi kommer också att ha ett hopp för den som inte är anställd, som är arbetslös.

Ibland får man ett intryck av att vi inte bara är usla i största allmänhet utan rent gement usla, cyniska och vad det nu är. Sedan drar man på om det stora systemskiftet. Men skillnaden mellan det socialdemokratiska förslaget som skulle ha trätt i kraft den 1 juli och det som vi nu har lagt en proposition om handlar om en yttre gräns på 50 eller 54 månader. När det gäller vikariat tycker vi att tillsvidareanställning ska erbjudas efter två år medan Socialdemokraterna står för tre år. Skillnaden är inte så stor som Lars Lilja antyder.

Vad är problemet med LAS? Om man frågar arbetsgivare är det en faktor som spelar in i beslutet om att våga anställa. Det är naturligtvis också en viktig parameter att ta med.

Anf. 94 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Det stämmer att vi är visstidsanställda. Saklig grund för avskedande lär vi väl se, om det blir så, i september 2010. Den här regeringen kanske var ganska nöjd med att det inte var en provanställning. Det tog väl svenska folket då ungefär tre månader att inse att man hade anställt fel regering.

Icke desto mindre har jag en känsla av att det här med LAS är ett överdrivet problem. Jag håller med arbetsmarknadsministern om att om en person får en fast anställning är det inte lika säkert som det en gång har varit. Just därför är det så viktigt att till exempel ha en hög a-kassa som garanterar 80 procent för så många som möjligt så att vi kan ha en trygghet i omställningen. Det är ett sätt att skapa flexibilitet och förutsättningar för att arbetstagarna ska bejaka förändring.

Men det är fortfarande så att det kan vara viktigt att ha en fast anställning. Man kan få låna pengar. Det är sant, men till en helt annan ränta jämfört med om man har ett tillfälligt jobb och så vidare. Men problemet är ju att om man har en fast anställning är uppsägningstiden, om man har varit anställd mindre än 24 månader, ofta en månad. Där finns faktiskt den flexibilitet från arbetsgivarsidan som man så ofta efterfrågar.

Jag tror att problemet med LAS och de här reglerna många gånger är att det har blivit en mytbildning som har spridits av arbetsgivarorganisationer, och jag tror också att en del borgerliga politiker har bidragit till den här mytbildningen. Jag vill hävda att LAS inte är den stora tröskel för att anställa som det påstås. Därför ser jag inte nödvändigheten i att genomföra de försämringar som man nu genomför.

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! Först ska vi bara påminna varandra om att även om man är tillfälligt anställd måste uppsägning ske på saklig grund.

Forskningen visar att anställningsskyddet i stort inte påverkar arbetslöshetens totala nivå. Det är därför som jag delvis kan förstå Lars Liljas resonemang. Däremot visar det sig att det påverkar fördelningen mellan grupper bland dem som är arbetslösa. Det som man traditionellt sett brukar konstatera är att en hård arbetsrättslagstiftning som strävar mot att bli ännu hårdare gör det svårare för dem som står utanför att ta sig in, det vill säga just ungdomar och invandrare. Därmed finns det belägg för den här diskussionen.

Vi hör ju ibland att debatten handlar om att vi nu raserar. Jag tror att det var Josefin Brink som sade att vi nu visar vårt rätta ansikte också i arbetsrättsliga frågor. Om skillnaden ligger mellan 50 och 54 månader kanske man inte riktigt har fog för den starka kritik som råder, men det får vi säkert ta en diskussion om alldeles strax.

Anf. 96 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan vad Vänsterpartiet föreslår och vad den här regeringen föreslår är betydligt större än så. Vi föreslår ett högsta tak på 36 månader för tillfälliga anställningar. Det faller ju på sin egen orimlighet att ministern säger på det sättet.

I betänkandet skriver majoriteten, och arbetsmarknadsministern tog själv upp det, att det inte finns några belegg för att anställningsskyddet ger någon effekt på nivån på arbetslösheten. Sedan hänvisar man till att LAS upplevs som ett hinder för företagande och entreprenörskap, och jag förmodar att det är bland arbetsgivarna. Jag måste säga att det känns lite egendomligt om regeringen inte på något sätt grundar sina beslut på vilka verkliga samband som finns mellan till exempel arbetslöshet och anställningstrygghet utan på något slags upplevelse som personer från svenskt näringsliv ger uttryck för när man frågar dem. Det bekymrar mig. Jag tycker att det känns egendomligt när regeringen nu påstår att bekämpandet av arbetslösheten är det viktigaste. Varför är det då viktigt att urholka anställningstryggheten om det inte påverkar nivån på arbetslösheten? Det är mer än vad jag kan begripa.

Dessutom hävdar arbetsmarknadsministern återigen att det är ett viktigt sätt att bekämpa ungdomsarbetslösheten att införa fler och mer generösa regler för visstidsanställningar. Men det stora problemet för ungdomar är ju att man är arbetslös i perioder. Man är visstidsanställd. 50 procent av de unga är visstidsanställda, och det är de som är arbetslösa, inte under långa perioder men väldigt ofta. Det är omöjligt att se att man bekämpar ungdomsarbetslösheten, såsom den ser ut i dag, genom att göra det ännu lättare att ha folk i otrygga anställningar. Det är ju det som är det stora problemet för unga i dag.

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! Det är tyvärr precis tvärtom mot vad Josefin Brink säger. Jag kan återupprepa det jag sade. Vi kan inte se någon väldigt stor effekt på den totala arbetslösheten av olika grader, åtminstone som vi känner dem i Europa, av anställningstrygghet. Dock är fördelningen mellan olika arbetslösa grupper väldigt tydlig. Det visar sig att om man har höga trösklar stänger man ute alla dem som aldrig ens har tagit sig in på arbetsmarknaden.

Det är så det fungerar, det vill säga att stark arbetsrättslig lagstiftning runt anställningsskydd och annat förhindrar och försvårar för unga, personer med invandrarbakgrund och andra som aldrig har tagit sig in på arbetsmarknaden att göra det och få arbetslivserfarenhet.

Det är precis det motsatta argumentet till det som Josefin Brink använder sig av som vi för fram när vi tycker att det måste finnas en balans i det förslag som vi lägger fram. Det gör det, och jag kan konstatera det av det enkla faktum att jag fått skäll både från arbetsgivar- och arbetsta-

garorganisationer. Det är väl det bästa berömmet man kan få, för då har man hamnat någonstans mittemellan.

Prot. 2006/07:117

31 maj

Anf. 98 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Det är ett märkligt resonemang. Det är inte alls så att några fasta anställningar i sig utestänger ungdomar eller invandrare från arbetsmarknaden. Otrygga anställningar innehas av unga, invandrare och kvinnor. Det är en arbetsmarknad som på något vis är speciellt skapad för just de här grupperna. Hade alla de här människorna varit arbetslösa om visstidsanställningarna inte hade funnits? Hade efterfrågan på denna arbetskraft inte funnits då, eller hade de här personerna i stället haft en trygg anställning? De frågorna måste man ställa sig.

En annan sak jag vill ta upp som arbetsmarknadsministern och jag tidigare har debatterat är den utomordentligt svåra situationen för äldre som blir arbetslösa. Vi vet båda två hur oerhört svårt det är för den som är 45, 50 eller till och med 60 år gammal att komma tillbaka till arbetslivet. Äldre är klart överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa.

Om regeringen då verkligen har som ambition att minska den totala arbetslösheten och det totala utanförskapet, där långtidsarbetslösheten är det absolut värsta och största utanförskapet – hur rymmar det med att man nu tar bort det förstärkta skyddet som äldre arbetstagare hittills har haft? Det har ju varit ett sätt att förhindra att personer som har väldigt svårt att hitta ett nytt jobb ska vara de som åker ut när det krävs nedskärningar på en arbetsplats.

Jag kan inte begripa det, och jag skulle jättegärna höra hur arbetsmarknadsministern motiverar att man vill utsätta äldre personer för det.

Anf. 99 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! Vad är det för fel på lite forskning och erfarenhet? Vi vet från all tillgänglig forskning och erfarenhet från omvärlden att unga drabbas av alltför hårda arbetsmarknadslagar. Då måste vi ju se till att vi har en väl tilltagen balans mellan skydd och flexibilitet. Det är precis det vi nu uppnår.

När det gäller den andra frågan, som handlar om de äldre, är det helt riktigt att det är väldigt svårt för många äldre att ta sig tillbaka in på arbetsmarknaden. Då måste man ställa sig frågan: Varför avstår man som arbetsgivare från att anställa äldre?

Om man som arbetsgivare ställs inför en äldre person som varit borta från arbetsmarknaden länge och man därmed har en dubbelt så lång period att räkna med är det klart att man avstår. Jag har varit i den situationen som arbetsgivare, så jag vet ungefär hur det fungerar. Man anställer någon som är under den magiska gränsen så att man slipper den dubbla tiden.

Vi vill i stället ha morötter snarare än piskor för att få arbetsgivare att anställa, för att alludera på gårdagens debatt.

Anf. 100 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det verkar som att Sven Otto Littorin har samma manus som han hade till sitt anförande i går. Mycket handlar om utanförskapet, och jag förstår inte hur utanförskapet kan bli mindre med otrygga an-

*Bättre möjligheter
till tidsbegränsad
anställning*

ställningar. Hur kan utanförskapet minska för personer som får veta samma morgon att de ska gå till ett jobb? Leder det inte tvärtom till ett ökande utanförskap med fler otrygga anställningar där man inte vet från dag till dag om man har ett jobb eller inte?

I kombination med de försämringar som regeringen gjorde i december av a-kassereglerna gör detta det helt omöjligt för denna grupp människor att kvalificera sig för a-kassan längre fram.

Detta om något ökar klyftorna i samhället, och det ökar utanförskapet. Samtidigt med detta vill man ta tillbaka säsongsanställningarna. Men snälla nån, säsongsanställningar tog vi bort som regel, men vi sade att det är en dispositiv lagstiftning! I de områden där man behöver kommer man i de olika branscherna och på lokal nivå att fixa till detta, för det är där man har bäst erfarenhet av hur marknaden fungerar.

Varför ska vi inte låta de branscherna bestämma detta? Varför ska vi nu i lag ta tillbaka säsongsanställningarna? Det är helt fel väg att gå.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! Ett gott argument förtjänar att upprepas, och jag kommer att fortsätta att upprepa både kritiken mot det som Socialdemokraterna med stödpartier lämnade efter sig och det som är modellen för att komma tillbaka till en riktning mot full sysselsättning som ni tydligt glömde bort.

Nu inför vi en bortre gräns på 54 månader under vilken visstidsanställningar, vikariat och provanställningar kan staplas på varandra. En sådan bortre gräns finns i praktiken inte i dag. Det innebär alltså snarare en skärpning, visserligen inte till 50 månader som var huvudalternativet utan till 54 månader, men det är trots allt en skärpning! Dessutom ändrar vi vikariatstiden och säger att två år ska räcka i stället för tre år som var ert förslag.

När det gäller säsongsanställda är det bara att konstatera att hela lagstiftningen – som Ulf Holm sade i sitt anförande – är dispositiv och kan bort- eller omförhandlas i till exempel kollektivavtal. Men varför införa en regel som så massivt kritiserades från de olika arbetsgivarorganisationerna och företagen i just dessa branscher? Man skrämmer ju bort jobben genom att på detta sätt lagstifta mot säsongsanställningar och ta bort den möjligheten! Alltså vill vi se till att inte skrämja bort jobben från Sverige, framför allt inte jobb i glesbygd och i småföretag.

Det kanske är dags ändå, fru talman, att jag överräcker denna sallad, som jag har här på talarstolen, för att påminna om dispositiviteten i lagstiftningen.

Anf. 102 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Tack för salladen, statsrådet! Jag vet inte riktigt vad detta ska symbolisera.

Jag tror, och är helt övertygad om, att om Miljöpartiet hade fått ett större inflytande under förra mandatperioden och suttit vid makten denna mandatperiod hade vår politik kunnat fullföljas med ännu större sysselsättning genom att använda morötter för att få arbetsgivare att anställa.

Visst är det sant att det fanns kritik förra sommaren mot att vi tog bort säsongsanställningarna. Dock är sanningen också – vilket jag tror var

misstaget – att vi gjorde regelförändringen någon månad före valet. Man utnyttjade det i politiskt syfte, för mindre än en månad efter valet fanns till exempel en överenskommelse mellan fack och arbetsgivare i turistnäringen, och jag tror också bland dem som sysslar med gröna jobb, om hur man skulle lösa detta. Man hade samtal mellan fack och arbetsgivare och löste situationen på lokal nivå utifrån de förutsättningar som fanns.

Nu river Moderaterna och deras stödpartier i regeringen upp detta. Jag tycker att det är helt fel väg. Jag tycker också att det är helt fel väg att genomföra en sådan lag trots att man skriver i propositionen att det kan medföra risk för att kvinnors position på arbetsmarknaden försämras ytterligare.

Varför genomför man en sådan lag om man vet att det kommer att försämra kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden? Varför drar man inte tillbaka förslaget och gör om lagstiftningen för att göra det bättre för kvinnor på den svenska arbetsmarknaden? Det är ett stort problem som vi borde ta krafttag mot i stället för att som nu ta bort möjligheterna för lika möjligheter för kvinnor och män på den svenska arbetsmarknaden. Jag är besviken, Sven Otto Littorin!

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Fru talman! När man i lagen tog bort möjligheten för säsongsanställningar betydde det att det var Miljöpartiet som tog fram piskan och piskade bort jobben från småföretagen i glesbygd. Därför tyckte jag att det passade bra med en sallad så att Ulf Holm, som jag förstod var lite hungrig i går kväll, kan bli mätt och därmed lite snällare.

När det gäller den andra frågeställningen om att möjligheterna försämras ytterligare skulle jag vilja påpeka vad som står i de två därpå följande meningarna som Ulf Holm glömde bort i propositionen. ”Dock står även många kvinnor i dag utanför arbetskraften. Sänks trösklarna för att komma in i arbetslivet ökar även kvinnors möjligheter att få en stärkt ekonomisk trygghet.” Detta är skälet.

Låt mig slutligen bara konstatera att detta är ett välbalanserat och konstruktivt förslag som förbättrar förutsättningarna för fler jobb. Detta är syftet, och det är därför jag, som någon sade, lät som en papegoja. Det är samma argument som genomsyrar hela den politik som vi arbetar med totalt sett i regeringen och som jag har ansvar för på mina frågeområden.

Anf. 104 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Det här betänkandet, som behandlar regler för tidsbegränsad anställning, är kontroversiellt ur många synvinklar. Det har vi redan hört i debatten här. Jag tänker, som siste talare, ta upp detta ur ett speciellt perspektiv. Nu antar jag att arbetsmarknadsministern får lite skavsår i öronen, men det är väl tanken. Jag ska prata lite om hur det här förslaget påverkar arbetsmiljöarbetet.

De olika försämringarna – jag och flera med mig menar nämligen att det är försämringar – kommer att allvarligt påverka balansen mellan arbetstagare och arbetsgivare, eller arbetsköpare, som det egentligen borde heta. Det är ju det som det handlar om.

Ett viktigt inslag för ett bra arbetsmiljöarbete handlar om hur man som arbetstagare kan påverka sin egen arbetssituation. Då bör man veta

vilken styrka man har och besitter gentemot sin arbetsgivare, både personligen och via sin fackförening. I de förslag som lagts fram i det här betänkandet vill jag förstå att den balansen förändras radikalt till arbetsgivarens fördel. När visstidsanställningarna ökar förändras möjligheterna för den anställde att påverka och våga påverka sin egen arbetsmiljö. Den beroendeställning man har i förhållande till sin arbetsgivare blir ännu tydligare. De allra flesta blir nog försiktigare med vad de säger till sin arbetsgivare eller chef och försöker så att säga göra ett gott intryck för att få vara kvar på jobbet.

Vi vet att framför allt de psykosociala faktorerna spelar en viktig roll för hur folk mår på jobbet. Mer stress, högre krav och tuffare attityder från chefer och arbetsgivare kommer naturligtvis att påverka de tillfälligt anställdas vilja och mod att arbeta för en bättre arbetsmiljö. Den beroendeställning man har blir ännu tydligare med de här förändringarna och den osäkra anställning man får. De allra flesta försöker så att säga vara till lags och göra ett gott intryck för att få vara kvar på sitt jobb.

Även den direkta påverkan som man kan ha, till exempel när det gäller att ha koll på giftiga ämnen och sådana saker, kommer att bli mindre uppmärksammade, just för att den trygghet och säkerhet som ändå finns i ett fast arbete saknas. Jag tror också att kunskapen kommer att bli sämre eftersom det är färre som finns kvar på sin arbetsplats under längre tid och kan ha koll på det som finns och arbetsmiljön på sin egen arbetsplats.

Ser man till helheten i regeringens och majoritetens politik – det tycker ju majoriteten att man ska göra – så ser man flera inslag som visar hur den här frågan nedprioriteras. I den interpellationsdebatt vi hade i tisdags till exempel försökte jag visa lite grann hur beslutet om neddragningar av resurser till Arbetsmiljöverket påverkar och direkt kommer att försvåra möjligheterna att bedriva ett bra arbetsmiljöarbete, både den förebyggande och den kontrollerande funktionen. Att ta bort ungefär 150 miljoner på tre år påverkar både antalet kontroller och antalet inspektörer. Det påverkar också möjligheten till förebyggande arbete. Den förhoppning som regeringen har sagt sig ha är att till exempel facket ska ta ett större ansvar. Det hoppas vi också, naturligtvis, men förutsättningarna är ju inte så goda för det med de problem vi har i dag, de beslut som har tagits redan, som försvagar för facket, och de problem som facket kommer att få.

Ett bra arbetsmiljöarbete menar jag förutsätter ett aktivt deltagande från dem som direkt drabbas eller är påverkade. Med de förslag till förändringar som kommer genom det här betänkandet kommer detta att försvåras. Jag tror också att regeringens förhoppningar om att arbetsgivarna kommer att ta ett större ansvar inte kommer att infrias i någon högre grad. Seriösa arbetsgivare kommer naturligtvis att försöka göra en insats, men det är oftast större företag som har ett stort antal fast anställda. Jag tror att de mindre företagen kommer att få det svårt, och de som kan utnyttja de här reglerna kommer att göra det och har lättare att så att säga komma undan. Jag tror också att det ökade inslaget av bemanningsföretag kommer att göra det ännu svårare att bevaka och förstärka det viktiga arbetsmiljöarbetet.

Lägger man dessutom till att den centrala funktionen inom arbetslivsforskningen, Arbetslivsinstitutet, läggs ned, så blir mönstret tydligt. Arbetsmiljöarbetet är inte viktigt, speciellt eftersom resultatet av de refor-

mer som genomförs på det här området inte tål att granskas och synas i sömmarna.

De specifika förändringar som tagits upp här – tidsutsträckning, företrädesrätt, informationsplikt, vikariat och så vidare – och hur de påverkar de olika grupper som redan i dag är utsatta – invandrare, kvinnor och ungdomar – tänker jag inte specifikt kommentera, utan det är helhetsbilden som är viktig när det gäller arbetsmiljösynpunkten.

Jag har inte heller några yrkanden utifrån det, utan jag ställer mig bakom de yrkanden som har gjorts av Josefin Brink i talarstolen tidigare. (Applåder)

I detta anförande instämde Josefin Brink (v).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

10 § Miljöanpassad offentlig upphandling

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2006/07:FiU16
Miljöanpassad offentlig upphandling (skr. 2006/07:54).

Anf. 105 GÖRAN PETTERSSON (m):

Fru talman! Den följande debatten avhandlar regeringens skrivelse *Miljöanpassad offentlig upphandling*, det lilla häfte som jag håller i min hand.

I skrivelsen presenteras en handlingsplan för ökade miljökrav vid offentlig upphandling. Som en del i EU:s program för den integrerade produktpolitiken har EG-kommissionen uppmuntrat alla medlemsstater att utarbeta nationella handlingsplaner för hur man tänker öka graden av miljöanpassad upphandling.

Regeringens handlingsplan innehåller bedömningar av det aktuella läget och mål för de kommande tre åren. Den innehåller även fyra strategiska områden med åtgärder för att nå målen. Vidare förtydligas ansvaret för olika aktörer vad gäller att driva utvecklingen framåt.

I finansutskottets betänkande behandlas regeringens skrivelse inklusive två motioner med anledning av skrivelsen. Dessutom avhandlas sju motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 13 reservationer och ett särskilt yttrande.

Anf. 106 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Vi ska alltså diskutera regeringens handlingsplan för ökad miljöanpassad offentlig upphandling mot bakgrund av EU-kommissionens meddelande för fyra år sedan med uppmaning att utarbeta treåriga nationella handlingsplaner i detta syfte.

Jag och Vänsterpartiet tycker i och för sig att EU-kommissionen meddelar sig onödigt mycket och ofta till sina medlemsstater, men givet

Prot. 2006/07:117
31 maj

*Bättre möjligheter
till tidsbegränsad
anställning*

*Miljöanpassad
offentlig upphandling*

att Sverige är medlem i EU så agerar naturligtvis Vänsterpartiet också på den arena som EU utgör för en bättre miljö.

Den offentliga upphandlingen är ett mycket viktigt instrument i arbetet för att ställa om samhället så att en hållbar utveckling kan säkras ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Den offentliga sektorn, som ägs av alla, är fortfarande en betydande aktör i vårt samhälle, även om den nuvarande regeringen har som ett slags mål att minska den offentliga sektorns andel av ekonomin. Det kommer som en konsekvens att innebära att den offentliga sektorns möjlighet att styra utvecklingen genom miljöanpassad offentlig upphandling successivt i så fall minskar.

Fru talman! Låt mig alltså inledningsvis slå fast att en stark och välfinansierad offentlig sektor är strategisk också för att få genomslag på miljön via den offentliga upphandlingen.

Det är naturligtvis av största vikt att vi som politiker har tydliga mål för den offentliga sektorns verksamhet. Vi vill att myndigheter, kommuner och landsting i praktiken bidrar till en ökad efterfrågan på socialt hållbara och miljöanpassade varor och tjänster. Det är av stor vikt att ansvariga inköpare inom dessa myndigheter, kommuner och landsting erbjuder utbildning för att öka kunskapen om miljöanpassad upphandling.

Det är av stor betydelse att samhället ökar efterfrågan på sådan upphandling. Det handlar om att nå våra miljökvalitetsmål samt att ge förutsättningar för underleverantörer och näringsverksamheter som vill satsa på hög kvalitet och miljöhänsyn.

Jag måste uttala min besvikelse över den handlingsplan som regeringen presenterar. Jag menar att den saknar konkretion och brett och mest mynnar ut i vällovlige ambitioner men utan skarpa mål. Regeringen har utarbetat sitt förslag grundat på en rapport från Naturvårdsverket 2005. Det är en i många stycken mycket bra rapport, men tyvärr har regeringen i sitt förslag lyckats tvätta bort det mesta av konkretionen och den politiska styrningen.

Regeringen säger i till exempel sin vision att ”myndigheter inom stat, kommun och landsting ställer krav på miljöhänsyn vid offentlig upphandling, i den utsträckning detta är möjligt enligt LOU och EG-rätten”. Denna försiktiga formulering följs dock direkt av ett halvt återtagande i och med att regeringen lägger till brasklappen att ”denna ambition får dock inte innebära att den administrativa bördan för företag ökar eller att företagen, särskilt små, får svårare att delta i offentliga upphandlingar”.

Det är en något märklig vision för miljöanpassad offentlig upphandling. Vi ställer oss därför bakom alternativet i reservation 1 som säger att en offentlig upphandling ska ställa relevanta miljökrav som utgår från de svenska miljömålen för hållbar utveckling och ett livscykelperspektiv på varor och tjänster.

Regeringen föreslår tre inriktningsmål. Det första säger att den offentliga miljöanpassade upphandlingen ska öka. Det gäller andelen upphandlingar med välformulerade miljökrav. Det andra gäller andelen statliga ramavtal och det tredje andelen myndigheter som regelbundet ställer välformulerade miljökrav.

Regeringen säger alltså att dessa andelar ska öka men inte hur mycket. Naturvårdsverket har i sin rapport konkreta förslag om att öka från 60 till 80 procent och när det gäller de statliga ramavtalen från 63 till 90 procent. Från Vänsterpartiets sida ställer vi oss bakom Naturvårdsverkets alternativa målförslag, vilket framgår av reservation 2 i betänkandet. Härmed yrkar jag, fru talman, bifall till reservation 2.

Reservationen innehåller ytterligare konkreta förslag. Vi föreslår konkreta mätbara mål inom byggsektorn samt vid upphandling av tjänster, transporter med mera. Vidare föreslår vi att myndigheter med sektorsansvar på miljöområdet ska ta fram konkreta nationella konsumtionsmål. Inte minst ska statliga myndigheter som hittills haft låg andel miljökrav vid upphandlingar öka dem från 40 till 80 procent, vilket är enligt Naturvårdsverkets förslag.

En viktig fråga i den offentliga upphandlingen gäller livsmedel. Vi vet av rapporter från FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, som kom för några månader sedan, att boskapsuppfödningens andel av de globala växthusgasutsläppen globalt sett beräknas vara så hög som 18 procent. Den har därmed större påverkan på klimatet än transportsektorn. Därför har den offentliga sektorn ett stort ansvar för att upphandla ekologiskt producerade livsmedel som kött, mjölk och grönsaker.

I vår reservation 6, som jag också yrkar bifall till, föreslår vi att regeringens handlingsplan kompletteras med att miljöanpassad offentlig upphandling även ska innehålla och bekräfta de nationella mål som antogs av riksdagen under föregående mandatperiod, nämligen att 25 procent av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska vara ekologiskt producerad.

Fru talman! Även om jag föredrar rödgröna förslag av olika slag, som jag beskrivit, vill jag uttala min sympati för ett blått förslag i betänkandet, nämligen ett förslag i Cecilia Widegrens motion. Den tar upp problemet med att svenska djuruppfödare i upphandlingssituationer får konkurrensnackdelar gentemot utländska leverantörer eftersom våra interna krav vanligtvis är högre än de utländska.

Det är en viktig fråga att ta upp, och finansutskottet hänvisar i sitt svar på denna fråga till Upphandlingsutredningens betänkande som är under beredning i Regeringskansliet. Nu vet vi att en beredning i Regeringskansliet i och för sig kan betyda många olika saker, till exempel att ingenting händer. I veckan var jag ute i verkligheten och träffade ekologiska köttuppfödare i Bohuslän. Jag kan meddela att även de tagit upp frågan och efterlyser en snar behandling av betänkandet.

Jag vill ta upp ytterligare en sak. I vår reservation 13 tar vi upp möjligheten att så att säga klimatanpassa upphandlingen genom att hänsyn tas till koldioxidutsläpp och transportavstånd vid upphandling. EU:s nyligen antagna klimatmål, att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent, understryker vikten av detta. Transportsektorn är den sektor vars utsläpp av växthusgaser ökar mest. Därför måste vi använda alla tillgängliga styrmedel för att minska dem. Utskottsmajoriteten avvisar förslaget om att det förs in i LOU, återigen med hänvisning till den pågående Upphandlingsutredningen.

Låt mig, fru talman, avslutningsvis sammanfatta det som sagts.
Vi behöver en stark offentlig sektor som är en strategisk kravställare och upphandlare av miljöanpassade varor och tjänster.

Vi avvisar regeringens handlingsplan som oprecis och med för lågt ställda krav och hänvisar till förbättringsförslagen i våra reservationer.

Vi efterlyser framåtsyftande konkreta förslag i regeringens slutberedning av Upphandlingsutredningens betänkande.

Anf. 107 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! I den parlamentariska Upphandlingskommitténs slutbetänkande *Mera värde för pengarna*, som kom 2001, lyftes fram att upphandlingen är ett viktigt verktyg för att nå samhällspolitiska mål, till exempel för att gynna hållbar utveckling ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Tre partier i den parlamentariska kommittén reserverade sig mot att upphandling skulle användas på detta sätt. Jag som var ledamot i denna kommitté minns tydligt hur resonemangen gick. Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna skrev i sin reservation bland annat: ”Vi vänder oss emot kommittémajoritetens uppfattning att upphandling även skall användas i syfte att främja vissa samhällspolitiska mål. Redan i delbetänkandet reserverade vi oss mot den uttalade avsikten att göra upphandlingen till ett instrument för att främja en rad olika mål och syften. En sådan politisering av den offentliga upphandlingen skulle enligt vår mening leda till en rad olyckliga konsekvenser.”

De argumenterade för att miljökrav är politiserande, men att upphandlingen ska vara till för att främja konkurrens och effektivt användande av skattemedel. Men effektivt användande av skattemedel och främjande av konkurrens är i lika hög grad samhällspolitiska mål. Eller?

Det har gått sex år, och det är bra att samma partier nu erkänner upphandlingen som ett instrument i miljöarbetet. Det är också bra att mer medel tillförs Miljöstyrningsrådet enligt förslaget. Regeringens skrivelse om miljöanpassad upphandling är emellertid helt tom. Den innehåller i princip ingenting, trots att riksdagen vid många tillfällen tydligt uttalat som sin vilja att upphandlingsinstrumentet ska användas mer effektivt.

Offentlig upphandling är ett viktigt instrument, och det handlar om mycket pengar som kan påverka marknaden. Det kan främja konsumtion av varor och tjänster med de bästa miljöegenskaperna samt främja innovationer och framtagande av nya, miljöbättre produkter och tjänster. För att miljöanpassad offentlig upphandling ska få genomslag är det viktigt med en tydlig vision och ett tydligt politisk ledarskap. Den vision som regeringen lägger fram är dock defensiv och har låg ambitionsnivå.

Naturvårdsverket har, som vi hörde tidigare, haft i uppdrag att ta fram en handlingsplan. Den redovisades i december 2005 med rapporten *En mer miljöanpassad offentlig upphandling*. Den har nu remissbehandlats och ligger till grund för de förslag som vi debatterar i dag. Men regeringen tar inte vara på de förslag som finns.

De konsumtionsmål som Naturvårdsverket föreslog var inte perfekta och inte heller tillräckliga, men de var en start och hade kunnat utgöra en strategi. Regeringen vill dock inte ha med mätbara konsumtionsmål på produktionsnivå, såsom föreslagits. Det är svagt att avvisa idén kring upphandling i den bästa kvartilen, fjärdedelen, av produktsortimentet.

Det låter tekniskt, vilket det ibland gör när det gäller upphandling. Det är juridik, men det bygger på ambitionsnivå och vilja – politiskt ledarskap helt enkelt. Upphandling i bästa kvartilen är också att ställa krav på att man vill ha de miljöbästa produkterna.

Somliga debattörer tycks mena att hållbar utveckling och konsumtion innebär en generell risk för minskad tillväxt och materiell välfärd. Det är precis tvärtom. En systematisk satsning på hållbar konsumtion är samtidigt indirekt en strategi för teknikutveckling, nya affärsidéer och företag med en sund tillväxt av både jobb och ekonomi.

Offentlig konsumtion kan också – i kraft av sin stora volym – stimulera till en miljödriven produktion, både för hemmamarknad och för export.

I utredningen *Bilen, biffen, bostaden* har Stefan Edman räknat ut att om de offentliga upphandlarna konsekvent köpte sina varor i den miljömässigt bästa kvartilen skulle effekterna bli starka. Låt mig ta två exempel.

Med rimliga energikrav skulle energianvändningen minska med ca 1 terawattimme. 7 procent av Sveriges klimatmål skulle kunna uppfyllas om hälften av den offentliga sektorns ca 6 miljoner glödlampor vore energieffektiva.

Med ekomjolk, alltså ekologisk mjolk, i alla skolor och förskolor skulle 18 000 kilo mindre bekämpningsmedel och ca 1,3 ton mindre konstgödsel behöva användas.

Alltför länge har lagstiftningen använts som ursäkt för att inte göra något, detta trots att EG-domstolen många gånger uttalat att miljökrav är bra och nödvändiga. EG-domstolen har till och med själv hänvisat till Kyotoprotokollet och EU-åtaganden när man dömt i upphandlingsärenden.

Miljöpartiet har 12 reservationer i betänkandet. Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 5, 6 och 13.

Vi har tidigare hört om koldioxidutsläpp. Man ska hänsyn till det som tidigare talare Jacob Johnson tog upp i sitt anförande. Det är reservation 13. Reservation 5 och 6 handlar om mobiltelefoni och upphandling av ekologiska livsmedel. Jag anser att de här motionerna bör bifallas. De föreslår att det ska sättas upp mål för att öka andelen inköp av lågstrålande mobiltelefoner. TCO Development har i sin märkning av mobiltelefoner tagit fram kriterier som avser både arbetsmiljöegenskaper och yttre miljöegenskaper. Dessa kriterier bör av försiktighetskäl användas i den statliga upphandlingen av mobiltelefoner tills vidare.

När det gäller upphandling av livsmedel behandlar betänkandet, som vi har hört här, flera motioner som vill främja inköp av ekologiska livsmedel. Som sagt kan det bli stora effekter om man tar vara på de möjligheterna. Utgångspunkten för miljöanpassad offentlig upphandling måste vara miljömålen som riksdagen har antagit och vilka åtgärder som är viktigast ur miljöperspektiv att genomföra.

Regeringen borde snabbt återkomma med en analys av vilka konsumtionsmål som bör gälla – även om man i denna proposition har passat. Regeringen fortsätter sin linje i miljö- och klimatpolitiken. Konkreta förslag fanns serverade, men i stället väljer man att tillsätta fler nya utredningar.

Miljökrav bör vara en självklarhet, men kraven måste vara bra och lämpligt utformade. Då leder de till förbättring.

Anf. 108 JÖRGEN HELLMAN (s):

Fru talman! Socialdemokraterna har inte fört fram några egna motionsförslag i detta ärende, men jag vill redovisa vår syn på den miljöanpassade offentliga upphandlingen.

Den offentliga upphandlingen motsvarar i dag 16 procent av EU-ländernas sammanlagda bnp och 25 procent av Sveriges bnp, vilket innebär att kommuner, stat och landsting handlar varor och tjänster för ca 400 miljarder kronor per år. Detta utgör en stor del av samhällsekonomin.

Principiellt anser vi att offentlig upphandling bör användas som ett verktyg för att genomföra sociala förbättringar i samhället och förbättra miljön i mycket högre grad än vad som görs i dag. Den stora omfattningen av den offentliga upphandlingen innebär givetvis att potentialen för att styra den offentliga konsumtionen i miljövänlig och miljöanpassad riktning också är betydande.

Den ambitionshöjning som krävs på miljöområdet, med ökad energieffektivisering och utveckling av miljövänliga produkter, kommer inte att kunna åstadkommas om marknaden lämnas att uppnå detta på egen hand. I stället behövs det en aktiv offentlig sektor som tar ansvar och driver på i upphandlingar och offentliga investeringar.

Kommuner kan, liksom statliga bolag och myndigheter, öka tempot i energieffektiviseringen och produktutvecklingen genom att systematiskt fråga efter ny hållbar teknik. Jag ska ge två exempel.

Miljöbilsförsäljningen har fått ett genombrott under det senaste decenniet, något som knappast hade inträffat om inte driftiga kommunpolitiker hade genomfört viktiga lokala satsningar på eget initiativ.

Den förra socialdemokratiska regeringen gav Naturvårdsverket i uppdrag att utforma en handlingsplan för miljöanpassad offentlig upphandling i Sverige. I handlingsplanen rekommenderade Naturvårdsverket bland annat att hälften av alla glödlampor i offentlig sektor skulle bytas ut mot lågenergilampor under perioden 2007–2010, vilket skulle innebära en besparing på 124 miljoner kronor per år samtidigt som koldioxidutsläppen skulle minska med ca 30 000 ton per år.

Vi socialdemokrater anser att det är hög tid att Sverige skaffar sig en sådan strategi. Detta skulle i så fall utgöra ett steg mot den höjda ambitionsnivå som enligt oss krävs inom samtliga områden för att bekämpa klimatförändringarna.

Problemet i dag är inte nödvändigtvis att miljökrav saknas vid upphandlingar. I 60 procent av upphandlingarna ställs miljökrav, men kraven är alltför ofta utformade på ett sätt som gör att de inte får några konsekvenser i själva upphandlingen.

Vi socialdemokrater ser också behovet av att den offentliga upphandlingen tar hänsyn till miljöeffekter och sociala effekter under hela produktionskedjan. Ett exempel kan vara god djuromsorg som ska vara en viktig faktor vid upphandling av livsmedel i skol- och omsorgsverksamhet.

Den förra socialdemokratiska regeringen antog på ett tidigt stadium målet att den offentliga sektorn så långt som möjligt ska ställa krav på sociala hänsyn och miljöhänsyn. Nu menar vi att ribban ska höjas ytterli-

gare, så att de upphandlande enheterna ska vara skyldiga att, inför varje enskild upphandling, ta ställning till om sociala krav och miljökrav ska ställas. Vi anser att den borgerliga regeringen borde gå vidare och utreda möjligheterna att införa bindande regler för miljökrav och sociala krav.

Anf. 109 PER ÅSLING (c):

Fru talman! Det måste anses som positivt att regeringen nu levererat en handlingsplan för att öka miljökraven vid offentlig upphandling. Miljöanpassad offentlig upphandling är ett styrmedel som Centerpartiet förespråkade länge. Miljökrav i offentlig upphandling och ett ansvarsfullt företagande är mycket viktiga drivkrafter för en hållbar konsumtion av varor. Företag och leverantörer som satsar på att ta sitt ansvar för hur varor tillverkas här och i andra länder, ofta utvecklingsländer, är vinnare i ett hållbart samhälle. Det finns stora tillväxtvinster att göra genom att stödja företag som agerar aktivt och miljöanpassar sin verksamhet. Miljöanpassade upphandlingar är ett viktigt instrument. Mångfald, inte enfold, måste på olika sätt stimuleras. Intresset för nya produkter är stort. Konsumenterna vill testa nytt. Hälsa, närproducerat och ekologiskt är trender som blir allt starkare. Den producent som bejakar detta är otvetydigt en vinnare.

Fru talman! Politikens inriktning måste vara att det skapas en konkurrenssituation som gynnar en hållbar utveckling och goda förutsättningar för nya innovationer inom miljöområdet. I förlängningen kan det här innebära att flera svenska företag tillverkar och exporterar miljöinnovationer, produkter och tjänster med hög internationell standard.

Fru talman! Jag kan förstå att det i debatten efterlyses större konkretion när det gäller såväl innehåll som tidsperspektiv. För Centerpartiets och allianspartiernas del är det viktigt att betrakta regeringens skrivelse *Miljöanpassad offentlig upphandling* som ett första steg i en process att utforma hållbara upphandlingsregler.

Handlingsplanen ger viktiga målsättningar för miljöanpassad upphandling. I det här läget kan det vara direkt kontraproduktivt att kvantifiera övergripande konsumtionsmål. Det finns många offentliga upphandlare av olika karaktär verksamma på skilda områden.

Dessa omständigheter gör att det kan vara lämpligare att hitta och därmed sätta upp konsumtionsmål för olika upphandlare. Min konklusion är att konsekvenserna av att fastställa övergripande konsumtionsmål måste utredas.

Centerpartiet och alliansen vill göra det lättare att starta och driva företag. Det är därför viktigt att regelbördan för företag minskar. En samordning med regeringens regelförenklingsarbete samt arbetet med att underlätta för mindre företag att delta i upphandlingar är också nödvändigt och av yttersta vikt.

Fru talman! Den offentliga sektorn ska inte bara ta ett ansvar för att väga in miljöaspekter i upphandlingarna. Det är av vikt att väga in även andra aspekter i upphandlingsförfarandet. Jag menar att offentlig sektor även måste ta socialt och etiskt ansvar och beakta aspekter som rättvis konkurrens och mänskliga rättigheter. Det är angeläget att dessa parametrar också vägs in i det fortsatta förändringsarbetet med regelverket för offentlig upphandling.

Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att ni i Centern har fått med er de andra regeringspartierna och fått dem att inse att upphandling kan vara ett verktyg. Ni var inte med och skrev under reservationen i betänkandet som jag beskrev förut.

Jag blir ändå väldigt besviken när jag hör att man inte vill sätta upp några mätbara, konkreta konsumtionsmål. Även om Per Åsling i sitt anförande säger att det är första steget i en process är min fundering: Hur ska man ha det i framtiden?

Kommer utredningen om konsumtionsmål att presenteras om ett år? Vilken tidshorisont finns för det? Var är fokuseringen? Är det på regel-förenkling för att underlätta för små företag att lägga anbud? Eller är det att se till att staten verkligen sätter upp nya bra miljömål för att kunna underlätta för hela branschen?

Anf. 111 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att konstatera att inom det nuvarande regelverket har det funnits möjligheter att göra mycket mer när det gäller miljöanpassad upphandling. Tyvärr har inte de möjligheterna nyttjats.

Det måste ändå anses som ett misslyckande för ert deltagande i regeringsarbetet, Gunvor G Ericson, eller som stödparti för föregående regering att inte ha fått upp nivån till den nivå som är möjlig.

Utgångspunkten för den nuvarande regeringen är att sätta en ambitionsnivå. Det finns andra parametrar på miljöområdet som visar att ambitionsnivån är hög. Det gäller att sätta en ambitionsnivå som är möjlig att realisera.

Det handlar om att gå in och sätta nivå för olika upphandlare. Det får inte ses som någon konflikt med att förenkla regelverket för småföretag. Det är också angeläget, inte minst med tanke på det fokus vi nu måste ha att minska klimatpåverkan, att det sker i harmoni med möjligheter för små företag att gå med i den offentliga upphandlingen samtidigt som miljöambitionerna sätts högt.

Jag hoppas att jag har klarat ut Gunvor G Ericsons frågor.

Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Per Åsling säger att ambitionsnivån också ska vara möjlig att realisera. Hur ska man mäta om den är realiserad eller ej? Har man ett konkret konsumtionsmål är det lättare att mäta. Men vill man inte mäta är det bättre att inte sätta upp ett konkret mål.

Jag kan tycka att det finns en loop i det resonemang ni gör. Ni säger att det måste vara olika mellan olika branscher. Det är snarare så att riksdagen har antagit ett antal miljömål. De är kvantifierade för att vi på olika sätt ska uppnå dem.

Jag skulle snarare kunna se att de konkreta konsumtionsmålen skulle vara kopplade till de miljömål som riksdagen antagit. Det kan man sedan utveckla lokalt i olika branscher. Vår roll på den nationella nivån ska snarare vara att se till att vi kan uppfylla de miljömål som har antagits i riksdagens kammare.

Självklart håller jag med om att det är viktigt att kunna gå hand i hand med regelförenkling och att få upphandlingen att verka som ett verktyg för ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. Men när det gäller möjligheten att realisera och mäta vad som sker, är det då inte lättare om man har kvantifierbara mål?

Prot. 2006/07:117
31 maj

*Miljöanpassad
offentlig upphandling*

Anf. 113 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! De miljömål som riksdagen i kammaren satt upp ska givetvis vara miniminivåer. För att nå verkan och konkretisera uppsatta mål på miljöområdet är det viktigt att man tar hänsyn till att det finns en rad olika upphandlare som har olika karaktär på sina områden.

För att det ska bli verkningsfullt gäller det att hitta instrument som är anpassade till hur verkligheten ser ut. I annat fall blir det bara pompösa mål som sätts upp som inte kan nås. Det är därför som regeringen nu gör en översyn. Man bereder i Regeringskansliet den utredning som gjorts för att återkomma.

Jag ser med stor tillförsikt fram emot att regeringen återkommer med den översyn som man gör och konkretiserar. Vi ska också komma ihåg att regeringen har levererat mycket under de åtta månader som den har jobbat. Men den har inte hunnit leverera på alla områden.

Jag skulle vilja karakterisera detta som en fråga som man ännu inte har hunnit att pricka av.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Informationskrav i noterade företag, m.m.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2006/07:FiU17
Informationskrav i noterade företag, m.m. (prop. 2006/07:65)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Vissa bostadspolitiska åtgärder

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU27
Vissa bostadspolitiska åtgärder (prop. 2006/07:61).

*Vissa bostadspolitiska
åtgärder*

Anf. 114 FREDRIK LUNDH (s):

Fru talman! Bostadspolitik berör oss alla. Boendet är en av de mest fundamentala byggklossarna i ett gott liv. Alla ska ha rätt till ett bra boende till rimlig kostnad. Just därför måste politiken sätta ramarna och styra mot de politiska målen. Var du bor ska inte omedelbart avgöra vem du är och vilka livschanser du har.

Det är bara två månader sedan vi senast stod här i kammaren och debatterade bostadspolitiken och regeringens flykt från ansvar när det gäller bostadsförsörjningen och de bostadspolitiska målen.

Borgarna tycks helt sakna ambitioner när det gäller bostadspolitiken. Man rycker lite på axlarna och hoppas att marknaden ska ordna allt helt utan att ha egna redskap för att nå några mål.

Jag vill inledningsvis säga att vi socialdemokrater säger absolut nej till lagförslaget, som öppnar för ohämmade ombildningar och utförsäljning av allmännyttan. Jag yrkar därför bifall till den reservation som vi har lämnat gemensamt med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Fru talman! Det finns en stor grupp människor som inte kan ordna ett eget boende i dag på grund av otrygga anställningsvillkor, alltför små inkomster eller tidigare tillfälliga betalningsproblem. För den här gruppen är förslaget om hyresgaranti en viktig hjälp för att ta sig in till hyresmarknaden. Den tidigare socialdemokratiska regeringen lanserade förslaget och efter utredning är det nu möjligt att genomföra.

Vi måste dock komma ihåg att detta är långt ifrån tillräckligt för att den unga generation som nu kommer ut på bostadsmarknaden ska få en bostad. För att klara av den utmaningen behövs det byggas mer, och fler hyresrätter måste bevaras. Med dagens borgerliga bostadspolitik eller snarare avsaknaden av bostadspolitik där stödet till byggande av lägenheter slopas och allmännyttan ska säljas ut riskerar ett bra förslag som detta tyvärr bara att bli en parentes i det stora hela.

Fru talman! Formuleringen i propositionen och betänkandet, *Vissa bostadspolitiska åtgärder*, döljer tyvärr en helt ny syn i bostadspolitiken. Systemskiftet på bostadsmarknaden fortsätter och den borgerliga bostadspolitiken slår nu helt undan benen på hyresrätten. De borgerliga tar sin hand från hyresrätten. Redan vid årsskiftet skrotades allt stöd till bostadsbyggande, vilket har lett till totalt byggstopp av billiga hyresrätter och högre hyror i nyproduktion.

Filosofin är enkel: Marknadsvindarna ska blåsa även inom bostadssektorn. Byggandet och bostadsmarknaden ska sköta sig själva utan politisk inblandning och statligt stöd.

Nu kommer nästa steg i nedmonteringen av den svenska bostadspolitiken. Den borgerliga regeringen vill avskaffa skyldigheten att begära tillstånd när allmännyttans lägenheter säljs ut och slopar kravet på information till hyresgästerna före beslut om utförsäljning. Till detta säger vi socialdemokrater nej. Hyresgästerna har rätt till information, och Sverige behöver fler hyresrätter – inte färre.

Fru talman! Hyresgästföreningen, region Stockholm, har i dag demonstrerat här utanför riksdagen för att visa sitt missnöje med den förda politiken och för att rädda hyresrätten. Efter att ha träffat hundratals arga medborgare och eftersom jag vet att Hyresgästföreningen har över 36 000 namnunderskrifter på sina protestlistor känner jag mig stärkt i vår uppfattning att regeringens och borgerlighetens förslag är helt fel väg att gå.

Den borgerliga regeringens politik innebär färre hyresrätter och leder till en snedvriden bostadsmarknad där man som ung, som arbetssökande eller inte minst som invandrare får svårt att komma in på bostadsmarknaden. Regeringens förslag leder till ökad segregation och otrygghet och riskerar att höja hyrorna.

Det råder ingen tvekan om att det framför allt är lägenheterna i attraktiva lägen som kommer att ombildas. Vi ser det som händer i Stockholm nu. Där pengarna finns att tjäna är intresset självfallet som störst. Det är förståeligt att vinsten är tilltalande för den enskilde. Men samtidigt riskerar borgarnas politik att helt uttradera allmännyttan inom en tioårsperiod.

Ska det vara så att rika människor ska bo i innerstäderna och de fattiga utanför, i fattigbyar? Eller vilka är egentligen den borgerliga regeringens ambitioner? Vad vill ni? Vilka är era drömmar för ungdomar, för pensionärer och för låginkomsttagare?

Alliansen säger att man månar om dem som bor i lägenheterna och vill ombilda. Men då glömmar man bort alla dem som i framtiden berövas chansen att bo i lägenheterna. Det är människor som aldrig får ett lån till en egen bostad, unga människor med låga inkomster och otrygga anställningar. Det är tydligt att marknaden ska in och det sociala ansvars-tagandet ut. Det här är en politisk viljeyttring och inte en fråga om ökad valfrihet.

Fru talman! Alla ska ha rätt till en god bostad. Vi socialdemokrater sluter upp kring alla slags boendeformer: villa, bostadsrätt och hyresrätt. Som alternativ på bostadsmarknaden är det viktigt att hyresrätterna finns kvar och blir fler. Många tycker att det är ett tryggare val. Någon kanske planerar att bara stanna på orten under en viss tid och vill därför inte binda upp sig med en bostadsrätt som kan bli svårsåld. Någon annan vill ha en hyresrätt som första bostad för att se hur man trivs i området. En tredje kanske helt enkelt tycker att räntemarknaden känns osäker. Kort sagt: Valfriheten ökar med hyresrätter.

Ingen annan boendeform kan förena trygghet och valfrihet som hyresrätten gör. Den kräver ingen kontantinsats och är därmed öppen för alla. Det är lätt att byta bostad eller att flytta. Hyresrätten är därför viktig för både individen och samhället – inte minst för många av landets ungdomar och studenter.

Fru talman! Kommunala bostadsföretag har under lång tid varit instrument för att främja en social bostadspolitik. Skälet till att kommunerna äger och förvaltar bostäder har varit att främja målet goda bostäder till rimlig kostnad åt alla. Det finns enormt mycket som talar emot de borgerliga förslag som öppnar för ohämmade utförsäljningar av allmännyttan. Jag tänker här ta upp tre viktiga områden.

För det första försvinner möjligheten att bedriva en social bostadspolitik. Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen åligger det särskilt det allmänna att trygga rätten till bostad. Vi socialdemokrater vill ha en mångfald på boendemarknaden.

Staten har ett ansvar för bostadspolitiken. Om man vill ha en bostadspolitik för alla människor så måste man också ta ett politiskt ansvar för att genomföra denna. Det går inte att frånhända sig alla politiska instrument och tro att marknaden löser alla tänkbara problem.

Borttagandet av tillståndsplikten gör att samhället kommer att få sämre eller i många fall inga förutsättningar att bedriva en bostadspolitik för alla människor. Den borgerliga regeringen har ingen bostadspolitik och inga nya idéer. Orättvisorna på bostadsmarknaden kommer att öka. De skador som nu uppstår kommer inte att kunna repareras.

För det andra ger slopad tillståndsplikt högre hyror. Borgarna tar ett steg närmare marknadshyror med detta förslag. Det kommer att drabba

dem med minst resurser. Hyrorna höjs när det snart inte längre finns något kommunalt bestånd att jämföra med. Hyrorna kommer att skjuta i höjden, inte minst i storstadsregionerna. Den borgerliga politiken kommer att öka klyftorna och orättvisorna även på detta område.

För det tredje förvärras ungdomars och studenters situation. Det finns anledning att särskilt lyfta fram unga människors situation på bostadsmarknaden kopplad till att underlätta för kommunerna att sälja ut det allmännyttiga bostadsbeståndet.

Slopandet av det statliga stödet till byggande gör att inga hyresrätter byggs. Ombildningar och utförsäljningar gör samtidigt att antalet befintliga hyreslägenheter minskar. Det blir svårare för ungdomar och studenter att finna ett eget boende.

Detta leder till att många unga inte kan flytta hemifrån – en ofrihet för såväl dem själva som för deras föräldrar. De tvingas flytta runt mellan olika boenden på löpande band. Andra-, tredje- eller fjärdehandskontrakt är definitivt inget unikt för landets unga generation. De har svårt att bilda familj och att få pengarna att räcka till och har oftast svårt att få banklån. De kanske inte heller önskar ta lån för sitt boende.

Allt detta är känt. Boutredningen, som den borgerliga regeringen avvecklade bara tio dagar efter maktövertagandet, pekade i sitt betänkande SOU 2007:14 på att majoriteten av de unga väljer att bo i hyresrätt för att det i deras livsfas är den mest flexibla och praktiska lösningen.

Att man minskar andelen bostäder som denna grupp har möjlighet att bo i och som de faktiskt efterfrågar är en oroande utveckling som riskerar att förvärra en redan problematisk bostadssituation.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att vi försvarar det svenska systemet och den socialdemokratiska bostadspolitiken, som värnar om en stor allmännytta för alla slags människor, fattiga som rika, och som verkar utan enskilda vinstmotiv, i motsats till den borgerliga alliansen som menar att det centrala i bostadspolitiken ska vara det enskilda ägandet.

Jag kan bara hålla med Olov Abrahamsson, politisk chefredaktör på NSD i Luleå, som i gårdagens tidning skrev: Bruksvärdessystem, hyresnormer och besittningsskydd är kanske inte världens mest upphetsande ord, men ytterst handlar det om villkoren för landets alla hyresgäster.

Ett systemskifte på bostadsmarknaden kommer att leda till en ökad bostadssegregation där rika bor i goda bostäder i attraktiva områden och fattiga får hålla till godo med sociala bostäder, som vi ser i länder som England och Frankrike. Det samhället vill vi socialdemokrater inte ha.

Se till exempel på forskningen av Turner och Magnusson! Den visar tydligt på hur allmännyttan kan bli en socialnytta ifall allmännyttan säljs ut i de attraktiva delarna och man bara får förlorandområdena. Hur ska man kunna utvecklas om man redan från början stämplas som förlorare?

Vilka konsekvenser får den borgerliga politiken för klassklyftorna i samhället? Ja, jag säger som en äldre farbror i min s-förening brukar säga: Borgare är otäcka.

I detta anförande instämde Lars U Granberg, Hillevi Larsson, Johan Löfstrand, Carina Moberg, Christina Oskarsson, Ameer Sachet, Eva Sonidsson, Stefan Wikén och Maryam Yazdanfar (alla s).

Fru talman! Jag vill så här inledningsvis hälsa bostadsminister Mats Odell välkommen till civilutskottets arbetsplenum. Jag hoppas att statsrådet under sina tio minuter kommer att utveckla och informera om regeringens bostadspolitik. Vi har med stor spänning väntat på att få höra hur Mats Odell tänker sig den.

Jag vill också säga att Mats Odell är välkommen till civilutskottet för att diskutera bostadspolitik med oss även där. Jag hoppas att statsrådet ganska snart kommer att avlägga ett besök där.

Fru talman! Vänsterpartiet vill att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i lagen om allmännyttiga bostadsföretag, den så kallade Allbolagen, i dess andra kapitel. Vänsterpartiet yrkar därför bifall till den gemensamma socialdemokratiska, vänsterpartistiska och miljöpartistiska reservationen i betänkandet CU27, som så förledande heter *Vissa bostadspolitiska åtgärder*.

För alliansregeringen, för borgerligheten och för bostadsminister Mats Odell är boendet bara ännu en konsumtionsvara bland andra. Det är något att jämföra med ett inköp av en bil eller tillgången till ett konsert- hus, något man väljer att köpa eller avvara, alternativt förflyttar sig till för att man ska få tillgång till det.

Med en sådan utgångspunkt är det tydligt att människors boende i alla lägen antas spegla ett medvetet val. Principen är att alla som kan betala för ett visst boende även har tillgång till utbudet av bostäder. Fokus ligger ständigt på alla människors likvärdiga utgångsläge ställt i förhållande till bostaden som objekt.

När försäljningen av allmännyttan kommer på tal är det ständigt detta man väljer att betona: individens valfrihet. Tankar om individens valfrihet och rätten att äga sin bostad är motivet bakom de ombildningar till bostadsrätter som under de senaste åren genomdrivits i framför allt storstadsregionerna. Samma mantra upprepas nu när Allbolagen ska förändras till nackdel för det allmännyttiga beståndet och på sikt till nackdel för hela hyresmarknaden.

Frågan man aldrig öppet vågar ställa är vems frihet det handlar om, vilka som har möjligheter att välja. Att valfrihetens baksida är en stor osäkerhet hos åtskilliga individer tycks man inte ens vara medveten om, ännu mindre respektera.

När vi diskuterar utförsäljningen av allmännyttan till bostadsrätter handlar det ytterst lite om valfriheten att äga sin bostad. Den valfriheten finns redan i dag för den som kan och vill. Valfrihet är nämligen inte penninglös. Valfriheten handlar om vilka resurser den enskilde individen har. Den valfrihet som alliansen pratar om är bara till för den som redan har, och målet tycks vara att än tydligare cementera olikheterna mellan invånarna, nu när våra gemensamma hyresrätter ska säljas ut till varje pris.

Valfriheten urholkas i själva verket mer och mer för varje dag. Valfriheten urholkas för landets hyresgäster. Valfriheten urholkas för dem som borde ha rättigheten att välja var de vill hyra sitt boende. Borgarnas utlovade valfrihet blir extremt problematisk när möjligheten att hyra sin bostad decimeras alltmer.

Jämförelser har gjorts mellan Stockholms iver att avyttra allmännyttiga bostäder och de utförsäljningar som Storbritannien genomförde av sin motsvarighet till vår allmännytta. Även där vändes den påstådda viljan att ordna bostäder till alla samhällsgrupper till att äganderätten som upplåtelseform prioriterades, och med facit i hand visar Storbritanniens exempel att utförsäljningarna inte har gett något bra resultat.

Områdena har inte blivit stabilare, och blandningen av upplåtelseformer har inte ökat. Valfriheten har visserligen ökat för dem som har råd att köpa sin bostad, men för dem som är beroende av att kunna hyra sin bostad har försäljningarna enbart lett till en minskad valfrihet. Vem är överraskad?

I Stockholm visar siffrorna redan att den uttalade avsikten att förmå hyresgäster i Stockholms yttre förorter att ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter i stället har lett till att de områden som redan innan haft en hög andel bostadsrätter även är de områden som omvandlats i högre utsträckning. Mönstret är tydligt i innerstaden och i vissa närförorter. Bortrationaliseringen av hyresbostäder i attraktiva delar av staden leder enbart till en stegrad segregation, ingenting annat.

Segregationsmönstren förstärks. Alliansens valfrihet kräver att man redan från början har fått en lägenhet från allmännyttan, och när dessa bostäders tillgänglighet minskar blir en del av segregationsprocessen att vissa människor kommer att få det mycket svårt att alls ta sig in på bostadsmarknaden. Samma människor kommer aldrig att ha möjlighet att välja att bosätta sig i ett attraktivt område.

Allt tyder på att det är en medveten strategi från borgerligt håll, en strategi som redan har förverkligats i bostadsminister Odells och statsminister Reinfeldts hemkommun Täby.

Det är nämligen de välbeställda kommunerna som driver på segregationen. När kommuner prioriterar att bygga dyra och exklusiva bostäder blir en följd att resurssvaga grupper tvingas flytta till andra kommuner. Av Boverkets bostadsmarknadsenkät till kommunerna i landet framgår att bara 15 av Stockholms läns 26 kommuner anser att det är en angelägen och viktig fråga att få i gång byggandet av hyresrätter med rimliga hyror. Täby kommun hör självklart till den del av länet som inte anser att detta är viktigt. Danderyd och Lidingö är två andra exempel.

Borgerligheten fortsätter ändå att påstå att deras utförsäljningar syftar till en större variation vad gäller upplåtelseformer och andelen bostadsrätter i Stockholms förorter. Minskad segregation är ledordet för att berättiga detta övergrepp.

Men vad är då segregation?

Alliansens idé är att hyresgäster ska erbjudas valmöjligheten att köpa sitt boende. Köpen ska ske i de områden som domineras av allmännyttiga hyresrätter och som i den borgerliga sinnevärlden räknas som segregerade, till skillnad från det välbeställda Täby som räknas som integrerat.

Enligt Nationalencyklopedin är segregation ett rumsligt åtskiljande av befolkningsgrupper som sker utifrån socioekonomisk status, hudfärg eller etnisk tillhörighet. Segregationen kan vara såväl frivillig som ofrivillig. För alliansen handlar problematiken dock enbart om vissa socialt marginaliserade bostadsområden, ofta de vars invånare har en stor etnisk mångfald. I verkligheten inbegriper segregationsprocessen självklart hela staden.

Det är därför kommuner av Täbys slag är den största drivkraften i den segregationsprocess där vissa delar av en storstadsregion kommit att präglas av specifika ekonomiska, sociala och etniska tillhörigheter. Orsakerna är inte bara individuella utan i lika hög utsträckning strukturella.

Odell, Reinfeldt och deras så kallade vänner fortsätter dock glatt att förenkla problematiken och undantar sina egna bostadsområden från diskussionen. Det är inte bara trångsynt utan även skamligt att förlägga hela segregationsproblematiken till vissa utpekade områden och samtidigt på fullaste allvar tro att det egna kvarteret i Täby är integrerat. På detta sätt fortsätter deras särintressen att utmyнна i säråtgärder för att integrera vissa personer i samhället, vilket därmed förväxlas med ett behov av en integrationsprocess som borde innefatta alla samhällets medborgare och bostadsområden.

Täby och andra kommuner har sålt ut sina bostadsföretag, och bostadsbyggandet inriktas på boenden för höginkomsttagare. De driver medvetet på en segregationsprocess där olika områden får olika socioekonomisk och etnisk prägel. Försäljningen av kommunala bostadsföretag är en del i en strategi för en fortsatt social, ekonomisk och etnisk uppdelning av inte minst storstädernas bostadsmarknader.

Invånare med högre medelinkomst än övriga invånare har en rad valmöjligheter till följd av sin ekonomiska situation men väljer oftast att bo etniskt och geografiskt avgränsat. Dessa personer ser sig aldrig som segregerade, eftersom de i och med sina ekonomiska förutsättningar kunnat välja var och hur de bor. Valfriheten förknippas således med betalningsvilja, vilket negligerar att människors vilja att bo någon annanstans inte behöver betyda att de verkligen kan välja att bo där på grund av att de saknar ekonomiska förutsättningar.

Om man menade allvar med att uppnå ett mindre segregerat samhälle skulle man genom en aktiv bostadspolitik, som utförsäljningen av allmännyttan anses vara, i stället rikta uppmärksamheten mot bostadssituationen i sin helhet. För detta krävs en statlig bostadspolitik som överbrygger de ideologiska skillnaderna på kommunal nivå och som verkar för en bostadspolitik där alla aktörer medverkar till en bättre integration.

I Allbokommitténs slutbetänkande pekade man på hur avgörande det är för en framgångsrik bostadspolitik att den är väl förankrad i kommunen. Det finns en tydlig skiljelinje mellan oss som anser att kommunen är skyldig att tillhandahålla boende för sina invånare och dem som främst lägger detta ansvar på individen eller på en större region som helhet.

Kommuner som säljer ut allmännyttan tar sämre ansvar för att ordna bostäder åt sina invånare. Det blir ofrånkomligt svårare att påverka bostadssituationen. Att vissa kommuner undviker detta ansvar är ett symptom på och en del av en segregationsprocess där vissa kommuner och områden får en specifik socioekonomisk prägel.

När allmännyttan säljs, och de privata värdarna höjer kraven för att få hyra en bostad som i kommuner som Täby är förlorarna ungdomar, studenter, ensamstående föräldrar och personer utan fast anställning, det vill säga alla de som varken får social förtur eller har tillräckligt gott om pengar för att kunna köpa en bostad. Kommuner som Täby står inte frikopplade från resten av samhället, även om det tycks vara deras önskan. Tvärtom tvingas deras resurssvaga grupper att lämna kommunen för att alls ha möjlighet att få ett boende.

Resultatet är att man lägger över ansvaret på sina grannar och förlitar sig på att inte alla resonerar så egoistiskt som man själv. I Täby tvingades kommunen i efterhand att reservera hus för att där kunna placera sociala förturer, men övriga invånare utan ekonomiska tillgångar har man lämnat vind för våg. Det är en strategi som otvivelaktigt får segregeringseffekter och stöter bort resurssvaga grupper från kommunerna som valt att prioritera kategoriboenden för ekonomiskt välbeställda i stället för att tillgodose alla invånares behov av boende.

I Täby krävs det dessutom att man är folkbokförd i kommunen för att man ska kunna stå i Täbys bostadskö. För att kunna flytta till kommunen krävs det med andra ord att man är beredd att köpa sitt boende. På detta vis manifesterar kommunen sin ovilja att ta emot inflyttade personer. Icke önskvärda personer kan på detta sätt hållas på ett betryggande avstånd.

Bara 8 av 26 kommuner i Stockholms län svarade att segregation eller integration av olika grupper i boendet är ett aktuellt problem för kommunen. Den segregation som blir följd av att välbeställda hushåll väljer vissa attraktiva och statusfyllda kommuner och kommundelar där mindre bemedlade inte har möjlighet att bosätta sig är just den typ av individuella val och kommunala strategier som får negativa konsekvenser i andra kommuner och i förlängningen för samhället i sin helhet.

Fru talman! Resultatet av den förda politiken blir inte som regeringen hävdar en ökad valfrihet utan en bostadsmarknad där marknadskrafterna fullt ut tillåts råda. Marknaden räknar pengar. Den tar inga sociala hänsyn. De som får betala priset för denna omläggning av bostadspolitiken är de ekonomiskt mest utsatta grupperna. Särskilt för de nytillkomna på bostadsmarknaden, bland annat ungdomar, studenter och invandrare, kommer svårigheterna att få en första bostad att öka. Det finns också en uppenbar risk för en ökad social, etnisk och ekonomisk segregation på bostadsmarknaden. Detta är helt oacceptabelt.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen och avslag på förslaget om ändring i Allbolagen.

Anf. 116 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Som vi har hört tidigare så är boendet en mänsklig rättighet som vi från Miljöpartiets sida verkligen värnar. I betänkandet *Vissa bostadspolitiska åtgärder* behandlas elva olika yrkanden som har väckts med anledning av propositionen i ärendet. Samtliga yrkanden avstyrks av majoriteten som vanligt. Majoriteten i utskottet tillstyrker regeringens förslag med en argumentation som jag tycker ganska tydligt säger just det motsatta mot det man avstyrker. Det tycker jag, fru talman, är en ganska märklig ordning i den här riksdagen.

Den utförsäljning av de kommunala bostadsföretagen som regeringen med den här förändringen av Allbolagen förbereder innebär nämligen precis tvärt emot vad man i sin argumentation påstår en minskad valfrihet och en minskad flexibilitet på bostadsmarknaden. Jag tycker att det är konstigt att majoriteten trots alla de övertydliga signaler som alla aktörer har redovisat inte tycks ha förmåga att ta till sig detta faktum.

Den förändring som man nu genomdriver leder alltså till en minskad valfrihet och en minskad flexibilitet på bostadsmarknaden, kanske inte för alla men för väldigt många. Man skulle även kunna påstå att i den

mån som några nu får en ökad valfrihet så sker det på andra bostadskonsumenter bekostnad.

För vilka är det som driver på ombildningen av kommunala hyresrätter till bostadsrätter? Det har vi tydligt fått lära oss under behandlingen av ärendet. Inte är det de som vill bo i de aktuella fastigheterna. Nej, det är oftast några som ser en möjlighet till snabba pengar och som sedan flyttar från fastigheten. Det är väldigt tydligt att det i första hand inte är en valfrihetsfråga som är motivet, om man nu inte är av den uppfattningen att den indirekta valfrihet som en fetare plånbok kan ge är det som är drivande.

Nej, det är faktiskt tvärtom vanligt att de som har övertalats att ställa upp i bildandet av bostadsrättsföreningar känner sig ganska lurade när initiativtagarna drar vidare för att göra snabba pengar på nya ställen. Förändringen handlar helt enkelt enbart om att gynna en affärsidé, inte om att skapa en rättvisare eller mer flexibel bostadsmarknad.

De privata hyresrätterna har under de senaste 30 åren i det närmaste halverats i landet. Man kan undra om det kommer att gå lika snabbt att halvera de kommunala hyresrätterna. Var ska de som då vill etablera sig på bostadsmarknaden hitta en bostad?

Att binda sig med stora lån till en bostad ger inte mycket utrymme över för flexibilitet på en allt svajigare arbetsmarknad där anställningstryggheten samtidigt minskar. Även för dem som har ekonomiska möjligheter att tidigt i livet ta ett sådant steg är det inte en särskilt lyckad manöver om man samtidigt vill vara tillgänglig arbetskraft. Enligt Handels utredningsinstitut önskar dessutom 90 procent av svenskarna ha möjlighet att någon gång hyra en bostad.

Den fortsatta argumentationen från majoriteten i betänkandet är att man ska gå vidare med andra åtgärder för att förbättra bostadsmarknadens funktion. Det är naturligtvis helt rätt. Om man avvecklar en stor del av de befintliga hyresrätterna behövs det verkligen stora åtgärder för att folk ska kunna få tag på en bostad.

Följdriktigt säger majoriteten att de vidare åtgärder man avser att vidta är att på sikt stärka hyresrättens ställning. Om det nu betyder att man har förstått att det behövs hyreslägenheter på bostadsmarknaden är det lite underligt. Varför börjar då majoriteten med att underlätta en utförsäljning av hyresrätten? För den som läser betänkandet är det glasklart att regeringen försöker med konststycket att både äta kakan och ha den kvar, vilket vi ju alla vet är en omöjlighet.

Dessutom tycker jag att det skadar förtroendet för hela det politiska systemet när de som regerar inte vågar erkänna effekterna av sina beslut. Det vore mycket hederligare om majoriteten rakryggat talade om att man helt enkelt inte har för avsikt att ta något ansvar för dem som inte har möjlighet att köpa sin egen bostad. Det är ju det man gör. Med denna ändring av Allbolagen stimulerar man den redan pågående utvecklingen mot att dem som inte kan köpa sig en bostad får allt färre alternativ att välja på. Det behövs fler hyresrätter, inte färre. Har ni inte insett det?

Just därför klingar argumentationen i betänkandet så falskt. Ni säger att ni vill ha ett blandat utbud och att ni strävar efter att utbudet ska svara mot efterfrågan. Men 65 procent av svenskarna vill enligt Handels utredningsinstitut inte riskexponera sitt boende. Nu tvingar ni allt fler att göra det.

Varför stimulerar ni inte i stället byggandet av nya hyresrätter, nya bostadsrätter eller ägarlägenheter eller vad ni nu ser som alternativa former? Det får för min del gärna vara kooperativa hyresrätter. Sedan alliansregeringens politik sjösattes har faktiskt byggandet störttyckt med 30 procent. Varför agerar man för att den efterfrågade hyresrätten ska försvinna som ett möjligt alternativ?

Jag vill inte spekulera i de bakomliggande motiven, men jag tycker faktiskt att de borde läggas på bordet. Risken är ju väldigt stor att hyresgästerna blir väldigt utsatta, för att inte säga rättslösa, om ni har som mål att den framtida hyresgästen ska hyra av en ägare till en ägarlägenhet. Vilka regler ska gälla i ett sådant fall? Vilka möjligheter kommer det att finnas att kontrollera kanske hundratusentals små hyresvärdar? Det är i dag helt okänt. Det skulle hedra er om ni talade om för hyresgästerna varför de ska tvingas flytta på sig till förmån för dem som bara ser bostaden som en affär.

När det gäller hyresgarantin kan jag bara konstatera att det är ett väldigt dåligt berett förslag. Det finns inget underlag som visar hur förslaget korresponderar med den aktuella budgetposten. Jag ser det mest som ett slag i luften och som ett försök att verka handlingskraftig, och jag tycker att det ska bli väldigt intressant att se hur kommunerna kommer att reagera på den nya pålagan.

Det blir kanske så att de som inte har råd att köpa en bostad får leta efter helt andra alternativ. Jag har faktiskt träffat ganska originella tågpendlare som har berättat för mig att ganska många människor med nya jobb i Stockholm löser sitt boende genom att ta tåget fram och åter under natten exempelvis till Sundsvall. Ett årskort på SJ är ju en ganska billig årshyra. Men jag hoppas verkligen att det inte är så regeringen anser att människor ska lösa det här med flexibilitet i boendet och på arbetsmarknaden.

Men det är klart att om nu regeringen menar att allt fler ska bo rullande på tågen får jag ju ett nytt argument för mitt krav på upprustning av järnvägen och då inte minst Dalabanan och dubbelspåret mellan Falun och Borlänge. Det kan bli en ny affärsidé – paketresor med fyra timmars sömn till Mora, en nattmacka på en nattöppen restaurang och sedan fyra timmars långsamt tågrullande åter tills jobbet börjar i Stockholm. Men då måste banan först rustas så att man inte blir väckt hela tiden av det dåliga spåret.

Nu fick jag på det här sättet, fru talman, möjlighet att faktiskt nämna Dalarnas behov av järnvägssatsningar än en gång, även om det kanske kan uppfattas som lite oseriöst. Men den bostadspolitik som förs i det här landet har skapat väldigt många underliga och i mitt tycke oönskade fenomen. Att lösa sitt boende med ett årskort är faktiskt inte ovanligt i dag. Husvagnar och husbilar har också blivit en vanligare lösning, när bostadspolitiken lämnar människorna i sticket.

Bostadsbyggandet var faktiskt på väg upp under den förra regeringen, även om det enligt oss i Miljöpartiet fanns stora brister även i den politik som fördes då. Men resultatet av alliansregeringens hittills förda politik förskräcker verkligen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen.
(forts. 14 §)

Kammaren beslutade kl. 16.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU14 Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning

Punkt 1 (Nya regler för tidsbegränsad anställning, företrädesrätt m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

145 för utskottet

140 för res. 1

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 25 c, 19 fp, 19 kd

För res. 1: 107 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 15 m, 4 c, 9 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 2 (Beräkning av anställningstid)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v)

Votering:

164 för utskottet

125 för res. 2

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 24 c, 20 fp, 20 kd, 16 mp

För res. 2: 107 s, 18 v

Frånvarande: 23 s, 13 m, 5 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 3 (Information till föräldralediga)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 3

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 84 m, 25 c, 20 fp, 20 kd
För res. 3: 107 s, 18 v, 16 mp
Frånvarande: 23 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkterna 4–8

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU16 Miljöanpassad offentlig upphandling

Punkt 2 (Kvantitativa mål för miljöanpassad offentlig upphandling)

1. utskottet
2. res. 2 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

34 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 84 m, 25 c, 20 fp, 20 kd

För res. 2: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 5 (Upphandling av mobiltelefoner)

1. utskottet
2. res. 5 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

35 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 84 m, 25 c, 20 fp, 20 kd

För res. 5: 1 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 6 (Upphandling av livsmedel)

1. utskottet
2. res. 6 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

34 för res. 6

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 84 m, 25 c, 20 fp, 20 kd

För res. 6: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 13 (Hänsyn till koldioxidutsläpp och avstånd vid offentlig upphandling)

1. utskottet

2. res. 13 (v, mp)

Votering:

254 för utskottet

36 för res. 13

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 84 m, 25 c, 20 fp, 20 kd

För res. 13: 2 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Prot. 2006/07:117

31 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU17 Informationskrav i noterade företag, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § (forts. från 12 §) **Vissa bostadspolitiska åtgärder** (forts. CU27)

*Vissa bostadspolitiska
åtgärder*

Anf. 117 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kammarkansliet och alliansföreträdarna för att jag har fått möjlighet att komma in tidigt i debatten. Jag har ett länsbesök i de något nordligare delarna av landet som börjar om ett par timmar, och jag är glad att jag har fått möjlighet att komma in så här tidigt. Tyvärr har jag inte möjlighet att stanna kvar under hela debatten.

Jag är glad över att kunna konstatera att en majoritet av civilutskottet har valt att ställa sig bakom den proposition som regeringen i mars månad överlämnade till riksdagen för behandling. Vi kan konstatera att det här är den första bostadspolitiska proposition som den här regeringen har överlämnat till riksdagen.

Propositionen innehåller långt ifrån allt som regeringen önskar uppnå under mandatperioden, men jag tror att den är ganska signifikativ för regeringens bostadspolitik i sitt upplägg. I propositionen och i det föreliggande betänkandet finns det framför allt två förslag, som kammarens ledamöter vet. Det första förslaget är att ta bort Allobolagens 2 kap. Det andra förslaget är att göra det möjligt för kommunerna att på ett särskilt sätt stödja vissa hushålls strävan efter hyreskontrakt.

De här två förslagen innebär dels att valfriheten i boendet ökar, dels att det blir möjligt att ge stöd till vissa utsatta hushåll. Det är inte möjligt med den skrivning som i dag finns i kommunallagen. Samtidigt som valfriheten ökar får den sociala delen av bostadspolitiken en tydligare och mer träffsäker profil. Den här propositionen är tillsammans med de förändringar som gjordes i budgetpropositionen för i år ett första steg mot en ny bostadspolitik.

Regeringen anser att bostadspolitiken för det första ska syfta till att frigöra bostadsmarknadens aktörer. Jag talar om hushållen, fastighetsförvaltarna och byggsektorn. Vi tror att det är på det sättet som vi uppnår bästa möjliga bostadsbestånd i förhållande till vad hushållen efterfrågar. Det är också ett avsteg, fru talman, från den förra regeringens politik, som egentligen via subventioner försökte styra såväl produktion som konsumtion av boende.

För det andra ska bostadspolitiken stödja de hushåll som av olika skäl har svårt att få bostad. Det är hushållen som ska få stöd, inte producenterna av bostäderna. I samband med att produktionssubventionerna har börjat avvecklas skedde därför också en kraftig kursändring jämfört med den tidigare regeringens politik på området. Nu kan vi konstatera att i dag kommer Boverket med sin senaste prognos. Den visar att politiken har gett resultat, det vill säga ett kraftigt ökat byggande jämfört med vad man trodde tidigare. 41 500 nya bostäder beräknas att byggas under det kommande året.

Regeringen menar att de grundläggande förutsättningarna för en fungerande bostadsmarknad finns. Vi har en stor och modern bygg- och byggmaterialindustri. Även om vi i dagarna har sett att det fortfarande finns mycket att göra för att förbättra konkurrensen och tydligen också kvaliteten, har under senare år kvalitetsfrågor fått stort utrymme i det utvecklingsarbete som pågår inom sektorn.

Vi har duktiga fastighetsförvaltare, både de kommunala och de privata. Jag besökte i går ett mycket välskött kommunalt bostadsbolag i Örebro, Öbo. Det är ett innovativt företag som verkligen har tagit itu med problemområden, som arbetar proaktivt, som försöker öka mångfalden genom till exempel hyrköp. Man kan börja med att hyra och därefter få köpa in sig i en bostadsrättsförening. Det är intressanta upplägg som växer fram också i de allmännyttiga bostadsföretagen.

Hushållen ser sina disponibla inkomster öka relativt kraftigt under de närmaste åren. Nu är det regeringens uppgift att skapa de förutsättningar som krävs för att bostadsmarknadens aktörer ska kunna verka fritt på ett sätt som leder till minskad bostadsbrist och förbättrat bostadsbestånd. Av de skälen menar regeringen att det är orimligt att subventionera produktion av bostäder, vilket också får till följd att politiker bestämmer hur människor ska bo. Detta resonemang har redan fått riksdagens stöd, vilket vi gläder oss åt.

Men även om det grundläggande syftet med propositionen är att föra tillbaka ansvaret för den kommunala egendomen och för bostadsförsörjningen till de förtroendevalda i kommunerna, skapar det samtidigt bättre förutsättningar för en lokal bostadsmarknad som präglas av bättre balans mellan olika upplåtelse- och ägarformer och en bostadspolitik som utgår från att det är hushållen och inte politikerna som ska avgöra hur man vill bo.

Vi föreslår nu riksdagen att avskaffa tillståndsplikten. Det är en sådan lagstiftning som hindrar hushållen och de demokratiskt valda kommunpolitikerna att fatta egna beslut. Detta ska inte tolkas som att regeringen föredrar att människor bor i bostadsrätter. Det ska tolkas som precis vad det är, nämligen en möjlighet för fastboende hyresgäster att bilda bostadsrättsförening om tillräckligt många vill det och den kommunala

ägaren också vill det. Vi för ned beslutanderätten till lokal nivå. Vi stärker det kommunala självstyret på centrala politikernas bekostnad.

Hyresrätten, fru talman, har och måste i framtiden också ha en viktig roll på bostadsmarknaden, inte minst för att arbetsmarknaden ska fungera i Sverige. Den här regeringen vann, av allt att döma, det senaste riksdagsvalet på sin jobbpolitik. Hyresrätten spelar en central roll för att denna jobbpolitik ska få de effekter som vi önskar. Den som säger att alliansen hotar hyresrätten har därför på ett grundläggande sätt missförstått vår politik. Det är också viktigt att i det sammanhanget komma ihåg att över 70 procent av bostäderna i flerbostadshus i Sverige just utgörs av hyresrätter.

Om vi ser på de områden som nu verkar vara mest aktuella för ombildningar i Stockholmsområdet utgör hyresrätten över 85 procent av beståndet. Ryktet om att hyresrätten skulle vara död är något överdrivet. Skulle den andelen minska med några procentenheter nationellt när hyresfastigheter ombildas till bostadsrättsföreningar är det milt sagt alltjämt fel att tala om hyresrättsens avskaffande. Det kan inte nog understrykas att hyresrätten tvärtom är central för alliansens syn på bostadsfrågorna. Det är vår bedömning att bildandet av bostadsrättsföreningar inte i någon större utsträckning kommer att hota den viktiga flexibiliteten och rörligheten på bostadsmarknaden.

Att bilda en bostadsrättsförening är ett ganska omfattande projekt som bara mogna och bofasta hyresgäster tar sig för. Det är ofta hushåll som har bott i samma bostad förhållandevis länge och som längtar efter att också kunna äga sin bostad – känna den tryggheten. Samtidigt som jag gärna hyllar hyresrätten vill jag också säga att jag har full förståelse för att många hushåll strävar efter att äga sitt boende. Det är faktiskt en legitim och fullt förståelig strävan.

I en del bostadsområden i vårt land är det svårt att uppnå de förutsättningar som krävs för ombildning av en kommunal hyresfastighet till bostadsrättsförening. Så är det. Det har ofta att göra med utanförskap, som hindrar hushållen från att kunna fatta de beslut som de kanske helst skulle önska. Det har skapat tydliga hinder mot den mångfald i bostadsområden som är önskvärd. Hyresrätten blir av helt naturliga skäl dominant i dessa bostadsområden. Det tillhör inte förslagen i betänkandet, som alla känner till, men alliansen anser sedan en längre tid att så kallade ägarlägenheter också bör bli möjliga i Sverige. Regeringen menar att det skulle utgöra en möjlighet för människor i mer socialt utsatta områden att faktiskt äga sin bostad utan att man också behöver bilda en bostadsrättsförening, som ofta kan bli svag i ett sådant område.

Jag kan nämna att det man bland annat såg i Örebro, Öbo, är att det kommunala bostadsbolaget håller på att bilda en bostadsrättsförening där hyresgästerna får en återköpsgaranti. De kan under en ganska lång tid få tillbaka exakt vad de har betalat. De ska inte bli hyresgäster hos sina grannar, utan det är det kommunala bolaget som äger bostäderna. Man sänker alltså tröskeln. Jag tror att de bostadskreditgarantier som vi också arbetar med kommer att vara ett bra instrument så att flera människor i utsatta områden kan känna den trygghet som det innebär att äga sin egen bostad.

Fru talman! Det är regeringens uppfattning att allmännyttan inte ska förvandlas till så kallat *social housing*. Det framkommer tydligt i de

tilläggsdirektiv som i dag har lämnats till regeringens utredare för allmännyttan, Michaël Koch. Bakom denna målsättning står inte bara regeringen, utan vi har också haft samtal med parterna på marknaden. Alla står inte bakom detta fullt ut, men jag tror att huvudinriktningen ändå är tydlig. Vi har en gemensam strävan att från den europeiska unionen ta hem svensk bostadspolitik, att hitta en svensk lösning på denna utmaning som vi har i och med att kommissionen har två starka anmärkningar mot inriktningen av svensk bostadspolitik.

Jag har hittills berört betänkandets förslag utifrån ett upplåtelseformsperspektiv, men det handlar långtifrån bara om kommunala hyresfastigheter som omvandlas till bostadsrättsföreningar. Det handlar lika mycket om att kommunala bostadsbolag ska kunna sälja delar av sitt bestånd också till privata fastighetsförvaltare.

Återigen handlar det inte om att regeringen nödvändigtvis vill att hyresfastigheter ska säljas till privata hyresvärdar, utan om möjligheten för kommunerna att göra det.

Jag vill samtidigt säga att jag är tveksam till om det verkligen ligger i samhällets intresse med till exempel ett kommunalt bostadsbolag som har mellan 70 och 80 procent av en hyresmarknad i sin egen kommun. Vanligtvis brukar man anse att en sådan aktör är för dominant, oavsett vilken marknad det rör sig om.

Fru talman! Det som definitivt kan sägas är att regeringens politik syftar till en social bostadspolitik. Vi har redan lagt fram förslaget om en hyresgaranti som kommunerna har möjlighet att ge till sina hyresgäster. Vi arbetar också på en kreditgaranti, som kan komma antingen i budgetpropositionen eller i en särproposition senare.

Jag tror att varje krona av de 100 miljoner som har anslagits kommer att vara till mycket god nytta. Här har regeringen lyckats lägga ett övergripande uppdrag på BKN utan någon extra kostnad för staten, vilket gör att de avsatta 100 miljonerna kan gå oavkortat till kommunala hyresgarantier.

Slutligen, fru talman, kan jag konstatera att just förslaget om hyresgarantier tycks få stöd av hela civilutskottet, inte bara av alliansens partier. Det är glädjande. Det är regeringens förhoppning att vi i så stor utsträckning som möjligt ska kunna besluta om Sveriges bostadspolitik i en anda av samförstånd.

Anf. 118 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Jag tänkte få diskutera kommunala bostadsföretag som riskerar att bli socialbostäder, med ansvarigt statsråd. Bostadsforskarna Bengt Turner och Lena Magnusson visade i en studie nyligen att ju mindre de kommunalägda bostadsföretagen är, desto mer segregerade blir de. När allmännyttan är liten blir den *social housing* av samma snitt som på kontinenten, ett särskilt boende för fattiga människor eller människor med sociala problem. Då blir det ett boende som pekar ut dem som bor där. Då blir det ett boende där sociala problem samlas.

Jag trodde att det var åt andra hållet alliansen ville gå, att alliansen ville bryta utanförskapet. Nu kommer i stället utanförskapet att öka.

När det gäller bostadsbyggandet har bostadsministern uttryckt att han ser det som centralt för en flexibel bostadsmarknad att utveckla hyresboendet. Jag ställer mig verkligen frågande till hur ni borgare vill utveckla

hyresboendet genom att ta bort allt stöd till detsamma och nu öppna för ohämmade utförsäljningar.

Vilka styrmedel vill bostadsministern ha när allmännyttan försvinner i de attraktiva områdena? Hur ska du utveckla allmännyttan om allmännyttan bara finns och kan erbjuda bostäder i slitna områden?

Prot. 2006/07:117

31 maj

Vissa bostadspolitiska åtgärder

Anf. 119 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Hur bryter man utanförskapet? Ja, låt oss konstatera att den förra regeringen inte lyckades göra det. Den segregation vi ser i dag är resultatet av den bostadspolitik som har förts under de senaste tolv åren, med en ökad segregation undan för undan.

Det vi vill göra är att skapa en ökad mångfald också i problemområdena. Det är en ambition som vi delar med de privata fastighetsägarna och som vi delar med de allmännyttiga bostadsföretagen.

Till min glädje ser jag nu att de allmännyttiga bostadsföretagen ser sig ha en ny roll med den nya bostadspolitiken, när de får nya möjligheter, exempelvis på ett så kreativt sätt som jag såg i går i Örebro, att gå in och se till att det inte bara blir hyresrätter i ett område som människor snabbt flyttar ifrån när de har fått fast mark under fötterna, har fått ett arbete och så vidare, utan där man vill stanna kvar och får chansen att äga sin bostad.

Jag tycker att Fredrik Lundh skulle överväga lite grann om det inte är en kraft i arbetet mot segregationen att ta vara på människors vilja att känna den trygghet som det är att äga sin bostad.

Ohämmade utförsäljningar, säger Fredrik Lundh. Jag tycker att det är en ganska märklig formulering, som Fredrik Lundh använder gång på gång. Det vi har gjort är att skapa förutsättningar för de lokala politikererna, de som finns närmast människorna, de som finns närmast hyresgästerna, att tillsammans med hyresgästerna, om de vill, ombilda till bostadsrätter.

Det skulle vara intressant att höra: Tycker inte Fredrik Lundh att det är bra att den möjligheten finns att det ska ske lokalt?

Vi har en lång tradition i Sverige av att det här har kunnat ske lokalt. Det som är ett brott i denna långa tradition är de stopplagar som ni tillsammans med framför allt Vänsterpartiet drev igenom under den förra mandatperioden. Det är detta som är ett brott i den svenska bostadspolitikens långa tradition.

Anf. 120 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Regeringen säger att den vill öka integrationen genom att tillåta ombildningar av kommunägda hyresrätter. Det kommer att bli precis tvärtom. Segregationen kommer att öka. Det kan minsta barn förstå.

Drivkraften bakom ombildningarna är möjligen att göra ett klipp, inte att man sedan länge ivrigt längtat efter att få bo i en bostadsrätt. Det visade utvärderingen av den förra ombildningsvågen i Stockholm.

Ombildningarna kommer alltså att ske där det finns möjlighet att göra de ekonomiska klippen. Det är i de mest attraktiva områdena och där det redan finns många bostadsrätter. I dessa områden kommer människor med låga inkomster inte att ha någon möjlighet att få en bostad. Segregationen och utanförskapet kommer att öka.

Jag tycker att regeringen ska lära sig skillnaden på integration och segregation.

Hur blir det med hyrorna i storstäderna om allmännyttans hyresnormerande roll försvinner? Om vi inte har någon allmännytta att jämföra med, hur behålls då hyrestaket?

Jag vill bara avslutningsvis fråga om statsrådet vill ha de 36 000 protestunderskrifterna från Hyresgästföreningen i region Stockholm eller om han vill att vi ska ta hand om dem efter debatten.

Anf. 121 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Integration blir det inte, säger Fredrik Lundh, om det sker ombildningar som förhandlas fram. Om 75 procent av de boende vill bilda en bostadsrättsförening och de lokala politikerna tycker det kommer integrationen att ta fart, enligt Fredrik Lundhs bedömning.

Det där stämmer inte. Jag återkommer till erfarenheterna från Örebro, där Öbo är ett företag som har över 70 procent av hyresrätterna men som har förvaltats detta väl. I de bostadsrättsombildningar som nu planeras bland de 23 000 lägenheter som man har ska 400 bli bostadsrätter. Då kommer kostnaderna att sjunka – hörde Fredrik Lundh det? – för dem som bor där. Hur det hindrar integration skulle vara intressant att veta.

Fredrik Lundh har någon sorts ideologisk låsning i detta: Att äga sin bostad blir bara dyrare och sämre. Han får gärna hysa den uppfattningen. Men förhindra då inte för dem som vill att kunna äga! Detta tycker jag inte hör ihop med en traditionell socialdemokratisk politik. Ni vänder om på något sätt när ni hamnar i opposition.

Jag tror att det ändå är alldeles uppenbart att integrationen kan ta fart om människor har chansen att bo kvar och ändå känna tryggheten i att äga sin bostad.

Jag tror att de allmännyttiga bostadsföretagen och de privata hyresvärdarna är beredda att arbeta kreativt och aktivt för att bryta segregationen. Jag vill göra det jag kan för att ge dem förutsättningar för detta genom bostadspolitikens olika verktyg.

Det finns väldigt många människor, inte minst de som kommer från andra länder, som är vana vid att kunna äga sin bostad och känna en trygghet i detta. De ska få chansen att göra det utan att behöva flytta från dessa områden så fort de har fått ett fast arbete. Det är det som sker i dag, och det är det som driver fram segregation.

Anf. 122 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag försökte i mitt kanske något för långa inledningsanförande förklara och visa vilken värld Mats Odell kommer från som negativt för Sveriges hyresgäster när vi ska utforma en ny bostadspolitik. Den enda värld som existerar för Mats Odell är människors valfrihet att köpa något. Men valfriheten för människor som inte vill, kan eller tycker att man ska behöva köpa sin bostad är det som vi i Vänsterpartiet ytterst vill slå vakt om. För den här gruppen har det varit viktigt att ha den begränsning som har funnits i Allbolagens andra kapitel.

Det är rimligt att man värderar hur stor andel hyresrätter man ska ha i relation till andra upplåtelseformer till exempel när det finns en vilja att göra en ombildning. Detta kallas för en stopplag. Det är en rimlig begränsning i ombildningshänseende just för att kommunen har bostadsför-

sörjningsansvaret. Kommunen måste tillsammans med staten ansvara för att det finns en balans i upplåtelseformerna.

Det är också märkligt att Mats Odell använder exempel från områden där det finns en stor andel allmännytta. Det finns faktiskt redan kommuner som inte har någon allmännytta. Det finns kommuner som inte har några hyresrätter, utan de har en ensidig upplåtelseform där man måste äga sin bostad för att bo där. Hur kan Mats Odell som bostadsminister så ensidigt se på valfriheten för de hyresgäster som vill fortsätta att hyra? Man vill inte förstå och titta på deras oro. Ser du inte att det finns en oro bland hyresgäster som är på väg att bli av med möjligheten att hyra sin lägenhet?

Anf. 123 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Ett par principer är väldigt viktiga. Ingen ska tvingas att köpa sin bostad. Man ska med goda villkor kunna bo kvar som hyresgäst. Där tror jag att Egon Frid och jag är helt överens.

De mest segregerade områden är de som domineras av hyresrätter. Det saknas en mångfald. Jag kan ta exemplet Öbo igen – jag tycker att det är ett strålande exempel på hur man kan hantera detta i ett allmännyttigt bostadsföretag. Där har man byggt enplansvillor med hyrköp i dessa områden. Man kan bo kvar och hyra hur länge man vill, men man har under en viss tid – jag tror det var sju och ett halvt år – chansen att till ett fast pris köpa bostaden. Samtliga hade gjort det. Jag var och tittade på dessa fantastiskt fina hus på drygt 100 kvadratmeter. Alla hade köpt. Detta har skapat en integration i bostadsområdena.

Jag förstår inte den ideologiska blindhet som tycks präglade några kamrater. Jag ska inte säga att Egon Frid tillhör dem, för han har ju ändå öppnat för vissa saker, till exempel att det ska få finnas ägda bostäder. I tidigare skeden av den ideologi som Egon Frids parti bygger på var man inte helt öppen för detta. Men jag tycker att vi nu ändå ser en möjlighet till dialog.

Stämmer det inte, Egon Frid, att områden som präglas av hyresrätter, där det är en stor genomströmning av boende, flyttar man ifrån när man har kommit upp på fast mark i livet? Man kanske har kommit hit som flykting. När man har lärt sig svenska och så vidare kanske man känner att man ska flytta till ett annat område och att det inte är bra i området med hyresrätter. Måste vi inte försöka att stabilisera dessa områden?

Egon Frid kanske kan berätta för mig vad som är Vänsterpartiets recept, om man nu inte ska spränga in möjligheter att äga sin bostad i dessa områden?

Anf. 124 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag är den förste att instämma i att vi behöver arbeta mot utanförskapet och mot segregation. Naturligtvis ska vi satsa på alla bostadsområden, inklusive hyresområden. Det finns olika sätt att göra detta på. En mer demokratisk hyresmarknad är en av de centralaste delarna i detta.

Här är regeringen inne och vill ta bort skyldigheten att ge information till hyresgästerna vid diskussion om till exempel ombildning. Demokrati är delaktighet. Ju mer man hör på Mats Odell, desto mer förstår man att det är dollartecken som syns på insidan av glasögonen.

Jag kommer från en värld där jag träffar de oroliga hyresgästerna. Jag var ute på Mynttorget i dag och pratade med hyresgäster som är oroliga för att deras hyresrätter är på väg att försvinna eller att hyressättningen kommer att hamna på en sådan nivå att deras besittningsskydd blir hotat av ekonomiska skäl. Är detta en demokratiskt god bostadspolitik?

Mats Odell har missuppfattat detta med social bostadspolitik. Vi menar en social allmän bostadspolitik – alltså att den generella bostadspolitiken ska vara så omfattande att man garanterar vissa centrala områden, till exempel ett hyressystem som bygger på bruksvärdesprincipen, som garanterar människor besittningsrätt så att de vet att de har råd att bo i hyresrätten. Detta är avgörande och centrala områden som nu kommer att ifrågasättas genom de lagförslag som finns och de beslut som nu tyvärr kommer att fattas av kammaren som en följd av regeringens nya bostadspolitik.

Mats Odell, kan du inte dela något av den oro som hyresgästerna känner?

Anf. 125 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Om det nu finns en stor segregation i områden med 100 procent hyresrätter frågar jag Egon Frid: Vad är då Vänsterpartiets koncept för att komma tillrätta med detta? Då talar han om att vi ska ha en mer demokratisk hyresmarknad. Jag väntar fortfarande på svar om vad detta innebär.

(EGON FRID (v): Hyresgästinflytande.)

Hyresgästinflytande? Okej. Vi har en situation med en stor genomströmning i dessa områden.

Jag såg också hur Öbo i exempelvis bostadsområdet Vivalla har köpt in skolan och rustat upp den för tiotals miljoner kronor – det har kanske blivit Örebros finaste skola – för att man ska försöka stabilisera området. Alla är också överens om att det behövs flera upplåtelseformer i detta område. Det blir man förvägrad av Vänsterpartiet och, såvitt jag förstår, också av Socialdemokraterna. Ni talar om en ohämmad utförsäljning. I själva verket stabiliserar man de här områdena genom att skapa förutsättningar för mångfald och trygghet. Detta vill ni av ideologiska skäl vägra. Jag tycker att det är tragiskt.

Anf. 126 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag ska ta fasta på ordet mångfald, som ministern använde. Det är väl det som vi från oppositionens sida är så konfunderade över.

Verkligheten är olika i olika kommuner. Det finns kommuner där man har väldigt ont om hyresrätter eller inga alls, och det finns kommuner som det exempel ministern använder, där man också i mitt tycke har alldeles för stor andel hyresrätter. Beroende på vilka exempel man väljer blir problemen olika. Väljer man det exempel som ministern har valt under den här debatten är det riktigt att det behövs alternativ. Men vi kan ju titta på andra delar av landet, till exempel Stockholms innerstad, där situationen är helt annorlunda.

Människor vill faktiskt gärna ha möjlighet att hyra en bostad. Framför allt äldre människor vill gärna slippa det ansvar som ägandet innebär.

Ministern behöver inte tala om för oss i utskottet att det är billigare att äga än att hyra. Det vet vi. Men trots det väljer många människor, framför allt när de blir äldre, att slippa ägaransvaret.

Den här politiken leder sakta men säkert till att möjligheten att välja hyresalternativet minskar på många ställen i Sverige.

När det gäller Stockholm börjar man undra. I Stockholms innerstad finns det bara 22 000 hyresrätter kvar i allmännyttans ägo. Det skulle vara intressant att höra om ministern har någon kalkyl på när hyresrätterna i allmännyttan i Stockholms innerstad kommer att vara slut?

Anf. 127 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jan Lindholm tycker också att det är viktigt med mångfald men vill sedan ändå genast begränsa möjligheterna.

Jag vet inte om Miljöpartiet också är emot att kommunerna får tillbaka sin beslutanderätt över detta. Är det Miljöpartiets uppfattning att vi ska ha ett statligt överförmyndarskap över kommunerna när det gäller hur de ska hantera sina bostadsbestånd? Det skulle vara intressant att veta.

Jag hoppas att det inte är så. Jag tror att det är en god demokratisk princip att föra ned besluten så nära människorna som möjligt. Det är av de lokala politikerna man kan utkräva ansvar för hur de agerar. Där kan man bedriva en kommunal valrörelse i konkreta frågor som rör bostadspolitiken på den plats man befinner sig.

Det var ett ganska svepande uttalande som Jan Lindholm kom med när han sade att äldre vill slippa ägande. Vad får han det ifrån? Det är ett alldeles oerhört påstående. Det är nog svårt att leda detta i bevis. Har Jan Lindholm minsta möjlighet att berätta för mig vilket statistiskt underlag han stöder detta uttalande på? Det leder honom sedan genast in på något slags statligt överförmyndarskap som ska förhindra människor som vill känna tryggheten av att äga sitt boende att göra det.

Säljer allmännyttan befintliga bostäder till sina hyresgäster är det rimligt att allmännyttan också bygger nya hyresrätter för de resurser man får loss när man säljer hyresrätterna. Historien tar inte slut i och med att man har gjort en försäljning av en fastighet, utan det naturliga är att man söker efter nya möjligheter att bygga och tillgodose det behov som finns på bostadsmarknaden.

Anf. 128 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Ministern vill tydligen inte svara på mina frågor.

Jag kan berätta att det är Handelsns utredningsinstitut som har gjort en undersökning om människors inställning till ägande och olika boendeformer. 90 procent av svenska folket vill någon gång under sitt liv ha möjlighet att hyra en bostad, och just de över 65 är högt representerade i undersökningen, så det finns ett mycket gott statistiskt underlag för att äldre inte tycker att det är särskilt trevligt att ha ägaransvaret för sitt boende på ålderns höst. Därom råder det inget tvivel.

Jag tycker att det statistiska underlaget i ministerns anförande var knepigt, så jag undrar vad regeringen grundar sin argumentation på.

Man slår sig till exempel för bröstet över att vi ska ha så högt byggande i år här i landet. Det är ett resultat av den förra regeringens politik, inte av den här regeringens. För vad har hänt sedan denna regerings politik slog igenom? Byggandet har störttykt. Enligt Statistiska centralbyrån – om jag nu ska ange var jag har fått siffrorna ifrån – har byggandet minskat med 30 procent under första kvartalet i år jämfört med samma kvartal förra året. Så det råder inget tvivel om att regeringens politik har misslyckats.

Jag får inget svar på den fråga som jag har ställt till ministern. Hur ser regeringen på framtiden? Det vore bra om regeringen talade om vad man vill. Vi har fått höra att regeringen vill skapa möjligheter för kommunerna att agera. Det är väl okej. Men det skulle vara intressant att veta om regeringen har någon egen vilja med bostadspolitiken.

Och det skulle vara intressant att få reda på när ni anser att hyresrätten ska vara borta i Stockholm. De har minskat. Sedan sekelskiftet har hyresrätterna i Stockholms innerstad minskat i antal med 20 procent. Det är en ganska hög minskningstakt. Jag har själv räknat ut att det inte borde ta mer än högst tio år innan de är borta. Med det förslag som ni nu genomför torde det gå ännu snabbare. Jag skulle vilja veta om ni har någon bild av det.

Anf. 129 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är alltid ett risktagande att låta människor bestämma lokalt. Vad det innebär ska de som väljer sina kommunpolitiker i kommunalvalen i Stockholms stad ta ställning till. Vi släpper beslutanderätten över detta.

Jag häpnar över Jan Lindholms sätt att resonera. Han säger att det finns ett stort antal människor över 65 år som vill hyra sin bostad. Varför då inte designa en politik som riktar sig till de äldre? Det ni vill göra är att behålla en stopplag som gäller hela befolkningen. Hur konsekvent är det?

Vi vill ha mångfald. Vi ger förutsättningar för kommunerna och bostadsmarknadens parter att släppas fria. De ska inte styras av subventioner utan få långsiktigt goda förutsättningar att kunna bygga och förvalta alla typer av upplåtelseformer.

Byggandet har störttykt, säger Jan Lindholm som tycks vara intresserad av statistik. Har han hört talas om de så kallade Odellplattorna? Över 7 000 bostäder som annars hade bokförts på första kvartalet 2007 hamnade på sista kvartalet 2006. Nu förstår jag att Jan Lindholm försöker räkna in det i den förra regeringens kvot, och det bjuder jag på. Men jag har ändå ganska stark statistik i dagens prognos från Boverket som pekar på att 41 500 bostäder kommer att byggas under kommande år.

Vi har egen vilja. Den är att släppa loss aktörerna och ge dem goda villkor. Vi ska inte stödja dem som producerar bostäder utan de hushåll som behöver hjälp och stöd i sin konkreta situation. Det är en mer träffsäker politik som i långa loppet skapar ett högre bostadsbyggande, vilket är en förutsättning för att vi ska komma till rätta med de problem som det innebär att ha 190 000 människor i bostadskö enbart här i Stockholm.

(Applåder)

Anf. 130 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag tänker hålla mig kort i dagens debatt. Jag vill instämma i det som statsrådet Mats Odell har framfört i kammaren i dag.

Jag vill helt kort kommentera de två förslag som dagens debatt handlar om. Det ena är vi politiskt överens om. Det handlar om att möjliggöra för kommunerna att ge hyresgarantier så att vissa hushåll ska kunna er- hålla ett hyreskontrakt.

För att skapa en morot för kommunerna att ge hyresgarantier införs en ekonomisk ersättning till kommunen för varje given garanti. Skälet för att möjliggöra för kommunerna att ge hyresgarantier bottnar naturligtvis i att vissa grupper, framför allt ungdomar, har haft svårt att få teckna ett förstahandskontrakt för att de till exempel inte har ett fast arbete.

Detta är ett bra förslag, och förhoppningsvis kommer kommunerna att använda sig av möjligheten. Det är naturligtvis något som vi och rege- ringen kommer att följa noga.

Fru talman! Jag vill nu komma in på det ämne som debatten så här långt framför allt har handlat om, nämligen borttagandet av andra kapitlet i Allbolagen, det vill säga tillståndsprövningen när det gäller försäljning av kommunala bostadsbolags fastigheter, helt eller delvis.

För mig är detta i grunden en glädjens dag. Det är viktigt att återföra beslutanderätten av kommunal egendom till dess rättmätiga ägare, näm- ligen kommunerna och deras politiker. När lagen infördes framfördes mycket skarp kritik från Lagrådet om den stora inskränkning som gjordes i det kommunala självstyret. Lagrådet framförde att lagen inte på något sätt stod i proportion till det statliga intresse som den var avsedd att tjäna. Därutöver framförde Lagrådet att kriteriet för vägran av tillstånd som angavs i lagen skulle ge utrymme för högst subjektiva bedömningar. Det är ett resultat som vi också har sett.

Fråga de boende i Östberga eller i Akalla som fick nej till ombildning till bostadsrätt, trots att fastighetsägaren – kommunen – sade ja.

Vi i alliansen har mycket stor tilltro till de kommunala förtroende- valda och ett stort förtroende för väljarna. De kommer i allmänna val att rösta för eller emot bedriven politik och kommande politiska förslag utifrån om de tycker att de har varit bra eller dåliga.

Jag måste fråga Socialdemokraterna: Har ni inte förtroende för de kommunala företrädarna? Har ni inte heller förtroende för väljarna?

I debatten om bostadspolitiken används ofta stora ord. Jag vill peka på hur det ser ut i dagsläget: bostadsbrist, olaglig andra-, tredje- och fjärdehandsuthyrning, svarta pengar i samband med överlåtelse av hyres- kontrakt. Under de senaste tio åren har vi haft en låg nyproduktion.

Detta är resultatet av den politik som har förts av Socialdemokrater- na, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det mest förvånande är egentligen att er ambition är att göra mer av det som har skapat den situation som vi ser på bostadsmarknaden.

Vår ambition är att skapa en långsiktig och stabil bostadspolitik med ökat byggande, minskad bostadssegregation och med möjlighet att *flytta* till en bostad, inte *köa* till en.

Vi i alliansen vill ha en bostadspolitik som utgår från människors ef- terfrågan och fria val.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 131 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! En majoritet – hela 62 procent – av de unga i åldrarna 18–23 bor hemma, i studentlägenhet, i andra hand eller inneboende och saknar därmed besittningsskydd. Det visar den Sifundersökning som jagvillhabostad.nu och Sveriges Byggindustrier nyligen har presenterat. Det är en stor grupp ungdomar som inget hellre vill än att komma hemifrån och skaffa sig ett eget boende.

Att öppna för ombildningar av de kommunalt ägda bostadsbolagen gör att antalet hyresrätter minskar, vilket definitivt minskar ungas valfrihet att bo.

Kan du, Ewa Thalén Finné, förklara hur det förslag som ni nu kommer att driva igenom kommer att leda till flera lägenheter för landets unga? Varför ska man sälja ut de allmännyttiga hyresrätterna för att få pengar att bygga nya för? Det är något som faller på sin egen orimlighet. Varför sälja en lägenhet till underpris som det kostar 5 000 kronor att bo i för att bygga en som det kostar 10 000 kronor att bo i?

Anf. 132 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Att det är bekymmersamt för många ungdomar kan vi vara helt överens om. Dilemmat är att det har det varit under väldigt lång tid. De 63 procent som gärna vill flytta hemifrån har väl inte uppstått sedan oktober? Jag vet att det inte är så.

Man pratar utifrån ett perspektiv som handlar om Stockholms innerstad och närförorter. Det ser olika ut i Sverige. Jag vet många platser där det inte är ett dugg problematiskt att ordna en bostadsrätt till bra pris. Jag vet också platser där man kan få en hyresrätt.

Det mest fascinerande är ju att man har så många synpunkter på vad de kommunala företrädarna gör och inte gör. Jag har förtroende för dem. I normal fastighetsförvaltning är det självklart att man vill både sälja, köpa och bygga nytt. Om man ska kunna bygga nytt måste man ofta sälja, annars har man inget kapital att bygga för.

Socialdemokraterna kanske vill att staten ska finansiera allt bostadsbyggande.

Vi vill skapa en långsiktig och stabil bostadspolitik. Det är vår ambition. Jag är säker på att vi kommer att lyckas med det innan den här mandatperioden är över.

Ni vill fortsätta att göra det som ni har gjort. Det har ju inte hjälpt. Varför skulle det börja hjälpa nu när det inte har hjälpt tidigare?

Anf. 133 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Den borgerliga majoriteten kallar andra kapitlet i lagen om allmännyttiga bostadsföretag för en stopplag. Det är fel. Det har aldrig varit fråga om något stopp. Det visar också Boverket i en av sina rapporter om Allbolagen. Kommunerna har kunnat sälja en stor del av sitt bestånd. Tillståndsplikten vid försäljning av kommunala lägenheter har varit en klok sammanvägning av behovet att trygga tillämpningen av en nationell lagstiftning. Jag tänker då på hyreslagen, hyresgästernas intresse av att kunna bo tryggt med ett fungerande hyrestak och kommunernas självbestämmande. Att kalla det för en stopplag är att slå blå dunster i ögonen på folk.

Undersökningen visar att väldigt få – nästan inga – önskade försäljningar har stoppats utanför storstadsområden genom denna lag från 2002.

När gemensamma tillgångar ska reas ut, vilket kan slå sönder möjligheterna till såväl den sociala bostadspolitiken som vårt hyressystem är det väl ändå inte för mycket begärt att kräva beslutsunderlag, konsekvensbeskrivningar och att hyresgästerna ska tillfrågas innan man säljer allmännyttan? Det var därför lagen kom till. För mig som socialdemokrat är det en självklarhet. Tydligt är det inte en självklarhet i ett borgerligt Sverige.

Anf. 134 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Det var faktiskt inte de borgerliga partierna som kallade den här lagen för stopplag. Det gjorde även partierna på er sida. Men sedan kom det så många stopplagar, inom sjukvården bland annat, så man måste börja kalla det något annat så att man kunde hålla reda på alla inskränkningar som staten skulle göra på andra nivåers möjlighet att fatta beslut.

För mig är det så grundläggande att försvara den kommunala självstyrelsen. Jag kan inte tycka att det är acceptabelt att vi har den sortens lagar över huvud taget. För mig är det absolut självklart att den nivå som äger en tillgång också fattar besluten om det hela utan att gå omvägen över staten.

Man kan naturligtvis säga att Boverket har tittat på detta och att det har fungerat på de flesta håll. Det har inte varit så mycket förhindrande av försäljning.

Men det finns ställen där det har stoppats. De människorna har ju känt sig oerhört kränkta av att inte kunna få göra det som de har önskat. Jag tycker att det är förvånande att man kan försvara något som går emot vad människor vill, vad de kommunala företrädarna vill och vad de går till val på. Det ska vi försvara.

Vi kan ha politiska debatter om att man tycker att de kommunala företrädarna gör rätt eller fel, men vi ska inte inskränka deras beslutanderätt.

Anf. 135 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag vill meddela Ewa Thalén Finné att jag har förtroende för de väljare som har röstat på Vänsterpartiet. Jag har inte förtroende för väljaren Mats Odell när det gäller bostadspolitiken.

Däremot har jag förtroende för alla engagerade medlemmar i Hyresgästföreningen som är oroliga på grund av detta lagförslag, ändringen av Allbolagen. Tyvärr har vi fått obalans mellan tillgång och efterfrågan på bostäder, och jag är den förste att beklaga det.

Ewa Thalén Finné säger att vi vill fortsätta som förut. Men om hon och andra studerar Vänsterpartiets bostadspolitik kan de notera att vi inte vill fortsätta med det som har varit förut, utan här handlar det om att utveckla bostadspolitiken. Och Vänsterpartiet är det enda partiet hittills som har presenterat ett långsiktigt förslag för en bostadspolitik som bygger på att vi kan bygga fler bostäder i Sverige.

Det olyckliga nu är att en förändring av Allbolagen drivs på av en spekulationsekonomi som finns koncentrerad främst till storstadsregionerna.

Efterfrågan på ombildning drivs på av att man kan göra vinster på sitt boende. Det är ett olyckligt samband. Och här finns det naturligtvis skäl att begränsa ombildningar, särskilt i eftertraktade områden, på grund av att det finns människor som faktiskt vill hyra. Och det ska finnas möjlighet för människor att hyra sin bostad. Det är dessa grupper som vi vill värna och slå vakt om.

Anf. 136 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi så fort som möjligt får en bostadsmarknad med olika upplåtelseformer. Som ni vet vill vi från alliansens sida dessutom ha ytterligare en upplåtelseform, som ni från er sida har varit väldigt negativa till, nämligen ägarlägenheter. Vi tror på mångfald.

Jag tror att hyresrätten är oerhört viktig. Och jag tycker att det är oerhört väsentligt att vi försöker genomföra en politik som stärker hyresrätten.

Det som i grunden är väldigt fascinerande i denna debatt om hyresrätt kontra bostadsrätt och om ombildning från hyresrätt till bostadsrätt är att den största ombildningen som sker, och som sker med en rasande hastighet, sker inom det privata beståndet.

Under de år som ni har suttit vid makten har ni inte gjort någonting för att försöka stärka all hyresrätt, inklusive den privata hyresrätten.

I Malmö tror jag inte att man har sålt ett enda kommunalt hus med hyreslägenheter, och ingenting har ombildats i det kommunala beståndet. Men omvandlingstakten i det privata beståndet är dramatisk. Det är detta som vi vill komma till rätta med. Vi vill att man ska vilja både bygga, förvalta och äga hyreslägenheter, så att hyresrätten som boendeform finns kvar också i framtiden.

När jag hör er tala framgår det att vi har väldigt olika verklighetsbeskrivningar. Ni talar alltid om små, små segment av bostadsmarknaden – vissa kommuner är i och för sig stora. Men se helheten! Hyresrätten behövs, och jag är säker på att den kommer att finnas i framtiden.

Anf. 137 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Men att tala om allmännyttan och de allmännyttiga bostadsföretagens lägenheter är väl inte att tala om små, små segment? Att de allmännyttiga hyresbostäderna skulle säljas ut i samma rasande takt som de privata hyreslägenheterna hjälper väl inga hyresgäster som vill fortsätta att hyra sina bostäder till rimliga kostnader? Det är ett märkligt resonemang. Och det är denna fråga som det handlar om: Hur ser Ewa Thalén Finné och Moderaterna på att hyresrätten ska kunna försvaras? Hur ska vi kunna ha en hyressättningsnivå som gör att människor kan bo kvar i dessa lägenheter i ett sådant överhettat, överspekulerat och efterfrågestyrt område som Stockholmsregionen i dag är? Detta måste kompenseras med att vi med subventioner bygger en stor andel hyresrätter för att vi ska få en balans mellan efterfrågan och tillgången på bostäder och för att vi inte ska driva upp hyresnivåerna till sådana höjder att det bara är höginkomsttagare som har råd att hyra dem. Detta är baksidan av den politik som den borgerliga regeringen står bakom. Hur ska hyresgästerna i Stockholmsregionen – jag håller med om att det är en Stockholmsfixerad debatt, men det är här som vi ser avigsidorna av detta – garanteras

möjligheten att bo i hyresrätter med rimliga hyror i framtiden? Det är regeringens ansvar.

Prot. 2006/07:117
31 maj

Anf. 138 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag ska först tala om allmännyttan. Jag är tvärsäker på att det är ytterst få kommuner som över huvud taget tänker sälja hela sin allmännytta, men jag vet att det finns ett par stycken. Och det finns kommuner som inte är borgerligt styrda och som inte heller har allmännyttiga bostadsföretag. Men jag är tvärsäker på att de som har ett bestånd av allmännytta aldrig kommer att sälja hela sin allmännytta. Då kan vi lägga det åt sidan.

När vi sedan kommer till hyresnivån vet vi alla i denna kammare att Sverige befinner sig i en komplicerad situation med den anmälan som finns hos EU-kommissionen. Jag tycker att det är strålande att den borgerliga regeringen och Mats Odell faktiskt försöker samla parterna för att hitta en väg så att vi får behålla beslutanderätten om detta i Sverige och så att inte EU-kommissionen faller ett utlåtande som gör att vi måste följa någonting som vi kanske inte vill följa.

Jag tycker att det är bra att man i dag har gett tilläggsdirektiv till utredningen om allmännyttan och hyressättningen som den förra regeringen startade. Utredningen ska också se över frågan om hyressättning och hur vi kan få ett system som inte kan överklagas av EU och EU-kommissionen. Att vi ska ha ett tryggt hyressättningsystem så att de som bor i hyresrätt kan känna trygghet och ha vetskap om sina framtida boendekostnader är självklart för mig. Att man ska ha bytesrätt och besittningsskydd är precis lika självklart. Och det har vi sagt. Man behöver ha en hyressättning som gör att människor vet vad de har och vet vilka boendekostnader de kommer att få. Och i grunden tror jag att vi är överens om det.

Anf. 139 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! I Sverige har vi ungefär 4,2 miljoner bostäder, och av dem är drygt hälften, ungefär 2,2 miljoner, bostäder i det som vi kallar flerbostadshus. Av dem utgör ungefär 70 procent hyresrätter.

I majoritetens skrivning i betänkandet framgår det väldigt tydligt att man vill ha ett blandat utbud av upplåtelseformer. Och det låter väldigt bra när ministern talar om mångfald. Ewa Thalén Finné sade att det är efterfrågan och det fria valet som ska styra. Det tycker jag låter bra. Att ha ett stort och varierat utbud av upplåtelseformer i alla bostadsområden är den politik som vi från Miljöpartiet har drivit sedan länge.

Det som oroar mig är att majoriteten på något sätt inte riktigt verkar förstå. Man kan i och för sig tala väldigt väl om saker och ting, men det är ändå ekonomiska realiteter som styr. Och när man öppnar möjligheter för den enskilda individen att snabbt tjäna stora pengar kommer andra i kläm. Debatten blir väldigt konstig när man väljer olika exempel. Andelen hyresrätter varierar väldigt mycket mellan kommuner och mellan kommundelar.

Jag fick inget svar från ministern. Jag undrar om jag kan få ett svar från Ewa Thalén Finné om vad man från majoritetens sida menar med en mångfald av upplåtelseformer. Och vad menar man med en blandning av upplåtelseformer? Räcker det att man ser det på en nationell nivå och att

*Vissa bostadspolitiska
åtgärder*

det finns hyresrätter att hyra i Korpilombolo eller i Överkalix för den som vill ha en sådan, eller menar ni att det ska finnas lokalt? Är er ambition att det ska finnas hyresrätter även i attraktiva lägen i tillväxtområden?

Anf. 140 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jan Lindholm frågar: Vad är mångfald? Vad är blandning? Är det någonting man ska se på nationell nivå? Nej, det tycker jag rakt inte!

Är det någonting som vi i debatter och diskussioner med kommunala företrädare borde ägna mycket kraft åt så är det stadsplaneringen. Jag hörde en gång en stadsplanerare säga att en skicklig stadsplanerare när kartan ritas till och med vet var folk kommer att gena över gräsmattan på sin väg till affären. Ibland har den konsten kanske inte använts fullt ut.

Mångfald för mig är mångfald i det lilla samhället. Jag tror på att ha olika upplåtelseformer och på att bygga på olika sätt. Där ligger ett oerhört stort ansvar på de kommunala företrädarna. Men självklart gäller det också hur programmen presenteras. Ytterst blir det vad folk sedan väljer – hur de vill bo och var de vill bo.

Högst upp på min skala finns människans val av boende och boendeform. Den kommunala planeringen, stadsplaneringen, ska man, tycker jag ha många diskussioner om. Den tycker jag är väldigt viktig.

Jag tror att hyresrätten kommer att behövas. Den kommer att behövas både i innerstäder och i ytterområden. Likaså tror jag att äganderätt behövs både i innerstäder och i ytterområden. Det är mångfald för mig.

Anf. 141 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Debatten har också handlat om en beskrivning av hur man kommunalt hanterar sitt ansvar. Det har beskrivits att man vill att de lokala politikerna ska få ett ökat ansvar. Samtidigt ska inte politikerna bestämma hur människor ska bo.

Jag känner inte riktigt igen bilden – att de kommunala politikerna ska bestämma hur det ska se ut där man bygger. Av företrädare för de kommunala bostadsföretag som jag har träffat och diskuterat med, till exempel företrädare för Sabo, har jag fått bilden att man är väldigt lyhörd för potentiella hyresgästers önskemål och att det faktiskt går trender i det här.

Under de senaste fem sex åren har trenden varit att försöka fånga upp personer som man uppfattar borde sälja sina villor till behövande barnfamiljer. Man försöker hitta lösningar som attraherar.

Bilden av att det är så enformigt i allmännyttan stämmer inte alls med den bild jag har av allmännyttan.

Ewa Thalén Finné talade om det lilla. Det gillar jag. Men på vilken nivå när det gäller andelen hyresrätter kommer vi att få se någon aktivitet från den borgerliga sidan för att försvara hyresrätten? Vi är ändå utlämnade åt de ekonomiska drivkrafterna och ser liksom inte någonting, såvitt jag förstår, som skulle kunna förändra när det gäller att vi inom en ganska snar framtid kommer att ha väldigt stora områden där hyresrätter saknas.

När kommer ni att agera för att det ska finnas åtminstone en mininivå, och hur hög ska den vara för att hyresmarknaden ska fungera?

Anf. 142 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte svara på frågan om nivån eftersom det i dag ser väldigt olika ut.

Utifrån den Stockholmsdiskussion som vi i viss mån har i den här debatten konstaterar man att allmännyttan i Stockholm utgör 25 procent av hyresbeståndet, medan allmännyttan i Malmö utgör 15 procent av hyresbeståndet. Då kan man undra om Malmö är sämre eller bättre än Stockholm. Förmodligen bättre; det är nog alla bostadsmarknader i och för sig.

Jag kan inte stå här och tala om nivåer. Men också jag tycker att de kommunala företrädarna har ett stort ansvar utifrån planeringen. Hur ser det ut? Hur planerar man för framtiden? Var kan man bygga ut och så vidare? Eftersom det i dag är långa processer behöver man börja i god tid.

Sedan skulle jag bara vilja göra en liten kommentar till det som Jan Lindholm här tog upp om att de kommunala bostadsföretagen är lyhörda för potentiella hyresgäster, för hur de vill bo och för vad de vill ha. Ja – det är det som kallas för efterfrågan!

Anf. 143 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Dagens debatt rör sig, som vi har märkt, i huvudsak om kommunernas rätt att själva få bestämma över sin verksamhet. Det är i högsta grad en ideologisk fråga. Vi i alliansen vill ta bort den lag som innebär att staten ska avgöra om kommunerna ska få sälja sina bostadsfastigheter. Oppositionen däremot vill att staten även framöver ska ha sista ordet.

Den del i regeringens proposition som berör kommunalt stöd genom hyresgarantier för att underlätta för vissa att skaffa egen bostad är vi däremot alla överens om. Det känns bra med en bred politisk enighet i denna fråga.

Men för att återgå till kommunernas rätt att sälja fastigheter i sina allmännyttiga bostadsföretag – eller hela företaget för den delen – kan jag säga att det för mig som centerpartist är en självklarhet att värna den kommunala självbestämmanderätten. För mig innefattar det även beslut om att ha ett bostadsbolag och om hur stort detta ska vara. Följaktligen ska inte vi i riksdagen lägga oss i en sådan kommunintern fråga.

När man läser motionerna, reservationen och de särskilda yttrandena från oppositionen känns argumenten, bortsett från de ideologiska skillnaderna, för att avslå regeringens proposition något krystade.

Bland annat återoppar Carina Moberg med flera i sin motion att det i propositionen står att ”kommuner i praktiken hindras från att sälja hyresrätter” och att det skulle vara ett missförstånd eftersom tillstånd har lämnats i hela 89 procent av fallen.

Nej, det är inte fel, Carina Moberg, eftersom kommuner i 11 procent av fallen har hindrats. Hade syftet varit att alla skulle nekas, då skulle lagen ha förbjudit försäljning över huvud taget.

I motionen återoppar även den hyresnorm som de kommunala bostadsföretagen står för. I motsats till motionärerna anser jag att det är ett av de största hindren för att få fart på byggnationen av hyresrätter. Jag har tidigare sagt och säger igen: Om man som företagare inte får avkastning på det riskkapital man satsar, då avstår man. Man ska inte behöva vänta i fem-tio år på att det ska börja bli utdelning på en investering.

Däremot förordar varken jag eller Centerpartiet rena marknadshyror. Det går att hitta andra vägar när vi nu har nått nuvarande vägs ände.

Fru talman! Det finns dock synpunkter i motionerna som vi är överens om. Det gäller då vikten av blandade boendeformer i olika bostadsområden och att se till att segregationen minskar. Framför allt det senare är en oerhört viktig fråga från demokratisynpunkt. Vi i alliansen ger kommunpolitikerna ansvaret och förtroendet att lösa detta.

Den ändring som nu föreslås ger möjligheter att skapa bostadsrättsföreningar i de stora hyreskomplex som finns på en del håll. Med kommande möjligheter till ägarlägenheter blir det förhoppningsvis en bättre bostadsstruktur än den vi i dag har.

Det känns inte meningsfullt att kritisera dem som tog beslut om till exempel miljonprogrammet. De hade ju inte facit när de byggde. Dessutom har det trots allt fört med sig mycket gott för många familjer. Det som däremot har brustit är detta med att gå vidare med nästa steg.

Det har inte funnits någon politisk vilja och inte heller någon förståelse för och insikt om att många människor faktiskt vill äga sin bostad. Fler hade då fått bestämma mer över sitt boende, och fler hade fått möjlighet till en förmögenhetstillväxt. Men det är inte någonting som har tilltalat den nuvarande oppositionen. Med alliansens förslag underlättas detta.

En intressant reflexion är att s, v och mp inte tror på sin egen framtid och sina möjligheter att få styra i kommunerna. Den framtid och hotbild ni målar upp är nämligen alliansstyre i hela Kommun-Sverige, en framtid där borgarna är så otäcka att de allra flesta väljarna röstar på dem. Vi tackar för tron på alliansen!

Till sist, fru talman! Frågan om skyldigheten att informera hyresgästerna är egentligen inget problem. Om affärer ska fungera får det ske på ett sätt som respektive säljare och köpare enas om. Inget annat är möjligt. Därav följer, precis som det uttrycks både i propositionen och i betänkandet, att vi utgår ifrån att de kommunala bostadsbolagen är så professionella att de informerar sina hyresgäster när läget så medger. Har de inte förstånd att göra det då är det dags att fundera på om vi ska ha den sortens bolag över huvud taget.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 144 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det beror på någon sorts defaitism eller tro på att vi inte ska kunna påverka de politiska besluten i framtiden att vi är oroad. Det beror på att vi är väldigt väl medvetna, åtminstone från min och Miljöpartiets sida, om vad ekonomiska drivkrafter och kortsiktig girighet betyder.

Men det var inte därför jag begärde ordet, utan jag ville i stället börja i en annan ände. Tyvärr har jag inte med mig papperet i dag, så jag kan inte säga vilken artikel det är, men Sverige har skrivit under FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Jag kommer inte ihåg om det är artikel 19, 14 eller vad det är, men det finns en artikel där vi har förbundit oss som land att se till att människor har bostäder. Det finns också väldigt klart och tydligt inskrivet i den svenska grundlagen att en bostad är en mänsklig rättighet. Det har Sveriges regering åtagit sig. Även om man skiftar regering är det ett svenskt åtagande. I Sverige har vi en sådan

form att vi inte styr allting på nationell nivå, utan vi har kommuner och landsting.

Därför reagerar jag lite grann när Lennart Pettersson säger att bostadsförsörjningen inte är något nationellt intresse. Jag skulle vilja höra om man från Centerpartiets sida anser att grundlagen inte är väsentlig? Eller är det så att man inte ser det åtagande som vi skrivit under på i FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter på det sätt som åtminstone alla människorätsorganisationer gör? Om man från Centerpartiets sida uppfattar att man har ett nationellt åtagande att se till att svenska folket har möjligheter till bostäder undrar jag: Hur tänker man lösa det om man inte anser att man ska ha någon statlig politik? Det finns uppenbarligen ingenting som är viktigt, vad jag förstår, på den nationella sidan när det gäller att styra eller påverka, utan det här ska lämnas helt och hållet över på den kommunala nivån. Hur löser ni den ansvarsfrågan?

Anf. 145 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att vi ska rätta oss efter FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter. Det råder inga delade meningar om det.

Egentligen skulle jag vilja ställa en motfråga: Tycker Jan Lindholm att den förutvarande majoriteten har följt dessa mänskliga rättigheter om det är 190 000 som står i kö i Stockholm och vill ha en bostad?

Det är detta vi försöker råda bot på. Vi ser dessa rättigheter, och det innebär att vi inte kan fortsätta på den väg som ni har vandrat under tolv år. Vi måste växla spår. Vi gör det genom att i den statliga politiken skapa förutsättningar och möjligheter och se till att skapa olika boendeformer för att tillgodose behoven utifrån de i synnerhet ekonomiska förutsättningar som olika människor har. Det finns inte med i er politik.

Jag kan inte säga annat än att det är en kursändring vi gör, i detta fall innebärande en delegering till kommunerna så att de får tillbaka det ansvar man hade fram till 2001. Detta är inget som hindrar mänskliga rättigheter. Vi skapar de övergripande förutsättningarna, kommunerna verkställer. Jag har det största förtroende för kommunpolitikerna, inte av den anledningen att jag själv har varit och är det, utan därför att jag bedömer att de är precis lika kloka som vi är i denna församling.

Anf. 146 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Att man står i bostadskö behöver inte betyda att man saknar bostad. Miljöpartiet har medverkat i regeringsunderlaget under ett antal år. En av de saker som vi gjorde var att vi såg till att man fick fram pengar och genomförde en bostadsräkning. Då konstaterade man att det i Sverige fanns ungefär 18 000 personer som saknade bostad. Det var lite skrämmande. Det var lite olika kategorier. Det handlar inte bara om dem som vi kanske normalt tänker på när vi pratar om bostadslösa, utan det är människor som hamnar mellan olika lösningar. Problemet är inte så omfattande som Lennart Pettersson kanske vill göra gällande.

Men jag kan mycket väl erkänna att jag inte tycker att den föregående regeringen har löst det här problemet. Trots allt kunde vi konstatera att det fanns 18 000 personer i landet som saknade bostad. Det hade vi tänkt lösa genom ett program. Jag vet att denna regering har sådana nationella ambitioner. Därför gör det mig frustrerad när man ändå så här kategoriskt vill lämna över bostadsfrågan till marknaden, även om det sägs att man

samtidigt vill stärka och försvara hyresrätten. Det här är en konflikt mellan det man vill göra och de ekonomiska drivkrafter som man släpper loss. Det blir väldigt olika i olika kommuner beroende på hur den ekonomiska utvecklingen ser ut.

Jag har svårt att se att det finns någon politik från er sida som så att säga gör det möjligt att lösa de bostadslösa situation och gör att vi kan få fram bostäder som är billiga. Den här politiken gör boendet till en affärsangelägenhet. Det har en tendens – jag kan inte se några andra erfarenheter – att höja priset på varan. Därför tror jag att det blir svårare för de svaga grupperna att få en bostad.

Anf. 147 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra när Jan Lindholm uttrycker att han blir skrämmd av att marknaden ska styra detta. Vad är marknaden? Jo, marknaden är vi. Marknaden är enskilda människor, enskilda företag och 290 kommuner. Alla dessa har Miljöpartiet uppenbarligen inte förtroende för att kunna hantera de här frågorna. Marknaden är inget abstrakt begrepp, och där har vi uppenbarligen olika ideologisk syn när det gäller vem vi har förtroende för och var vi ser behov och möjligheter.

Du pratar om att hyrorna kommer att stiga. Jag skulle vilja säga så här: Skapar vi bra möjligheter för nyproduktion av hyresrätter innebär det att vi får en rotation på marknaden. Det innebär också att de människor som har förutsättningar att betala lite mer eller kanske vill betala lite mer än andra frigör bostäder som har lägre hyra och där andra kan flytta in. Det viktigaste är att vi har en totalmarknad som fungerar. Kan det fungera i Bryssel borde det rimligtvis kunna fungera i Stockholm. Det tyder på att vi inte har klarat av detta.

Det är så oerhört mycket fokus på Stockholms innerstad i den här diskussionen. Hela debatten har haft Stockholms innerstad som ledstjärna. Stockholms innerstad utgör en mycket liten minoritet av det totala antalet bostäder som finns i Sverige. Det kan inte vara rimligt att hela lagstiftningen ska anpassas till hur det är i Stockholms innerstad. Hemma är det en bostadsrätt på två rum och kök, hyra 2 000 kronor, utannonserad för 50 000. Det är en viss skillnad på Svalöv och Stockholm, men så här är det i stora delar av landet. Det tycker jag att vi alla måste ha för ögonen när vi tar beslut.

Anf. 148 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Vi har nu haft en ganska lång debatt om andra kapitlet i Allbolagen, och det mesta får väl anses vara sagt.

Jag vill yrka bifall till betänkandets förslag till beslut och vill betona att vi i Folkpartiet står bakom den proposition som alliansregeringen har lämnat och det betänkande som nu ligger på vårt bord. Jag kan inte annat än instämma i väldigt många av de argument som framförts av bostadsminister Odell, Ewa Thalén Finné och Lennart Pettersson.

Jag har lite svårt att förstå den upprördhet som har visats i debatten från oppositionens sida. Vi öppnar ju faktiskt en möjlighet för allmännyttan att sälja ut hyresfastigheter. Vi beslutar inte om att det ska ske utan öppnar en möjlighet, och vi ger den möjligheten till dem som företräder de allmännyttiga bolagen, våra kolleger som kommunpolitiker som sitter i styrelserna.

Vad är det som säger att dessa styrelseledamöter sämre kan bedöma situationen än en tillståndsgivande myndighet eller vi här i riksdagen? Det har jag väldigt svårt att se. Jag har inte heller hört några argument i den riktningen.

Jag är helt övertygad om att man på kommunal nivå kan klara av det här på ett alldeles utmärkt sätt. Och jag tycker, precis som Lennart Petersson sade, att vi inte ska fixera oss vid Stockholms innerstad. Vi har faktiskt ett helt land att tänka på.

För vår del nere i Halland, som jag kommer från, är allmännyttan ganska stor. Det skulle helt enkelt vara bra för marknaden om man sålde ut en och annan hyresfastighet till privata fastighetsägare eller, om nu hyresgästerna vill, ombildade dem till bostadsrätter. Det skulle dessutom ge pengar till allmännyttan för att bygga nya hus med hyresrätt.

Herr talman! Jag ska inte orda mer om denna fråga. Men jag måste få uttrycka min tillfredsställelse över en annan sak i propositionen, nämligen de möjligheter som nu öppnas för kommunerna att lämna hyresgarantier.

Jag har i min tidigare verksamhet som advokat stött på ganska många människor med mycket, mycket dålig ekonomi. Men en sak behöver de och en sak vill de ha, och det är naturligtvis en bostad.

När det för ett antal år sedan blev vanligt att hyresvärdar, privata och allmännyttan, gick till kronofogden för att höra om människor hade betalningsanmärkningar, blev det tvärstopp för många människor att få hyreskontrakt. Det tyckte jag var mycket olyckligt, i synnerhet som jag kunde se att de i ett stort antal fall var väldigt måna om att sköta sina hyresbetalningar. De kunde ha jättemycket ekonomiska problem i övrigt och jättestora skulder, men hyrorna betalade de.

Den möjlighet som nu öppnas för kommunerna att lämna garantier kommer att gynna just denna grupp. Det tror jag är oerhört värdefullt. Och, som sagt, jag är mycket glad över att detta sker i politisk enighet mellan alla partier i utskottet.

Anf. 149 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Också jag vill instämma i statsrådet Mats Odells tal. Både jag och mina kolleger från allianspartierna tycker att det är en bra proposition, och vi är glada för att vi får denna möjlighet att ändra inriktningen på bostadspolitiken.

Jag tänker inte förlänga debatten ytterligare, utan med detta tackar jag för ordet.

Anf. 150 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Det finns risk för att jag blir anklagad för att förlänga debatten. Jag sitter inte i civilutskottet, men eftersom bostadsfrågan är så oerhört viktig för framför allt unga människor i min hembygd, Stockholmsregionen, har jag valt att ändå begära ordet.

Jag måste säga att jag blir ganska upprörd när jag hör borgerliga företrädare från denna talarstol vifta bort de bostadsproblem vi har i Stockholmsregionen med att säga att de inte gäller hela landet. Men de gäller väldigt många människor. Det är 190 000 personer, vilket många gånger har nämnts här i talarstolen, som står i Stockholms bostadskö.

Herr talman! 190 000 personer är en hisnande mängd människor, och alla vill hyra en lägenhet. Värst är situationen för alla oss unga i Stockholmsregionen.

Själv är jag ovanligt lyckligt lottad som har ett högt arvode som riksdagsledamot och har kunnat köpa mig en bostadsrätt, men det är verkligen inte situationen för merparten av mina vänner. Mina vänner är mammos, kombos och ofrivilliga sambos. Med ett samlingsnamn kan man kanske kalla dem för flyttbos – ingenstans att bo, ständigt flyttandes.

Att på en osäker arbetsmarknad med ständiga visstidsanställningar eller mitt i en tentaångest dessutom behöva oroa sig för när man måste flytta nästa gång är oerhört påfrestande och dessutom samhällsekonomiskt ineffektivt.

Herr talman! I den här debatten måste jag börja med att vara självkritisk. Under min tid som ordförande i Stockholms läns SSU-distrikt var bostadsfrågan en av de viktigaste stridsfrågorna. Vi vände oss ganska ofta mot vårt eget parti då vi menade att Socialdemokraterna behövde förbättra sin bostadspolitik.

Under den senaste mandatperioden togs också en del krafttag för att bygga hyresrätter av den socialdemokratiska regeringen men framför allt av de socialdemokratiska kommuner i Stockholmsregionen som satte byggandet av bostadsrätter högt på agendan. Det handlade om ett massivt byggande av hyresrätter och stopp för ombildningar. Det handlade om bo-klok-lägenheter i Järfälla och vill-bo-lägenheter i Huddinge. Det handlade om den speciella ungdomskön i Sundbyberg som gjorde att ungdomar efter kanske bara sex sju månader fick tillgång till en hyresrätt. Och det handlade om de smarta kombo-kontrakten i Botkyrka som gjorde det möjligt för kompisar att hyra större lägenheter ihop.

Jag har verkligen försökt att hitta liknande exempel i borgerliga kommuner i Stockholmsregionen på jakt efter en politik för hyresrätter, men jag har inte hittat något. Däremot har jag hittat ett närmast hatiskt förhållande till hyresrätten som boendeform.

Många av er borgerliga företrädare här i dag har vurmat för hyresrätten, men när jag jämför med era borgerliga kamrater från min region klingar era ord om skyddet för hyresrätten ganska falskt. I Sollentuna vill just era borgerliga vänner sälja ut 4 000 lägenheter. I Sundbyberg vill just era borgerliga vänner sälja ut hela de centrala delarna av kommunen. I Upplands Väsby väntar en massiv utförsäljning. Då har jag inte ens nämnt Stockholms stad.

I Stockholms stad fortsätter era borgerliga kompisar att slakta hyresrätten, trots erfarenheter som visar att den etniska och ekonomiska segregationen ökar med den här politiken. När era kompisar sålde ut förra gången var 10 000, märk 10 000 av 12 000 ombildade lägenheter, belägna i Vasastan, på Östermalm och Kungsholmen.

I dag äger allmännyttan bara 12 procent av lägenheterna i innerstan men hela 35 procent i ytterstan. Och vecka 10 i år, 2007, fanns det 212 förfrågningar om ombildningar i Stockholms stad, men det var bara 8 från ytterstan. Resten var från innerstan. Segregationen fortsätter och den blir värre.

På det här sättet skapar era borgerliga kamrater en sorts *gated communities* efter amerikansk modell, områden där endast de välbeställda har

råd att bo. Då måste ni ju förstå att era ord om värnandet av hyresrätten klingar falskt i mina öron.

Borgerliga lokalpolitiker i Stockholmsregionen verkar faktiskt hata hyresrätten och vägrar att bygga några nya. Det är era kompisar som säljer ut dem som finns och vägrar att bygga nya, alltmedan mina kompisar fortsätter sin tröstlösa jakt på en lägenhet för att någon gång få sätta ned sina bopålar och börja vuxenlivet, och de är inte få.

I hela landet kommer det under de närmaste åren att vara kanske uppemot 1,1 miljon unga människor som vill ut på bostadsmarknaden, enligt organisationen jagvillhabostad.nu. Vad ska de göra?

I detta anförande instämde Ameer Sachet (s).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

15 § Undantag i vissa fall från tekniska egenskapskrav på byggnadsverk

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU28
Undantag i vissa fall från tekniska egenskapskrav på byggnadsverk
(prop. 2006/07:62).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

16 § Nya nordiska regler om makars förmögenhetsförhållanden

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU29
Nya nordiska regler om makars förmögenhetsförhållanden (prop.
2006/07:60).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

17 § Ny instansordning för PBL-ärenden

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU31
Ny instansordning för PBL-ärenden (prop. 2006/07:98).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

Anf. 151 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Inledningsvis kan jag inte låta bli att kommentera några av de saker Allan Widman sade i går kväll i sitt anförande, nämligen att USA inte vill begå brott mot de mänskliga rättigheterna, att brott mot de mänskliga rättigheterna är misstag när USA begår dem.

Då är min fråga: Vem var det som tvingade USA att inrätta fånglägret Guantánamo? Och var det verkligen ett omedvetet misstag att fängsla hundratals krigsfångar från Afghanistan under utomrättsliga former, utanför internationella avtal och utan rättssäkra processer? Jag tror inte det.

Men anledningen till att jag begärde replik på Allan Widman var att jag ville få prata om möjligheten till en freds- och försoningsprocess i Afghanistan. Det är någonting som i den här kammaren har avfärdats som orealistiskt eller ointressant. Det tycker jag är något förvånande. Vi kan ju se oss runt omkring i världen. De senaste 15 åren har vi sett hur en lång rad hårdföra diktaturer har ersatts med demokrati. Vi har sett att blodiga infekterade konflikter har ersatts med försoning och fredliga lösningar. Och i nästan alla fall har det skett genom en öppen dialog, inte genom militära lösningar. Men ändå fokuserar majoriteten i den här kammaren så ensidigt på just militära lösningar för Afghanistan. Det är en ensidig och det är en enögd strategi, och jag tycker att den är lite förvånande.

När ISAF anlände till Afghanistan 2002 använde man nämligen en kombinerad strategi. Man hade den militära strategin, som man kombinerade med försök till dialog. Så länge ISAF stod under brittisk, turkisk och sedan tysk-nederländsk ledning gjorde man försök att föra en dialog med motståndsrörelsen. Men när Nato tog över ledarskapet, tog över hatten, för ISAF upphörde man med de försöken. Tyckte Allan Widman att det var en bra utveckling av ISAF:s verksamhet i Afghanistan?

Anf. 152 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Gårdagens diskussion handlade åtminstone från Hans Lindes sida inte om Guantánamofängelset och de hemliga fångelser som USA har haft. Det handlade om USA:s krigföring. Det var det vi diskuterade. Men jag är den första att medge att varken Guantánamo, fånglägret, eller de hemliga fångelser som har funnits i USA uppfyller de krav på mänskliga rättigheter och rättssäkerhet som bör uppställas i det internationella samhället.

Samtidigt är då fördelen med USA att de har en kongress, demokratiskt vald, som har framtvingat ett avvecklande av de hemliga fångelserna. Och de har en högsta domstol som faktiskt också har sagt att det inte är möjligt att inrätta särskilda krigsdomstolar för att lagföra personer som sitter på Guantánamo.

Hans Linde pratar om en freds- och försoningskonferens. Ja, normalt blir freds- och försoningskonferenser möjliga när stabiliteten och säkerheten i ett område finns på plats. Det är oftast då de har dykt upp. Och vi kan konstatera att vi i Afghanistan ännu inte har nått dit.

Det jag sade i går var att om Hans Linde får bestämma för svensk räkning och kalla hem svensk trupp från Afghanistan och låta de andra 36 länderna, som finns där, ta hela bördan kommer naturligtvis intresset för att dyka upp på en sådan här freds- och försoningskonferens i Vänsterpartiets regi att vara tämligen begränsat.

Jag vill ändå passa på tillfället att ställa en motfråga till Hans Linde. Hans Linde har gjort sig till tolk för att ISAF ska åka hem. Han tycker att OEF, Operation Enduring Freedom, ska åka hem. Han anser att luftstridskrafter inte ska användas i Afghanistan, och han menar till och med att det är fel när svenska soldater som beskjuts av talibaner skjuter tillbaka. Med vilka verktyg och redskap menar Hans Linde att demokratin i Afghanistan ska försvaras?

Anf. 153 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista. Är Vänsterpartiet motståndare till att svenska soldater besvarar eld? Nej, det har aldrig hävdats i den här kammaren. Vad vi däremot har sagt är att de omfattande stridigheterna i Boka behöver utredas – det är faktiskt en annan sak – för att vi ska få alla fakta på bordet.

Allan Widman säger att vi är emot att man sätter in luftstridsvapen i Afghanistan. Ja, det trodde jag också var den stora majoritetens åsikt i den här kammaren. För jag har inte hört krav på den typen av insatser i Afghanistan från något annat parti i den här kammaren än Folkpartiet. I så fall skulle det vara någonting nytt.

Det är inte heller så att den konferens som vi har föreslagit ska ske i Vänsterpartiets regi. Det är inte vårt partikansli som ska lösa freds- och konfliktfrågorna i Afghanistan, utan det vi har sagt är att man ska försöka arrangera en konferens inom FN-systemet. Det är kanske inte den bästa lösningen. Jag har inte en färdig tiopunktsplan för fred i Afghanistan. Men det är också det som är själva poängen, att det måste vara afghanerna själva som sätter sin egen agenda och utformar och utvecklar sin egen fred i landet.

Och för att fortsätta där kan jag säga att en av de ljuspunkter, en av de positiva saker, som jag tycker att man ser i Afghanistan är ju att president Hamid Karzai nu har bjudit in talibanerna för samtal. Han har försökt samla den brokiga motståndsrörelsen till en dialog och försoning. Är inte det någonting som Sverige borde stödja? Är inte det någonting som ISAF borde stödja?

Tidigare har också i Afghanistan hård kritik riktats mot de internationella insatserna, bland annat från talmannen i det afghanska parlamentet inom ramen för den parlamentariska försoningskommission som är tillsatt. Han kritiserade de utländska trupperna för att inte stödja den försoningsprocess som regeringen försökt få till stånd i Afghanistan.

Varför ska inte vi stödja den afghanska regeringens försök att få till stånd en försoningsprocess i Afghanistan?

Anf. 154 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Mig veterligt stöder det internationella samfundet Karzais försök att få till stånd en freds- och försoningsprocess. Men även i propositionen säger man att det här arbetet har gått dåligt. Men det är ett stort stöd som sker. Jag berättade i går för Hans Linde att sedan 2001 har

faktiskt Afghanistan som land och regimen Karzai, demokratiskt vald, erhållit nästan 70 miljarder i bistånd. Självklart har det också varit ett bistånd ägnat att utveckla demokratin och åstadkomma försoning. Det finns inga motståndare till detta.

När det gäller Boka säger Hans Linde: Ja, jag begär blott och bart en utredning av den här frågan. Jag minns när Hans Linde uttalade sig i TV 4 och sade att det här mycket väl kan vara mord. Då lät det som om Hans Linde hade en mycket mer förutbestämd uppfattning när det gällde den saken.

När det gäller flygstridskrafter och stödet till operationer på marken från luften är det alltid så att Sverige har litat på andra länder. Vi har aldrig gjort något härvidlag, men vi litar alltid på att vi, när vi behöver hjälp, ska kunna ringa till någon som kommer och hjälper oss.

Att delta i internationella operationer, att tillsammans med andra bygga fred och säkerhet, förutsätter solidaritet mellan länder. Det är självklart att Sverige också, förr eller senare, måste dra sitt strå till stacken.

Hans Linde sade i går att fredsfrämjande verksamhet – och han refererade till Olof Palme – inte ska bygga på våld. Och underförstått i det uttalandet ligger väl då att när det gäller internationella operationer ska man vara sparsam med våldet, men när det gäller försvaret till exempel av det egna territoriet är det mera fritt fram.

Fru talman! Det här resonemanget visar, enligt min mening, på att Vänsterpartiet håller sig med så kallade *double standards*, det vill säga demokratin i Afghanistan är bara värd att försvara till en viss gräns, men när det gäller demokratin i Sverige är alla medel tillgängliga.

Anf. 155 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Allan Widman pratade ganska vitt och brett i går om förträffligheten med ISAF. Han räknade upp att de byggde nya vägar och startade skolor etcetera. Vi ställer upp på det. Miljöpartiet var månt om att det skedde och är månt om att det fortsätter.

Men sedan gick Allan Widman över till det som Vänsterpartiet pratade om, nämligen att förklara USA:s övergrepp mot civila och det övervåld som OEF har stått för de senaste åren i Afghanistan.

Du sade ungefär så här: USA som land vill inte kränka andra människor. Kränkningen består i att enskilda människor – alltså soldater i det här fallet – kränker befolkningen.

Ungefär så sade du. Det är inte helt ordagrant men underförstått. Då blir min följdfråga till dig: Menar du på fullt allvar att staten USA kan frigöra sig från ansvar när en enskild soldat eller ett befäl begår ett brott, i det här fallet mot de mänskliga rättigheterna? För det var ju underförstått vad du sade.

Den andra frågan jag vill ställa handlar om händelsen i Boka. Jag ska ta det som blev upprinnelsen till det hela, nämligen att när Sverige kom till byn så möttes vi av den afghanska armén och amerikanska specialförband. Vad som hände i stora drag var att de amerikanska specialförbanden gick in först, och svenskarna kom efter. Så inträffade två timmars skottflossning. Tusentals skott avlossades.

Då blir min fråga: Delar du beskrivningen av händelsen i Boka, att Sverige numera deltar i ett krig i Afghanistan som till stor del beror på att

ISAF har tagit över alltmer av den krigföring som tidigare OEF bedrivit? För Sverige var ju med i den händelsen i Boka.

Min sista fråga: Är du beredd att aktivt agera för en förändring av ISAF:s uppdrag mot mer fredsstyrka som egentligen var huvuduppdraget från början?

Anf. 156 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Enligt min erfarenhet och min kunskap har i praktiken varenda land som har involverat sig i olika fredsfrämjande operationer från tid till annan haft personal som har begått övergrepp. Det tror jag också att jag var noga med att understryka i talarstolen i går.

Peter Rådberg ställer frågan om USA kan frigöra sig från skuld om det är enskilda som begår övergreppen. Nej, det kan de väl inte helt, lika lite som Sverige kan frigöra sig från den skuld som vidlåder våra soldater, män och kvinnor, när de gör misstag. Och det har förekommit genom åren.

Det finns ju en underliggande misstänksamhet som ibland, tycker jag, gränsar till ett öppet hat mot USA. Man ska misstänkliggöra detta land. Inom ramen för den debattekniken använder man gång efter annan uttrycket att USA, de skadar människor av vårdslöshet. USA kränker mänskliga rättigheter.

Men jag vill försöka betona att här finns ett individuellt ansvar. Självklart kan ingen stat frigöra sig helt från vad offentligt anställda tjänstemän gör. De må vara militära eller civila. Men övergreppet begås alltid av enskilda människor, och det är där den främsta skulden står att finna.

Sedan frågar Peter Rådberg om Boka. Man bör vara en smula försiktig, fru talman, eftersom den händelsen har blivit polisanmäld och fortfarande, vad jag vet, är föremål för förundersökning. Men jag kan ge ett väldigt bra svar, tror jag, och kort och konkret på den fråga som Peter Rådberg ställer, nämligen om Sverige nu är med i ett krig. Nej, jag anser inte att man är det. Man var där för att stödja den afghanska polisen som var de som gick i fronten för hela det här ingripandet. Att det sedan kom till en skottlossning till följd av att den person som sedermera kom att avlida och hans kumpaner började öppna eld mot svensk trupp gör inte det hela till ett krig.

Anf. 157 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Den första fråga jag ställde till dig, Allan Widman, är ju ganska självklar från min utgångspunkt. Du säger att USA inte vill kränka andra människor på något sätt. Det var ungefär det du sade inledningsvis. Då blev jag oerhört förvånad, och sedan fortsatte du.

Men du svarade inte på min tredje fråga, nämligen om du är beredd att aktivt agera för en förändring av ISAF:s uppdrag mot en fredsstyrka som egentligen var huvuduppdraget från början. Andra människor har en annan uppfattning om händelsen i Boka än vad du har, Allan Widman. Om Sverige är med i en händelse i en by i Afghanistan där tusentals skott avlossas och en människa dör, om Sverige är med i den händelsen, kan man komma närmare ett krig än det?

Var går gränsen för när man deltar i ett krig eller inte? Ska Sverige hela tiden frigöra sig och säga: Vi var inte med. Vi stod lite grann vid

sidan om. Det var amerikanerna om sköt. Var går gränsen? Det är lätt för oss här i Sverige att sitta och säga att det var amerikanerna och att vi inte gjorde något, att vi bara deltog i operationen ändå.

Det är ett krig som pågår. Det är ett krig som pågår i Afghanistan. OEF har tydligt sagt att man för ett krig mot talibanerna, och Sverige är med där. Nu kom händelsen i Boka. Vi får se vad utredningen kommer fram till. Men om Sverige deltar där är det klart att vi också deltar i det kriget. Jag kan inte tolka det på något annat sätt.

Avslutningsvis: Vi hatar inte USA. Men det finns tusentals exempel i historien där USA har begått brott mot mänskliga rättigheter. Man måste väl få kritisera detta land. När det gäller det som har hänt i Afghanistan under ett antal år nu måste man väl som demokrat, som du och jag, Allan, kunna tala om exakt vad som har hänt. Det betyder inte att man hatar USA, utan det är att vara ärlig mot sig själv och mot svenska folket.

Anf. 158 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! När det gäller krig så förstår jag inte riktigt poängen. Jag tror att det är väldigt viktigt är att vi i den här kammaren lär oss att skilja på det som är i överensstämmelse med folkrätten, det vill säga militära ingripanden som baserar sig på ett beslut av FN:s säkerhetsråd, och annan form av krigföring som då följaktligen är folkrättsvidrig. Jag kan bara konstatera att det finns ett tydligt kapitel 7-mandat för den insats som pågår i Afghanistan. Om Peter Rådberg vill kalla det för krig kan han göra det. Men det är inte i strid med folkrätten, och det är det som är den avgörande frågan.

Peter Rådberg säger: Vi hatar inte USA. Det tror jag inte jag sade. Jag sade att det finns en debatt som går ut på att från att misstänkliggöra öppet tycka väldigt illa om USA eller till och med hata USA. Det uttalandet står jag för.

Men de amerikanska politiker som jag träffar är minst lika bekymrade som Peter Rådberg och jag är över att civila oskyldiga människor skadas i Afghanistan. Det är inte avsikten. Men, för att använda Peter Rådbergs egen terminologi: Krig innehåller alltid oavsiktliga skador och har alltid gjort det.

Visst ska USA kritiseras för de missgrepp de gör. Det må vara höga officerare eller enskilda soldater. Men vi är inte i det här avseendet, Peter Rådberg, något unikum av oskuld i vårt land. Vi har i varje operation vi har varit inne i haft enskilda personer som har agerat på ett felaktigt sätt.

Mandatet för ISAF är att skapa fred och säkerhet i Afghanistan. Jag har sagt att jag är helt övertygad om att säkerhet är en förutsättning för att detta fattiga land ska kunna utvecklas. Så svaret på den frågan är: Nej, jag är inte beredd att ändra mandatet för ISAF.

Anf. 159 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Det har blivit en långdragen debatt. Det är alltid spännande.

Kristdemokraterna anser att Sverige har en skyldighet att skydda utsatta människor i andra länder, också med militära medel. Genom det svenska bidraget till FN:s säkerhetsfrämjande mission i Afghanistan, som sker i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolutioner 1386 och 1510, bi-

drar Sverige till att säkra ett långsiktigt internationellt engagemang för Afghanistans folk och framtid.

Varje gång när vi behandlar de här ärendena tänker jag på vilka uppoffringar våra officerare och soldater och inte minst deras familjer gör när de är ute i internationella insatser. Jag ser de här pojkarna och flickorna framför mig. Vi har ju själva besökt en hel del sådana. Det är, tycker jag, fantastiskt att se att människor vill uppoffra sig och ha ett sådant engagemang för att vara ute i de här insatserna som så många gånger är svåra och besvärliga, inte minst för familjen hemma också.

Varje dag finns det ett behov av att ingripa till utsatta människors skydd på olika håll i världen. Samtidigt är alla ingripanden förknippade med svåra politiska ställningstaganden och praktiska problem. Frågor om var, när och hur det internationella samfundet ska ingripa i konflikter är inte lätta att besvara. Den stora stötestenen är vad man gör när FN:s säkerhetsråd är eller riskerar att bli vetoblockerat, och en intervention är nödvändigt för att rädda människoliv. Lösningen har många gånger blivit att inte göra något alls alternativt genomföra så kallade humanitära interventioner utan FN-mandat.

Vi kristdemokrater menar att Sverige har en skyldighet att skydda utsatta människor. Ett av våra viktigaste instrument för att bidra till just detta är våra bidrag till militära insatser utomlands. Sverige har en lång tradition av deltagande i olika FN-operationer, och på senare år är vi även med i Natoleda insatser. Att Sverige får en utvidgad roll i Afghanistan och också ansvaret för en av EU:s så kallade snabbinsatsstyrkor är bara två exempel som påvisar att vårt bidrag till en säkrare och tryggare värld är efterfrågat.

Fru talman! Jag är också glad över att vi har en bred majoritet för ett väl avvägt förslag som vi lägger fram här i dag. Det är emellertid beklagligt att det i denna kammare står representanter för partier som egentligen endast vill komma åt USA och deras politik, och man använder vilka argument som helst. Vänsterpartiet och Miljöpartiet yrkar som vanligt att Sverige ska lämna sina internationella åtaganden ögonblickligen, och den främsta anledningen är som vanligt att USA också finns med på plats i landet. Inte ens när FN kallar vill dessa partier ställa upp. Man undrar vad som händer med solidariteten med det afghanska folket. Man undrar vad som händer med den logiska tanken att det krävs säkerhet för att biståndet ska kunna komma på plats. Man undrar vad dessa partier föredrar – ett demokratiskt Afghanistan där flickor äntligen får gå i skolan och människor får rösta, eller ett Afghanistan som lider under talibaner.

Kom ihåg: Utan säkerhet blir det ingen utveckling, och utan utveckling blir det ingen säkerhet. Detta gäller både Afghanistans folk och våra soldater.

Fru talman! Kristdemokraterna välkomnar således att regeringen ställer en väpnad styrka om högst 600 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan, detta under den för oss självklara förutsättningen att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Kom ihåg: Utan säkerhet blir det ingen utveckling, och utan utveckling blir det ingen säkerhet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2006/07:117
31 maj

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan*

Anf. 160 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Den senaste tiden har präglats av väldigt många samtal. Många personer har tagit kontakt med mig, och jag har också fått kontakt med många vänner från många andra länder. Jag har pratat med män och kvinnor, både från Afghanistan och från andra länder, som har sagt vad de tycker om vår insats i Afghanistan. Jag har pratat med militärer som är i Afghanistan just nu. Jag har också träffat deras anhöriga, både mammor och fruar.

Det här är ett svårt uppdrag. Ett av de samtal som berörde allra, allra mest var med en kvinna från Afghanistan. Jag frågade henne hur hon känner inför att svenska militärer är i hennes land just nu. Den mycket unga kvinnan svarade: Jag är så tacksam för att ni finns där, för det betyder att ni bryr er om oss. Och när ni bryr er om oss kommer också den övriga världen att få veta vad som händer hos oss. Det hade inte fungerat utan er. Det går sakta, sakta framåt nu. Jag får fortfarande bära min burka ibland, men det kommer en dag när jag slipper, och det är tack vare er.

Jag pratade med en man, också han från Afghanistan. Han sade att inget land borde ha utländsk militär. Då tänkte jag att samtalet nog var slut. Men han fortsatte: Ni är garantin för fred och säkerhet.

Jag har försökt att få bilder från dem som jag har pratat med. Jag har velat att de skulle beskriva vad som händer där nere. Jag har läst mycket, bland annat om brunnar som saknar vatten, om brunnar som behöver borrar på olika ställen och om problem att få vatten över huvud taget. Jag har läst om skolor som byggs där även flickor får gå, och om skolor som bränns där ingen får gå. Jag har läst om sjukhus som byggs, om demokrati i sin linda, lite på väg i vår anda. Jag har läst om analfabetismen. Vi vet att 85 procent där nere lever av jordbruk.

Mitt tredje samtal var med en ung kille, också afghan. Han bor i den södra delen av landet. Jag tänkte att han ju måste veta skillnaden mellan att bo i den södra delen och i den norra delen som jag är mest intresserad av. Han kunde ändå förklara skillnaderna mellan ISAF och OEF. Han hade en positiv syn på ISAF. Jag frågade honom hur man egentligen känner när man sympatiserar med talibaner. Vet du hur de tänker? frågade jag. Han sade så här: En vanlig arbetare i mitt land tjänar ungefär 6 000 afghani i månaden, medan talibaner tjänar 32 000 afghani i månaden. Skillnaden är om man kan försörja sin familj eller inte, och även talibaner har hungriga barn.

Han beskrev också parlamentet där det inte går till som hos oss – lugnt och fint och i samtalsform. Där kastar man flaskor på varandra, och det är väldigt upprörda känslor. Man har inte uppnått den demokrati som vi önskar att de ska uppnå. Han sa också att han inte förstod varför man mördar lärare. Lärare kommer ju med kunskap. Varför kidnappar man vägarbetare, när det kan vara så att de bygger just den väg som leder till sjukhuset och som alla behöver?

Så hur ser de egentligen på oss när vi är där? De flesta svarar att Sverige är okej. Det finns andra länder som också är okej, till exempel Tyskland. Däremot säger man att OEF lite grann har fingret på avtryckaren. Jag kan även få frågor om hur Sverige kan stödja ett land där kvinnor behandlas så illa, där de inte har någon makt och där de inte är fullvärdiga medborgare och ibland nästan inte behandlas som människor. Ingen av dem har diskuterat narkotika. Ingen har tagit upp heroinet och att 90

procent av det heroin som finns i Västeuropa tillverkas i Afghanistan. Jag tror inte att de ser detta som ett bekymmer.

Finns det risker med att vara där nere? Ja, det har vi hört i alla debattinlägg. I november 2005 dödades två killar och två sårades, varav en allvarligt. Alldeles nyligen skadades en svensk soldat av en sprängladdning under fordonet. Vi har den finske killen som avled. Förlust av människoliv kan inte uteslutas. Det är ett jättefarligt uppdrag.

Regeringen har sagt till Försvarsmakten att den medicinska evakueringen måste förbättras. Det är bra. Det måste göras. Dessutom måste de killar och tjejer som kommer hem få hjälp. Många av dem som kommer hem och har upplevt detta samhälle har problem med att sova och med att leva normala liv. Våra soldater behöver det stödet.

Som ni har hört tidigare från socialdemokratiskt håll vill vi ha en bred strategi för hur Sveriges engagemang ska vara. Det måste finnas behov av svenskt stöd där nere för den civila säkerheten. Jag har funderat mycket på rättsväsendet, på domstolar som man kan lita på och på EU:s polisinsats som ska stärkas. Jag kände att jag gjorde jämförelser med Bosnien, där vi alltså hade 60 000 man från hela världen. I dag är det 2 500. Där har det hänt någonting. Ännu är det inte riktigt bra där heller, men det är på god väg.

Vi måste kunna skilja mellan OEF och ISAF. Det är olika mandat. Det är olika uppgifter. Det kan vi inte komma ifrån. Men vi måste vidga marginalen för evakuering och för förstärkning. Tänk på Kosovo i mars 2004! Några av oss var där nere 14 dagar innan upproret bröt ut. Våra killar och tjejer hade kunnat fara väldigt illa. Det gick bra, men det var nära. Vi måste vara bereda på att det kan hända saker nere i Afghanistan också. Därför utökar vi styrkan. Vi ska inte skicka dit 600 personer, vi ska bara ha möjligheten att göra det.

Jag vill också att vi tar hand om våra 1325-intentioner, kvinnors stöd för fred och säkerhet, i det här jobbet. De är jätteviktiga. Jag vill också att vi får en frekvent redovisning till riksdagen om hur läget är.

Bifall till förslagen i betänkandet under förutsättning av giltigt mandat från FN:s säkerhetsråd!

Anf. 161 KARLA LÓPEZ (mp):

Fru talman! I debatten säger man att man vill skicka svenska trupper till Afghanistan för att skydda civila och biståndsarbetare. Det låter bra i teorin, men i praktiken sätts säkerheten för både civila och biståndsarbetare på spel. Det så kallade skyddet blir inget annat än ett spel för gallerierna när de svenska FN-trupperna sammanblandas med amerikanska ockupationsstyrkor.

Det hela blir bara värre när ISAF-styrkans högsta befäl är direkt rekryterad från den amerikanska OEF-styrkan. Att tro att dessa två inte skulle sammanblandas av civilbefolkningen och de andra stridande parterna för att de har olika syften är inget annat än naivt.

Flera organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter har uppmärksammat detta, bland annat den trovärdiga Human Rights Watch som menar att ISAF-styrkan har misslyckats med att skydda civila och i stället bidragit till att förvärra situationen just på grund av sammanblandningen med de amerikanska OEF-trupperna.

I sin nyutgivna årsrapport skriver Human Rights Watch att fredsarbetet i Afghanistan är på tillbakagång. Under förra året tog Afghanistan över större delen av världsmarknaden av heroin. De som tjänar pengar på det här är religiösa extremister. Stridigheterna och förtrycket från både talibaner och den afghanska regeringen har drabbat det civila samhället hårt. Bland annat tvingades över 200 000 barn som gick i skolan år 2005 att sluta förra året. De afghanska makthavare som ISAF-styrkan ska skydda och samarbeta med utgör själva en stor del av problemet. Enligt Human Rights Watch har även över hälften av parlamentarikerna kopplingar till beväpnade grupper eller är förövare av grova brott mot mänskliga rättigheter.

När jag ser på dessa fakta har jag svårt att förstå nyttan av den svenska trupp närvaron i Afghanistan. Tvärtom ser jag bara problem. Ännu konstigare blir det när jag pratar med biståndsarbetare som själva jobbade i Afghanistan under den sovjetiska ockupationen. Det var ett fullvärdigt och grymt krig som pågick och det var inte tal om att skicka svenska soldater för att skydda biståndsarbetare. De fick klara sig bäst de kunde. Med facit i hand var de mindre utsatta då än nu. Nu förknippas våra biståndsarbetare också med den amerikanska ockupationsmakten, vilket de inte gjorde under den sovjetiska ockupationen.

En annan fråga som oftast glöms bort i diskussionen är frågan om biståndet. Med tanke på den utsatthet som den afghanska befolkningen tvingas leva med har jag svårt att acceptera att vi lägger så ofantligt mycket resurser på vår militära närvaro, som bara riskerar att förvärra situationen, samtidigt som vi lägger mindre än hälften av den summan på bistånd. Försvarsmakten har för i år budgeterat 772 miljoner kronor för svensk trupp närvaro i Afghanistan. Biståndet ligger på 350 miljoner kronor. Med andra ord försöker vi skapa välstånd och välmående i Afghanistan genom att satsa främst på militär närvaro och inte genom att satsa främst på att stärka det civila samhället. All erfarenhet talar emot att detta skulle vara en framkomlig väg. Vill man skapa fred måste tvärtom det civila samhället stärkas. Resurserna dit måste därför ha huvudfokus.

När jag lägger ihop ett och ett kan jag inte låta bli att dra slutsatsen att detta handlar om att företrädare för vissa politiska partier vill använda svenska militärer för att de ska komma ut i världen och använda sina muskler. Då använder de som ursäkt att de ska skydda civila i Afghanistan. Om de hade varit måna om den afghanska befolkningen hade de använt sig av andra mer beprövade metoder som ger faktiska resultat. Med andra ord, då hade man satsat stort på att bygga upp det civila samhället och inte som nu låtit dessa åtgärder komma i andra hand.

Anf. 162 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! I mitt inlägg i går beskrev jag talibanernas fruktansvärda kvinnoförtryck under sin tid vid makten 1996–2002. Jag beskrev den nära kopplingen mellan al-Qaida och talibanerna som leds av mulla Omar. Jag beskrev hur talibanerna systematiskt förstör skolor, lemlästar lärare i skolor och hotar flickor som går där. I deras gerillakrigföring blir det alltmer al-Qaida-inspirerade vansinnessprängningar mot så många oskyldiga som möjligt på marknader. Nyligen lät talibaner en tolvårig pojke skära halsen av en människa och visa upp detta på video.

Jag upprörs över varje organisation som medvetet mördar så många oskyldiga som möjligt. Jag tror att Karla López och jag kan vara överens om att detta aldrig kan försvaras utan måste bekämpas och fördömas. Sådan terrorkrigsföring möter framför allt OEF i södra Afghanistan.

I det här läget vill Miljöpartiet att OEF upphör med att bekämpa talibanernas terrordåd och lämnar Afghanistan så att den svenska truppen ”kan främja fred och säkerhet”, på egen hand då eller tillsammans med andra. Om inte USA går Miljöpartiet till mötes ska Sveriges styrkor också lämna Afghanistan. Alltså: Fritt fram för talibanerna och ett nytt förödande inbördeskrig. Det är faktiskt vad Miljöpartiets förslag skulle leda till och som ni vad jag förstår på fullt allvar lägger fram här i Sveriges riksdag. Inser inte Karla López vad som skulle bli effekten om ni får gehör för era två linjer, att USA och OEF lämnar Afghanistan och att om inte detta sker ska Sverige göra det?

Anf. 163 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Fru talman! Precis som du sade fördömer jag absolut talibanerna. Jag är absolut ingen förespråkare för dem, utan jag ser verkligen deras övergrepp mot mänskliga rättigheter. Problemet är att jag tror att de amerikanska OEF-truppers närvaro gör så att talibanerna får mer stöd från civilbefolkningen. De får stöd eftersom folk upplever att de har blivit ockuperade. Vårt samarbete med OEF-styrkorna gör att vi också förknippas med det här.

Det bästa hade varit om USA-trupperna hade dragit sig tillbaka och vi hade kunnat agera på ett fredligt sätt och kunnat bekämpa talibanerna. Då hade de inte kunnat ha det här argumentet: Titta nu, vi är ockuperade av USA, nu försöker amerikanerna förstöra vårt land. Det hade i stället hetat att FN är här och försöker skydda oss. Då hade inte den här grogrunden funnits.

Jag tror att situationen är extrem i Afghanistan. Jag tror inte att man kan lösa det här med våld. Man kan bara tillfälligt stoppa våldet med våld, men man måste kunna vidta andra åtgärder för att stoppa våldet. En grej är att försöka få med sig civilbefolkningen på sin sida. På grund av OEF-styrkans agerande i Afghanistan får man inte med sig civilbefolkningen. Därför förvärras situationen, och våldet trappas upp hela tiden. Man måste ta till andra metoder. Alla vet att våld föder mer våld.

Anf. 164 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Innan FN och USA kom till Afghanistan 2001 pågick fruktansvärda inbördeskrig i flera decennier. Talibanerna styrde. Det var en fruktansvärd regim.

Talibanerna finns där. De finns i Pakistan. De har nära kontakter med al-Qaida. De har en mycket medveten agenda. Tror verkligen Karla López att det blir lugn och ro i Afghanistan och att folket i lugn och ro ska forma sin demokrati om världssamfundet lämnar sina freds- och säkerhetsstabiliserande åtgärder? Är det inte rätt sannolikt att inbördeskriget i stället kommer att blossa upp i förödande former och att möjligen talibanerna med sina nära kopplingar kommer tillbaka?

Jag har all respekt för civilt motstånd. Självklart ska vi bädda för civilt bistånd. Sverige ger också mycket civilt bistånd till Afghanistan. Men för att det ska göra nytta måste det vara rimlig fred och säkerhet.

Om insatserna minskas på det militära och fredsfrämjande planet samt de civila insatserna ökar kommer det inte att fungera.

Var sak har sin tid. Just nu är det läge för att världssamfundet, FN, USA och Sverige, ställer upp på Afghanistan så att det blir rimliga möjligheter för den unga demokratin att växa. Det sker en återuppbyggnad. Ekonomin växer. Problemet är inte i grunden USA, vilket Miljöpartiet försöker få det till. Problemet, som jag ser det, är al-Qaida och talibanerna. Håller inte egentligen Karla López med om det?

Anf. 165 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Fru talman! Jag ser problemet i de amerikanska truppernas agerande och i talibanerna. Jag ser båda som problemet.

Talibanerna kom från första början till makten via stöd från USA. Det fanns otroligt många stridande parter. Talibanerna lyckades få en viss stabilitet i landet. De fick inte det genom att följa demokratiska medel eller upprätthålla mänskliga rättigheter. De bröt mot allt. Men de lyckades stabilisera landet. Där fanns det en viss legitimitet.

Problemet var att folk började bli trötta på deras sätt att styra landet. Det började bli ett motstånd i Afghanistan innan USA invaderade landet och tog itu med al-Qaida.

I stället för att USA var smart och stödde motståndet ockuperade USA landet. Då upplevde sig Afghanistan vara ockuperat. Då började man återigen att lyssna på talibanerna. Nu är landet splittrat. Det blir bara värre.

Det bästa vore om USA slutade att bryta mot mänskliga rättigheter i Afghanistan och följde avtal. Det gör inte USA. Därför måste USA bort. Men självklart kan FN vara kvar och göra sitt bästa. Alternativet är att USA följer reglerna. Folket får veta att USA är där för att skydda, men samtidigt kan USA riva upp deras tillvaro för att leta efter en misstänkt terrorist. Då känner inte folket att USA är befriaren och att de blir räddade. I stället anser folket att deras land blir ockuperat.

Jag förstår att USA inte gör detta av illvilja, men jag tror att resultatet blir så – tyvärr.

Anf. 166 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Jag hade naturligtvis inte tänkt att säga något ytterligare i debatten, men Karla López säger att talibanregimen kom till makten efter de oroligheter som följde på den sovjetiska ockupationen. Menar hon att trots att man begick grova övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och i alla avseenden var en auktoritär och våldsam regim, fick man ändå viss legitimitet genom den stabilitet man skapade?

På vilket sätt menar Karla López att en icke-demokratisk regim kan få legitimitet genom att skapa en större social stabilitet?

Anf. 167 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Fru talman! Du frågade efter på vilket sätt de bringade legitimitet?

Anf. 168 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Vad menar Karla López när hon säger att även om talibanerna kränkte mänskliga rättigheter och begick övergrepp så fick de

ändå viss legitimitet genom att de skapade stabilitet? Jag undrar vad Karla López menar med detta.

Prot. 2006/07:117
31 maj

Anf. 169 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Fru talman! Det fanns många olika krigsherrar som stred inbördes. Talibanerna lyckades stoppa krigsherrarna och även till viss del stoppa opiumodlingen. De var extremt intoleranta mot alla slags droger. Även om talibanerna var extrema tyckte folk att det blev lugn och ro. Nu slogs inte parterna. Därför tyckte vissa att det var bra med talibanerna.

Men sedan började befolkningen att tröttna på talibanerna eftersom de använde sig av hemska metoder. Då började ett motstånd mot dem att byggas upp.

Talibanerna lyckades få de olika stridande parterna att sluta slåss mot varandra.

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan*

Anf. 170 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Då ska jag göra en välvillig tolkning av det som Karla López sade. Jag ska förstå henne som att det inte var hon som menade att stabiliteten i sig skapade en legitimitet för talibanerna utan att det möjligen var befolkningen i Afghanistan. Jag hoppas då att Karla López – jag vet inte om hon har något inlägg kvar i den här röriga replikdebatten – kan bekräfta att en icke-demokratisk regim som bryter mot mänskliga rättigheter aldrig någonsin kan ha en legitimitet i världssamfundets ögon.

Anf. 171 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Fru talman! Självklart! De har inte legitimitet i världssamfundets ögon, utan jag talar om legitimitet, stöd, hos befolkningen. Det är det som är grunden.

Vi ska komma ihåg att talibanerna kom till makten tack vare amerikansk underrättelsetjänst. De fick mycket stöd. Det är också en kontroversiell fråga.

Jag vet ärligt talat inte om FN sade att eftersom de var diktatorer fick de inte vara med och förhandla eller vara representerade i FN. Det vet jag inte. Men självklart tycker jag att alla slags diktaturer och regimer som bryter mot mänskliga rättigheter inte är legitima. Men i vissa fall får de legitimitet från lokalbefolkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

19 § Högskoleutbildning av officerare m.m.

*Högskoleutbildning av
officerare m.m.*

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2006/07:FöU9
Högskoleutbildning av officerare m.m. (prop. 2006/07:64).

Anf. 172 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! I dag är det en stor och viktig dag i den svenska officersutbildningens historia. En drygt 15 år lång, trög och väldigt byråkratisk

process tar sin ände i och med att vi förhoppningsvis fattar beslut om detta i morgon.

Försvarshögskolan, som blev kunglig och högskola redan 1866, får nu sina fullständiga rättigheter, sin självklara plats och sitt erkännande i det svenska högskoleväsendet. Officersutbildning har i någon bemärkelse alltid varit en högskoleutbildning, men varken i reformerna direkt efter andra världskriget eller i de stora förändringarna inom det svenska högskoleväsendet kom officersutbildningen med i formella termer.

Vid det kalla krigets slut och Sovjetunionens upplösning ändrades förutsättningarna framför allt för den högre officersutbildningen radikalt. Osäkerhet och oförutsägbarhet präglade hela officersyrket. Försvarsbeslut följde på försvarsbeslut – ny omvärld, ny inriktning, nya uppgifter.

Detta ledde också till en omprövning av officersutbildningen. Dåvarande ÖB Bengt Gustafsson och dåvarande chefen för militärhögskolan Claes Tornberg lanserade hösten 1991 embryot till vad som senare kom att bli målsättningen om ett totalförsvarsuniversitet. Utbildningen lades om för att bättre motsvara akademiska krav på form och struktur, samtidigt som omvärldskraven ledde till ett successivt nytt utbildningsinnehåll, både på lägre och på högre nivå. Internationalisering, interoperabilitet och flexibilitet blev honnörsorden. Kritisk granskning och kreativ miljö blev verktyg för att spegla och utveckla nya förmågor i en värld som ser radikalt annorlunda ut än den såg ut under det kalla kriget.

Att invänta fientlig invasion på Vikbolandet – ja, det var en helt annan sak än de utmaningar som de svenska förbanden och deras officerare nu står inför. Vi har hört debatten om Afghanistan alldeles nyss. Vi har haft uppgifter i Afrika, och vi har uppgifter på Balkan.

Det är detta som är grunden till att den förändring som föreslås i dagens betänkande görs. Det handlar inte i första hand om status, det handlar inte i första hand om form och det handlar definitivt inte om att bli mer lik det civila för dess egen skull, utan det handlar i grunden om att Försvarsmakten har fått en förändrad roll och förändrade uppgifter och om hur man ska möta dem.

Officersutbildningen, som oavsett morgondagens beslut helt förändrats sedan 1997, den grundläggande, och 2001, den högre utbildningens olika steg, blir inte akademisk för akademiseringens skull utan för Försvarsmaktens skull. Dagens beslut är en integrerad del av den förändring av Försvarsmaktens kompetens- och personalförsörjningssystem som samtidigt nu håller på att ske.

Den grundläggande utbildningen för den del av officerarna som direkt ska riktas in mot taktisk/operativ och efterhand kanske militärstrategisk nivå ges nu en treårig högskoleutbildning, som förhoppningsvis redan från den 1 januari 2008 ska kunna avslutas med en officersexamen. Det skapas en helt ny sorts officer, som mer liknar omvärldens i bildning och utbildning.

Professionell utveckling och yrkesskicklighet kommer alltid att stå i centrum även i framtiden. Jag är inte orolig, men det är ändå viktigt att säga att yrkesrelevansen för själva officersyrket hela tiden måste stå i centrum för avvägningarna kring utbildningens utveckling och genomförande. Praktiskt oanvändbara officerare är inte användbara som officerare.

I och med dagens beslut tar Försvarshögskolan också över genomförandet av den grundläggande officersutbildningen, som hittills drivits inom Försvarsmakten vid de två militärhögskolorna. Jag är övertygad om att förändringen är riktig. Vid FHS kan kritisk massa genom forskning och tillräckligt antal militära och civila lärare skapas. Officersutbildningen får en kvalitativt säkrare grund att stå på. Dessutom underlättas helhetssyn och röd tråd i utbildningssystemet genom ett sammanhållet ansvar.

Man ska också minnas att det här är en stor förändring för det som för en försvarsmakt kanske är den enskilt viktigaste delen i försvaret, nämligen dess personal. Försvarets inflytande över utbildningen får inte sättas på undantag. En försvarsmakt är i grunden dess officerare. Det är det grundläggande motivet till de avsteg från högskolelag och högskoleförordning som aviseras i propositionen. Högskoleutbildning, ja – men särskilda krav vid behörighetsgranskning och antagning, kontinuerlig säkerhetsprövning av studenterna, möjlighet att anställa officerare som lärare och inflytande genom representation i Försvarshögskolans viktigaste beslutande organ är nödvändiga avsteg från vanliga högskoleregler, just därför att försvarets behov, det som vi förr kallade krigets krav, ska kunna tillgodoses.

Morgondagens riksdagsbeslut lägger den sista och avgörande byggstenen i den förändring av officersutbildningen som nu pågått under en lång tid. Vad framtiden har att erbjuda vet ingen fullt ut i dag. Är det ökat samarbete med Norge? Är det en gemensam nordisk officersutbildning? Det vet vi inte riktigt. Men det här beslutet lägger ändå grunden för en högskola som fullt ut, militärt och civilt, nu ges goda förutsättningar för att med samlad kompetens hjälpa oss att skapa kunskap och utveckla förmåga att hantera krig, kris och elände.

Fru talman! Jag vill passa på att på förhand gratulera Försvarshögskolan för hårt och målinriktat arbete, Försvarsmakten gör ett klokt och rationellt val vad gäller officersutbildningens framtida form och innehåll men också Högskole-Sverige, som nu får ett unikt och livaktigt tillskott i familjen.

Fru talman! Jag vill förstås yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och i sammanhanget understryka självklarheten i att ett inrättande av FHS som högskola också måste följas av ett samtidigt meddelande av examenstillstånd. Utskottet förutsätter att så kommer att ske, men på grundval av nuvarande inte helt klar reglering och praxis avseende processen kring examenstillstånd finns det anledning att särskilt påpeka detta här i kammaren liksom i betänkandet.

Slutligen, fru talman: Riksdagen inrättar inte Försvarshögskolan som högskola för att officersutbildningen den 1 januari ska stå utan poäng och examina, utan just för att detta ska ske.

Anf. 173 EVA SELIN LINDGREN (c):

Fru talman! Karin Enström har beskrivit Försvarshögskolans historia så väl att jag inte behöver ägna någon tid åt det. Men jag vill konstatera att det är väldigt roligt att vi har ett ärende där alla är överens. Så har det inte varit tidigare i dag.

Anledningen till förslaget är det som Karin har beskrivit, nämligen det förändrade säkerhetsläget i världen med nya mål för försvars-, utri-

kes- och säkerhetspolitiken, liksom den ökande internationaliseringen och det faktum att vi har en ökande användning av fredsbevarande och fredsframtvängande styrkor. Detta ställer nya krav på både officerare och utbildning.

Det nyss diskuterade betänkandet om Afghanistan visar att försvarets uppgifter blir alltmer avancerade och komplexa. Försvaret ska kunna klara både yttre rent militära hot och hot som uppkommer genom andra konfliktsituationer och katastrofer. De anställda ska kunna arbeta på hela skalan, alltifrån att ge humanitär hjälp och skydd för civilbefolkningen i utsatta områden till väpnad strid när så behövs.

För Centerpartiets del är vi mycket nöjda med det förslag som föreligger, och det kan här vara på sin plats att lyfta fram några fördelar med den ändring som föreslås, utöver dem som Karin redan har nämnt.

En högskoleutbildning vid Försvarshögskolan som nu skisseras ligger i linje med det som nämdes tidigare i dag av Lars Leijonborg, nämligen den så kallade Bolognamodellen. Den innebär att man tänker sig samma struktur på utbildningen över hela Europa. Den ska bestå av tre års grundläggande utbildning och sedan två år på mastersnivå med möjlighet att doktorera under ytterligare tre år. Denna modell har man redan antagit på många högskolor i Sverige och i övriga länder i Europa. Den kallas alltså Bolognamodellen, och den innebär att vi har en ökad harmonisering mellan högskolorna i hela Europa. Det medför i sin tur en större rörlighet för både studerande och lärare. Vi ser att denna möjlighet i dag är väl utnyttjad vid andra högskolor här och annorstädes.

Nu kommer också Försvarshögskolan att sälla sig till den grupp där vi får en större rörlighet för dem som utbildas. Man kan då säga att detta är den grund som man sedan ska ha när officerare ska samarbeta inom Nato och EU. Den konstruktion som Försvarshögskolan har enligt Bolognamodellen förstärker således möjligheten för svenska högskolestuderande att få nyttiga kontakter med och erfarenheter från utlandsstudier redan under studietiden. Detta är den första fördelen.

En annan fördel med den nya ordningen är att förslaget tydligt lyfter fram att utbildningen ska bygga på såväl vetenskaplig grund som på beprövad erfarenhet. Detta sägs inte alltid i dag i våra högskolor. Utbildningen behöver egentligen båda dessa ben att stå på. Det är samma sak som gäller för läkare, odontologer, agronomer med flera.

Utan kritiskt tänkande och vetenskaplig grund riskerar utbildningen att bli för ytlig, och det finns en risk att den studerande inte har redskap att anta helt nya mål och göra nya saker. Men om man inte bygger på beprövad erfarenhet och praktik kan utbildningen lätt förlora kontakten med verkligheten. Detta beskrev också Karin lite. Vad skulle till exempel den svenska läkarutbildningen vara om man inte arbetade i nära kontakt med branschen, det vill säga sjukhusen?

För alla högskoleutbildningar där man avser att de studerande ska kunna lösa verkliga problem och inte konstruerade, teoretiska problem behövs ett ständigt inflöde både av nya idéer och av nya erfarenheter för att man hela tiden ska ligga i framkanten av utvecklingen. Det är egentligen kombinationen av teori, beprövad erfarenhet och praktik som kan ge en unik kvalitet, och så hoppas vi att det kommer att bli för Försvarshögskolan.

Den tredje fördelen med den nya ordningen är att den också kan byggas på med forskning och forskarutbildning inom relevanta områden, som svarar mot de nya situationer som kan uppkomma i spåren av miljöförstöring och klimatändringar. Många konflikter uppstår till följd av människors umbäranden inom de mest utsatta områdena på jorden. Det kan gälla översvämningar, torka, bränder, förgiftning, förorenat vatten och nya sjukdomar som gör att människor tvingas fly och kanske under sin flykt utsätter sig själva och andra för fara.

För att de ska kunna agera optimalt under sådana situationer behöver de nya insatsstyrkorna ledare med förmåga att analysera komplexa förlopp, att hantera kriser i grupper och hos enskilda och dessutom inse hur olika slag av konkreta insatser ska kunna genomföras. Men grunderna för förmågan att förstå sammanhangen mellan olika slag av påfrestningar på människa och natur och hantera dem rätt ligger också i kunskap om etik, kultur och sociala faktorer. Det blir alltså en komplex utbildning som man kommer att arbeta med.

Det är därför en angelägen och maktpåliggande uppgift att utarbeta de kurser, praktiska moment och annat som behövs för att utrusta framtidens officerare med bästa möjliga kunskaper inom alla dessa områden. Man kan också konstatera att de personer som utbildas vid den nya Försvarshögskolan kommer att bli efterfrågade inte bara inom försvaret. Flertalet av de kunskaper och färdigheter som de tillägnar sig kommer också att vara av värde för arbeten inom den civila sektorn. Detta ger en stor och flexibel arbetsmarknad för dem som utbildas, och Försvarsmakten får kanske vara beredd på konkurrens från den civila sektorn om sina bästa studerande. Det är en skojig utmaning, tror jag.

Jag vill sluta med att yrka bifall till regeringens förslag om att inrätta Försvarshögskolan som en högskola under högskolelagen och till förslaget om ändring av högskolelagen. Jag kanske också ska säga grattis, precis som Karin.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 31 maj

2006/07:634 Beredskapslagring av antivirala medel

av *Göran Lindblad* (m)

till statsrådet *Maria Larsson* (kd)

2006/07:635 Arbetarrörelsens kulturarv

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s)

till kulturminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (m)

2006/07:636 Korttidsstudiestöd och det livslånga lärandet

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s)

till statsrådet *Jan Björklund* (fp)

2006/07:637 Kulturaktion 07
av *Nikos Papadopoulos* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2006/07:638 Film på bio i hela landet
av *Leif Pettersson* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2006/07:639 Mindre vägprojekt
av *Gunnar Andréén* (fp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 maj

2006/07:1280 Projektet Utvecklat förarprov
av *Annelie Enochson* (kd)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2006/07:1281 Upprustning av infrastrukturen i Kalmar län
av *Désirée Liljevall* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2006/07:1282 Personaltätheten i fritidshemmen
av *Lena Hallengren* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)
2006/07:1283 Internationella kultur- och idrottsevenemang i Sverige
av *Lars Wegedal* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2006/07:1284 Införselkvoter
av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)
2006/07:1285 Moms på ljudböcker
av *LiseLotte Olsson* (v)
till finansminister Anders Borg (m)
2006/07:1286 Rasism och diskriminering i tidig ålder
av *Luciano Astudillo* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)
2006/07:1287 Män som är våldsamma
av *Elisebeht Markström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
2006/07:1288 Framtiden för Gotsam
av *Christer Engelhardt* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 31 maj

2006/07:1221 Länder som censurerar Internet

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1222 Lagen om förföljelse på grund av kön

av *Anita Brodén* (fp)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2006/07:1225 Politiska fångar i Etiopien

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1226 Skattelättnader för forskning och utveckling

av *Yvonne Andersson* (kd)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:1233 Elit eller bredd i högre utbildning

av *Ameer Sachet* (s)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:1246 Entreprenörskap vid högre studier

av *Anna König Jerlmyr* (m)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

23 § Kammaren åtskildes kl. 19.45.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanrådets början till ajourneringen kl. 13.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 107 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 147 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 151 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 maj	3
SkU16 Skatt på trafikförsäkringspremier m.m.	3
Kallelse till sammanträde	3
SkU18 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen	3
UbU13 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan	4
UbU14 Vissa skolfrågor.....	5
7 § Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning	6
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU14	6
Anf. 1 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	6
Anf. 2 LARS LILJA (s).....	7
Anf. 3 JOSEFIN BRINK (v).....	9
Anf. 4 ULF HOLM (mp).....	13
Anf. 5 ANNA KÖNIG JERLMYR (m)	16
Anf. 6 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	19
Anf. 7 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	19
Anf. 8 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	20
Anf. 9 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	20
Anf. 10 LARS LILJA (s) replik	21
Anf. 11 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	21
Anf. 12 LARS LILJA (s) replik	22
Anf. 13 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	22
Anf. 14 ULF HOLM (mp) replik	22
Anf. 15 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	23
Anf. 16 ULF HOLM (mp) replik	23
Anf. 17 ANNA KÖNIG JERLMYR (m) replik	24
Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (c)	24
Anf. 19 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	26
Anf. 20 ANNIKA QARLSSON (c) replik	26
Anf. 21 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	27
Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c) replik	27
Anf. 23 LARS LILJA (s) replik	28
Anf. 24 ANNIKA QARLSSON (c) replik	28
Anf. 25 LARS LILJA (s) replik	29
Anf. 26 ANNIKA QARLSSON (c) replik	29
Anf. 27 HANS BACKMAN (fp)	30
(Applåder)	32
(forts. 9 §).....	32
Ajournering.....	32
Återupptagna förhandlingar	33
8 § Frågestund	33

Anf. 28 TREDJE VICE TALMANNEN	33
<i>Ålderspensionen för förtidspensionärer</i>	<i>33</i>
Anf. 29 TOMAS ENEROTH (s)	33
Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	33
Anf. 31 TOMAS ENEROTH (s)	34
Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	34
<i>Biståndsmedel till militära insatser</i>	<i>34</i>
Anf. 33 KARLA LÓPEZ (mp)	34
Anf. 34 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	35
Anf. 35 KARLA LÓPEZ (mp)	35
Anf. 36 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	35
<i>Rätten att välja hyresrätt som boendeform</i>	<i>35</i>
Anf. 37 EGON FRID (v)	35
Anf. 38 Statsrådet MATS ODELL (kd)	36
Anf. 39 EGON FRID (v)	36
Anf. 40 Statsrådet MATS ODELL (kd)	36
<i>Eftergymnasial vuxenutbildning</i>	<i>37</i>
Anf. 41 LENNART PETTERSSON (c)	37
Anf. 42 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	37
Anf. 43 LENNART PETTERSSON (c)	37
Anf. 44 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	37
<i>Forskning om vård i livets slutskede</i>	<i>38</i>
Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	38
Anf. 46 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	38
Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	38
Anf. 48 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	39
<i>Bidragen till de politiska partierna</i>	<i>39</i>
Anf. 49 ULF HOLM (mp)	39
Anf. 50 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	39
Anf. 51 ULF HOLM (mp)	40
Anf. 52 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	40
<i>Fysisk aktivitet i skolan</i>	<i>40</i>
Anf. 53 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	40
Anf. 54 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	40
Anf. 55 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	41
Anf. 56 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	41
<i>Sveriges samarbete med Östtimor</i>	<i>42</i>
Anf. 57 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	42
Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	42
Anf. 59 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	42
Anf. 60 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	43
<i>Friheten för universitet och högskolor</i>	<i>43</i>
Anf. 61 LARS HJÄLMERED (m)	43
Anf. 62 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	43
Anf. 63 LARS HJÄLMERED (m)	44
Anf. 64 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	44
<i>Sänkta ersättningsnivåer för utsatta grupper på arbetsmarknaden</i>	<i>44</i>
Anf. 65 JENNIE NILSSON (s)	44

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
Anf. 67 JENNIE NILSSON (s).....	45
Anf. 68 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
<i>Förändringar i pensionssystemet</i>	45
Anf. 69 LISELOTTE OLSSON (v)	45
Anf. 70 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	46
Anf. 71 LISELOTTE OLSSON (v)	46
Anf. 72 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	46
<i>Bostadspolitiken</i>	47
Anf. 73 FREDRIK LUNDH (s)	47
Anf. 74 Statsrådet MATS ODELL (kd)	47
Anf. 75 FREDRIK LUNDH (s)	47
Anf. 76 Statsrådet MATS ODELL (kd)	48
<i>Högskolornas betydelse för regional utveckling</i>	48
Anf. 77 CHRISTINA ANDERSSON (c).....	48
Anf. 78 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	48
Anf. 79 CHRISTINA ANDERSSON (c).....	49
Anf. 80 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	49
<i>Stödet till vuxenutbildningen</i>	49
Anf. 81 IBRAHIM BAYLAN (s).....	49
Anf. 82 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp).....	50
Anf. 83 IBRAHIM BAYLAN (s).....	50
Anf. 84 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp).....	50
<i>IT i skolan</i>	51
Anf. 85 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	51
Anf. 86 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	51
Anf. 87 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	52
Anf. 88 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	52
Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN.....	52
9 § (forts. från 7 §) Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning (forts. AU14).....	52
Anf. 90 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	52
Anf. 91 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	53
Anf. 92 LARS LILJA (s) replik	56
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	56
Anf. 94 LARS LILJA (s) replik	57
Anf. 95 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	57
Anf. 96 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	58
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	58
Anf. 98 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	59
Anf. 99 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	59

Anf. 100 ULF HOLM (mp) replik.....	59
Anf. 101 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik.....	60
Anf. 102 ULF HOLM (mp) replik.....	60
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik.....	61
Anf. 104 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	61
(Beslut fattades under 13 §.).....	63
10 § Miljöanpassad offentlig upphandling	63
Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU16.....	63
Anf. 105 GÖRAN PETTERSSON (m)	63
Anf. 106 JACOB JOHNSON (v)	63
Anf. 107 GUNVOR G ERICSON (mp)	66
Anf. 108 JÖRGEN HELLMAN (s).....	68
Anf. 109 PER ÅSLING (c).....	69
Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	70
Anf. 111 PER ÅSLING (c) replik	70
Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	70
Anf. 113 PER ÅSLING (c) replik	71
(Beslut fattades under 13 §.).....	71
11 § Informationskrav i noterade företag, m.m.	71
Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU17.....	71
(Beslut fattades under 13 §.).....	71
12 § Vissa bostadspolitiska åtgärder	71
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU27	71
Anf. 114 FREDRIK LUNDH (s).....	71
Anf. 115 EGON FRID (v).....	75
Anf. 116 JAN LINDHOLM (mp).....	78
(forts. 14 §).....	80
Ajournering.....	81
Återupptagna förhandlingar	81
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	81
AU14 Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning.....	81
FiU16 Miljöanpassad offentlig upphandling	82
FiU17 Informationskrav i noterade företag, m.m.	83
14 § (forts. från 12 §) Vissa bostadspolitiska åtgärder (forts. CU27)	83
Anf. 117 Statsrådet MATS ODELL (kd)	83
Anf. 118 FREDRIK LUNDH (s) replik	86
Anf. 119 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	87
Anf. 120 FREDRIK LUNDH (s) replik	87
Anf. 121 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	88
Anf. 122 EGON FRID (v) replik.....	88
Anf. 123 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	89
Anf. 124 EGON FRID (v) replik.....	89
Anf. 125 Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	90
Anf. 126 JAN LINDHOLM (mp) replik	90

Anf. 127	Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	91
Anf. 128	JAN LINDHOLM (mp) replik	91
Anf. 129	Statsrådet MATS ODELL (kd) replik	92
Anf. 130	EWA THALÉN FINNÉ (m)	93
Anf. 131	FREDRIK LUNDH (s) replik	94
Anf. 132	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	94
Anf. 133	FREDRIK LUNDH (s) replik	94
Anf. 134	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	95
Anf. 135	EGON FRID (v) replik	95
Anf. 136	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	96
Anf. 137	EGON FRID (v) replik	96
Anf. 138	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	97
Anf. 139	JAN LINDHOLM (mp) replik	97
Anf. 140	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	98
Anf. 141	JAN LINDHOLM (mp) replik	98
Anf. 142	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	99
Anf. 143	LENNART PETTERSSON (c)	99
Anf. 144	JAN LINDHOLM (mp) replik	100
Anf. 145	LENNART PETTERSSON (c) replik	101
Anf. 146	JAN LINDHOLM (mp) replik	101
Anf. 147	LENNART PETTERSSON (c) replik	102
Anf. 148	JAN ERTSBORN (fp)	102
Anf. 149	YVONNE ANDERSSON (kd)	103
Anf. 150	MARYAM YAZDANFAR (s)	103
	(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	105
15 §	Undantag i vissa fall från tekniska egenskapskrav på byggnadsverk	105
	Civilutskottets betänkande 2006/07:CU28	105
	(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	105
16 §	Nya nordiska regler om makars förmögenhetsförhållanden	105
	Civilutskottets betänkande 2006/07:CU29	105
	(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	105
17 §	Ny instansordning för PBL-ärenden	105
	Civilutskottets betänkande 2006/07:CU31	105
	(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	105
18 §	(forts. från prot. 116) Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (forts. UFöU3)	106
Anf. 151	HANS LINDE (v) replik	106
Anf. 152	ALLAN WIDMAN (fp) replik	106
Anf. 153	HANS LINDE (v) replik	107
Anf. 154	ALLAN WIDMAN (fp) replik	107
Anf. 155	PETER RÅDBERG (mp) replik	108
Anf. 156	ALLAN WIDMAN (fp) replik	109
Anf. 157	PETER RÅDBERG (mp) replik	109
Anf. 158	ALLAN WIDMAN (fp) replik	110
Anf. 159	ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	110

Anf. 160 ÅSA LINDESTAM (s).....	112
Anf. 161 KARLA LÓPEZ (mp).....	113
Anf. 162 STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	114
Anf. 163 KARLA LÓPEZ (mp) replik.....	115
Anf. 164 STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	115
Anf. 165 KARLA LÓPEZ (mp) replik.....	116
Anf. 166 ALLAN WIDMAN (fp).....	116
Anf. 167 KARLA LÓPEZ (mp) replik.....	116
Anf. 168 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	116
Anf. 169 KARLA LÓPEZ (mp) replik.....	117
Anf. 170 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	117
Anf. 171 KARLA LÓPEZ (mp) replik.....	117
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	117
19 § Högskoleutbildning av officerare m.m.....	117
Försvarsutskottets betänkande 2006/07:FöU9.....	117
Anf. 172 KARIN ENSTRÖM (m).....	117
Anf. 173 EVA SELIN LINDGREN (c).....	119
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	121
20 § Anmälan om interpellationer.....	121
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	122
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	123
23 § Kammaren åtskildes kl. 19.45.....	123

